БЕСКРОИВ

ПРЕЗ

S. H. F.

BKS

ЕДИЦИУНЕ ПРЕЗ ГОГЕРИСЕ **„DITURI"**

BUKUREȘTI

Ne știu petoreț te goțerțse

9, — Strada Poliției, — 9

1888

BKSH

COLLEGIUM S. FRANCISCI XAVERII SOCIETATIS IESU

ƁECKROИƁ

KRYE I

Trɛgimɛ te pɛrɡíâçime

1. *Ɓɛɕkroŋa* ɛɕte dituri ɛ fáqɛs' se âɛut.

2. *Form' ɛ âɛut ɛâé pólɛte.* Ɓɛu ɛɕte pum--buλák si ŋe lemɕ, ɛâé pákez' i-ɕtýpure me te dy májate te-cílavɛt u âone *polɛ.* Nga te dy pólɛte ŋeri bijɛ n' anet te vɛriut, ɛâé qúhɛte *pol' i vɛriut,* tjateri n' anet te júgese, ɛâé qúhɛte *pol' i júgese.* Te dy polɛte ndóâɛne ŋeri pɛrkundréq tjáterit, si biɕt' i móλese mɛ majet te saj.

3. *Te putuluáret' ɛ âɛut ɛâé hɛλi.* Ɓɛu putuλohɛte mi vɛtehɛ sikur te iɕtɛ i-ɕkuare me ŋe hɛλ, i cili dotà çpontɛ tɛjpertɛj duke ɕkuare nɛpɛr mɛst te ti qe nga ŋe pol ɛ ɡɛr me játerine. Keté ɛ zeme si te-qene vertét, ɛâé ɛ quajme hɛλ. Ɓɛu putuλóhɛte potuλ ketí hɛλi ŋe hɛre me ŋezɛt ɛ kátere ore, dukɛ trɛguare

djɛλit giλe fáqɛte mɛ paλe, ɛ dukɛ bere náten' ɛ dítenɛ.

4. *Páλeť ɛ λɛut.* Bɛne ɛ zeme sikur eɛte i-pɛλuare prɛj ca páλevɛ, te-cílete s' jane tevertɛte si ɛλé hɛλi. Ketá paλe jane gaɛte, dy te-meλɛ́ɲ λé katere te-végele. Te dy te-meλɛɲte jane *mbárasi* ɛλé *mɛsditesi*. Mbárasi eɛte ɲe

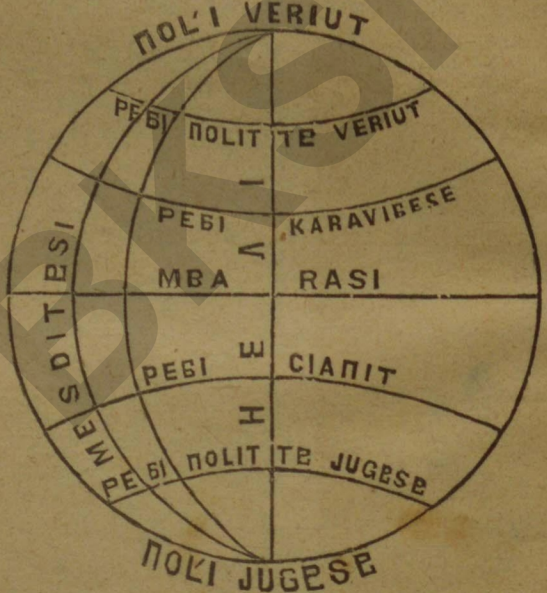

pɛλ qe pɛλón λɛne ne mɛs te te dy pólɛvɛt si brɛs. Mɛsditesi eɛte ɲe pɛλ qe ɛ pɛλón dukɛ

ɕkuare neper te dy pólɛte ɛãé dukɛ zene ne ŋe vent te ãɛut, si ne Harís. Nga te kátere páãet' ɛ-vépele dy jane pótuÂe pólɛvɛt: *pɛã' i polit te vɛriut* ɛãé *pɛã' i polit te júgese;* ɛãé te dy te-tjérete jane ne mɛst te ketyrɛ ɛ te mbarasit; nga ketá aý q' ɛɕte n' anet te vɛriut ãúhɛte *pɛã' i karavíãɛse,* ɛãé aý q' ɛɕte n' anet te júgese qúhɛte *pɛã' i cjapit.*

5. *Brézate.* DjɛÂi ɕkon pɛrɲi mbárasine ɛãé s' largohɛte andéj pervéç gɛr nɛ pɛã' i karavíãɛse ne vɛre, ɛãé gɛr nɛ pɛã' i cjapit ne dímere. Π' andáj ne vendɛt qe jane ne mɛst te ketyrɛ dy páãevɛ me te dy anet te mbárasit ben ɕume nxéhete, ɛãé dita nga nata nderón fort pake ne te patet. Ketá qúhɛne *brɛz' i-nxéhete.* Ne vendɛt qe jane ne mɛst te cilitdo nga ketá te dy paãe ɛ te ŋerit nga paãet ɛ pólɛvɛt ben nxɛhete ne vɛre ɛ ftóhete ne dímere, pô as te nxéhetite as te ftóhetite s' ɛɕte te-tépere, ɛãé dita ɛ nata nderójene ŋera nga játera pas kóhese, pô as ŋera s' húmbɛte farɛ kure. Ketá vendɛ qúhɛne *brɛz' i-mésmese.* Ne vendɛt qe jane pertéj páãevɛt te pólɛvɛt ben' ɕume ftóhete, ákuÂi ɛ debora s' çkríjene farɛ kupe, ɛãé nata nga dita nderón aqe sa disa

muáj ne mott béhɛte giđeŋe dite, ɛđé disá muáj giđeŋe nate. Ketá vendɛ đúhɛne *brɛz' i-ftóhete.*

6. *Ckáλete.* Te dy páđet' ɛ-međéŋ, qe đame mê sípere, nmbáresi đɛ mɛsdítesi, ndahɛne si cilidó me 360 ckaλe. Te gɛret' ɛ đɛut ɛcte qe nga ŋe pol ne tjáterit, ɛđé te gátete qe nga

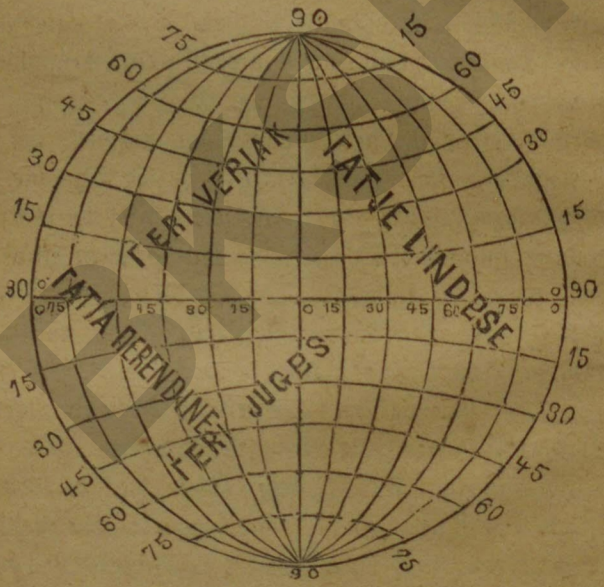

ŋe an' ɛ mɛsditesit ɛ gɛr m' anet tjátere. Te géret' ɛ đɛut, qe nga ŋe pol ɛ gɛr ne tjatert, ɛcte 180 ckaλe, nga te-cílate te 90 qe jane

ne mɛst te mbarasit ɛ te polit te vɛriut, ðuhɛne *ɕkaλe ɣɛríu vɛriakɛ*, ɛðé te 90 ɛ-tjɛra qe jane ne mɛst te mbarasit ɛ te polit te júgese ðúhɛne *ɕkaλe ɣɛriu jugesɛ*. Nga te 360 ɕkaλet' ɛ te ɣatit te 180 qe jane m' anet te lindjɛs te mɛsdítesit qe ɕkon nepɛr Harís ðúhɛne *ɕkaλe ɣatjɛ líndesɛ*, ɛðé te 180 ɛ-tjɛra qe jane m' anet te pɛrendimit ðúhɛne *ɕkaλe ɣatjɛ pɛrendímesɛ*. Si-cila-do nga ketó ɕkaλe trɛgóhɛte mɛ ɳe pɛð.

7. *Anete.* Anet' ɛ-para jane kátere : po te keðéhɛmi nga lint djɛλi, ana qe na bijɛ me te menɣere ðúhɛtɛ *vɛrí;* ajo qe na bijɛ me te djáðete ðúhɛte *juge;* ana qe kɛmi pɛrpara ðúhɛte *lindjɛ;* ana qe kɛmi pas kɛráhevɛt *pɛrendím.* Vɛç ketyrɛ çqúhɛne ɛðé katre ane te-dyta, nepɛr mɛst te te-páravɛt, qe ðúhɛne: *vɛrí-lindjɛ, vɛrí-pɛrendím, juge-lindjɛ, juge-pɛrendím.* Jan' ɛðé tɛte ane te trɛta nepɛr mɛst te te-dýtavɛt, qe ðúhɛne : *vɛrí-vɛrí-lindjɛ, vɛrí-vɛrí-pɛrendím* ɛtj. Ketó ɕenóhɛne mɛ ɕkroɳat ɛ-para te ç' do fjalɛ, sikundere dúkɛte ne keté forme :

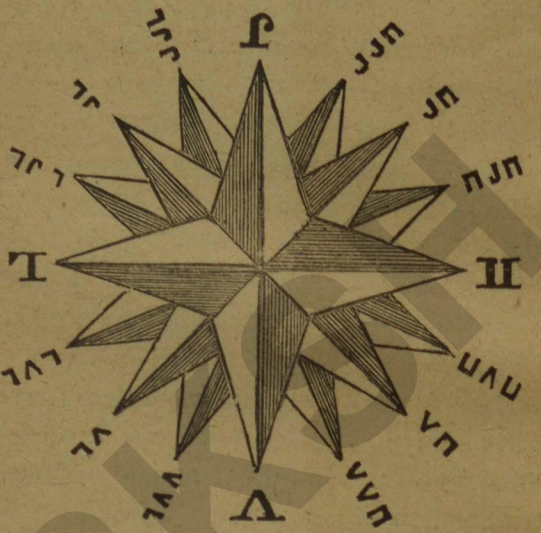

8. *Orizón.* Ne ç' do vent te ðɛut te jɛmi, pô te hɛ̈ðime syte pótuλe, ɛóheme ŋe leme te gɛre, ɛ-cila na dúkɛte sikur ɛɛt' ɛ nɲiture ánevɛt mɛ qjɛλt. Kesáj lemɛ i ðone *orizón.* Sa te jɛmi mê lart aqe mê te-gɛre orizón ɛóheme.

9. *Harte* ɛ *at.λás.* Harte i ðone ŋe flɛtɛ, ne te-cílet trɛgóhɛte ðɛu a ŋe cop' ɛ ðɛut sikundre ɛɛte. Cume harta te qɛpura baɛke, ɛ qe trɛgójene giðe ánet' ɛ ðɛut, ðúhɛne *at.λás.*

10. *Γymese-lemɛi.* Mɛ_te qene qe ðɛu ɛɛte

pumbuλák, ɛ s' munt te trɛgóhɛte i-tere ne ŋe flɛte ɛ te dúkɛte per ŋe hɛre, trɛgónɛte si-cilado faqɛ vɛçán. Ketyrɛ fáqɛvɛ u ðone *gymese lemɛi.* Bɛu munt te ndáhɛte me dy faqɛ per se gati a per se gɛri. Te dy gymese-lémɛɛvɛt baɛke u ðone *naŋ' ɛ ðɛut.*

11. *Hercipjɛ.* Hercipjɛ ðúhɛte te géret' ɛ te gátet' ɛ faqɛs' se ðɛut. Keté ɛ másime mɛ *mijekutɛ.* Me mijekut ðúhɛte perciŋ' ɛ ŋe ðɛu q' eɛte 1000 kut ɛ-gɛre ɛðé 1000 kut ɛ-gate; pô kuti qe perdórɛte ne ðɛɛkroŋet nuk' eɛte kut' i-vjétere yni, pô eɛte kut' i-ri a *mɛtroja;* qe vjɛn afró ŋe kut ɛ gýmese mɛ kutt te-vjétere.

TE NDARET' E BEUT

12. Tri te-káterta te faqɛs' se ðɛut jane te-mbuluara mɛ uje, ɛ ŋe ɛ-káterte eɛt' ɛ-mbuluare mɛ ðê. Anevɛt qe jane mbuluare mɛ ðɛ u ðone *toke,* ɛðé anevɛt qe jane mbuluare mɛ uje u ðone *dɛt.* Tókavɛt te-mbeðá u ðone *cópet' ɛ ðɛut,* ɛðé détɛvɛt te-mbeðéŋ u ðone *oqɛane.*

Te ndaret' ɛ tókese

13. *Copat' ɛ ðɛut.* Copat' ɛ ðɛut jane pɛse: Evropa, Asia, Afrika, Amɛrika ðɛ Oqɛania.

14. *Nisí.* Nisí i ðone ŋe cope tokɛ qe eɕte ɛ-pɛðuare potuλe mɛ dɛt.

15. *Пɛλgorɛ.* Пɛλgorɛ i ðone ŋe tok nisivɛ qe ndoðɛne ne ŋe pɛλk dɛti ŋera áfere játerese.

16. *Sinisí.* Sinisí i ðone ŋe cope tokɛ qe eɕt' ɛ-ŋgíture vɛtem me ŋ' ane mɛ ŋe toke mê te-maðɛ ɛðé m' anet' te-tjɛra eɕt' ɛ-pɛðuare mɛ uje.

17. *Piŋ.* Piŋ i ðone ŋe cope tokɛ se-ŋguɕte qe ŋgít dy toka baɕke a ŋe sinisí mɛ ŋe toke.

18. *Buze.* Buze u ðone anevɛt te tókese tɛk piqɛne mɛ dɛtt.

19. *Hunde.* Hunde ðúhɛte ŋe cope tokɛ ɛ-ŋguɕte ɛ-xgáture brenda ne dɛtt.

20. *Çiŋ.* Çiŋ ðúhɛte ŋe çiŋ a bryλ tokɛ i-dale ne dɛtt.

21. *Mal, çuke, kréhere, vark.* Mal ðúhɛne vendɛt' ɛ-lajcuare pɛrmi faqɛt te ðɛut, te cí-lete hɛre jane te ɕtruar' ɛ te-ɕkélure, hɛre te mprɛhete; hɛre te-mvɛɕure mɛ pyλɛ ɛ mɛ bar,

hɛre te-ðate. Çuke ðúhɛte maj' ɛ ŋe mali te larte, ɛðé kréhere kuriz' i ŋe mali te-ɣate. Vark i ðone ŋe mali a ŋe raðe málɛvɛ qe xɣátɛne ɛume.

22. *Volkán.* Volkán i ðone ŋe mali qe nxjɛr zjar ɛ tym.

23. *Gryke.* Gryke i ðone ŋe ɛtɛgu ne mɛs dy málɛvɛ.

24. *Fuɛe, brɛgorɛ, ɲλaje.* Fuɛe ðuhɛte ŋe vent q' eɛt' i-ɛtruare ɛ i-drɛjte. Brɛgorɛ ðuhɛte kur eɛte pake i-kerúsure, po jo i-larte si mali. ΠλaJe ðuhɛte an' ɛ malit kur eɛt' ɛ-ɛtruare.

26. *Πɛλk.* ΠɛÀk ðuhɛte ŋe vent ne te-cílet pjɛðin' ɛ mbelíðɛne ujerat' ɛ ɣiðe málɛvɛt q' ɛ pɛðojene.

26. *Gkrɛtetire.* Gkrɛtetire i ðone ŋe fúɛɛjɛ se-ɣɛre, ɛ-cila eɛt' ɛ-mbuluare mɛ rere ɛ pa uje.

27. *Γɛlberorɛ.* Γɛlberorɛ i ðone ŋe copɛ vendi, i-cili, ne mɛst te ŋe ɛkrɛtetirɛ, ka uje, drure ɛ bar.

28. *Moçál.* Moçál i ðone ŋe vendi te-poɛte, ne te-cílet újerate s' pjɛðine ɛ ɛ-mbájene ɣiðeŋé te-lágure, ɛ ɛume hɛre te-mbuluare mɛ çuk.

Te ndáret' ε újeravet

29. *Oqeán.* Det' ε-mbeðén qe ðúhene *oqeáne* jane pese : Oqean' i Mað, Oqean' i-Haqte, Oqeani Atlantík, Oqean' i Hindit, Oqean' i-Ngrir' i Veriut, Oqean' i-Ngrir' i Júgese.

30. *Det.* Det ðúhete ne cop' ε oqeanit qe ka hyre ne mes te tókavet, si Det-i-Barðe, Det-i-Zi etj.

31. *Menge.* Menge ðúhete ne cope deti ε-fúture ne mes te tókese.

32. *Limér.* Limér ðúhete ne menge deti ε-vógele ε ε-rúajture nga érerat, ne te cílene qendrojene aníete.

33. *Merzenetore.* Merzenetore ðúhete ne ane deti ε-fúture ne toket, qe s' ε ze era; ε ne tecílene múndine te qendrojne aníete.

34. *Gryke.* Gryke deti ðuhete ne cope deti ε-nguete ne mest te dy tokave, ε-cila baskón dy dete.

35. *Kenete.* Kenete ðúhete ne peâk plot me uje t' embele i-peðuare me toke.

36. *Lume.* Lume ðúhete ne uje qe rjeð nga malet ε skon neper mest te ðérravet per sa derðete ne dett.

37. *Herua.* Herua ðúhεte ηe lum' i-vógele qe riεð vεtem ne dímere, ε θtεron ne vεre.

38. *Goje, âεlte.* Goje ðuhεte vendi tεk dεrâεte ηe lume ne dett. Kur eθte lumi i-mað ε i-çare ne disá dεga, goj' ε tî eθt' ε xpáture brenda ne dett, εâé ðúhεte *âεlte.*

39. *Vije.* Vije ðuhεte ηe uâe ε-ujterte ε-míhure ne mεst te dy détεvε, kenétavε a lumeηε,

FARPT' E HERPZET

40. Hérezite qe jane mi âεt ndahεne me pεse fare. *a)* Far' ε te-bárâevεt, qe péndεne n' Evrope εâé n' anet te pεrendimit t' Asise, si εâé n' anet te veriut t' Afrikese. *b)* Far' ε te zεsvεt, qe péndεne ne mê te θumet te vendevεt t' Afrikese εâé ne ca vendε t' Oqεanise. *c)* Far' ε te-vεrâevεt, qe pendεne neper ánet te veriut ε te lindimit t' Asise, εâé ne kryεt t' anevεt te veriut t' Evrópese. *ç)* Far' ε te-muθkuλyérevεt a Malézevεt, qe péndεne neper nisít t' Asis' se júgese a te Oqεanise. *d)* Far' ε te-kuqvεt, qe pέndεne n' Amεrike.

BESET' E HERZET

41. Çdo ŋerí ka ŋe te bɛsuare. Bɛset' ɛ ðɛut jane te-ɕuma ɛ te ŋerndryɕmɛ. Trí nga ɡiðe bésete jane qe peféjenɛ bɛsimne me ŋe ŋɛrendí; te tjɛrate bɛsojene ɕume ŋerendirra. Nga te trí. te párate ŋera ɛɕte *Kriɕterimi,* tjatera *Myslimaneria* ɛðé ɛ-trɛta *Iuðɛeria.* Te kriɕtérete jane ŋa 300 miliune, myslimanete ŋa 250 miliune, ɛðé juðɛete 4 miliune. Hérezite qe bɛsójene ɕume ŋɛrendirra jane mê tépere sɛ 600 miliune; nga bɛset' ɛ ketyrɛ mê te-díturate ɛ mê te-ŋerhápurate mi ðêt jane bɛs' ɛ Budese ɛðé bɛs' ɛ Brahmese.

QEVERIA

42. Ç' do vent ka ŋe qɛvɛrí; qɛvɛrit' ɛ-mbeðá ðúhɛne *puɕtɛta,* ɛ ndáhɛne me qɛvɛrirra ɛ neneqɛvɛrirra. Qɛvɛria ɛɕte dy farɛɕ : *ɡiðurðroŋe,* do-mɛ-ðene qe ɡiðe bota ŋerzjéhɛne ne qɛvɛrít, ɛðé mblíðɛn' ɛ vene ŋe te-ŋare a ŋe kɛɕiłe, te-cílene ɛ ndepojne me ca kohe; ɛðé *ŋeurðroŋe* a mbrɛterí, do-mɛ-ðene qe qɛvɛríɕɛtɛ ŋrɛj ŋe mbrɛti, ŋe ŋrinci a ŋe tjatri ŋɛriu ç' do émere qe te-kɛte, i-cili ɛ ɡɛn qɛvɛrine nga i

áti; ŋeurðeroŋa ndáhɛte me dy : *vɛturðeroŋa,* ne te-cílet mbrɛti urðerón ɛ qɛvɛrís si te doje, ɛðé s' ɛ perzjén kómbine ne punet te qɛvɛrise; ɛðé *ŋeurðeroŋ' ɛ keɕiλuare,* ne te-cilet mbrɛti a princi, ç' te jɛte, urðerón ɛ qɛvɛrís mɛ ne-kembesít te ti dukɛ pyɛture ŋe keɕiλe te-xpé-ðure prɛj kombit, ɛ-cila ka drɛjte te pyɛse per punerat te qɛvɛrise, ɛ te ɕikoŋe nómɛte.

QYTET, KRYEQYTET, ɛtj.

43. Ne vent tɛk jane ca ɕtepí, ne te cilat pine ŋérezite, ðúhɛte *pɕat;* pɕatit te-maðe i ðone *katúnt* ɛðé katundit te-maðe, *qytɛt; kryɛqytɛt* i ðone qytɛtit ne te-cilet pi mbrɛti a qendrón mɛz' i qɛvɛris' se ŋe vendi, ɛðé *kryɛqytét qɛvɛrijɛ* ðúhɛte qytɛti, ne te-cílene pi qɛvɛrindar' i ŋe vendi. *Qytét i-forɕuare* ðúhɛte ŋe qytét i-pɛ-ðuare mɛ murɛ ɛ mɛ burŋɛ per te qendruare ɣuntr' armíkevɛt.

BKSH

KRYE II

EVROHA

I. Peſimɛ te-perpiłçim

44. *Forme.* Evropa eɕte m' ɛ-vógel' ɛ tepɛse cópevɛt te ũɛut. Ajó eɕte ŋe sinisí ɛ-maũɛ ɛ-ŋpíture ŋga an' ɛ vɛri-lindimit mɛ Asine, ɛãé ɛ-xpature drɛjt anes' se juge-pɛrendimit. Ka ɕume sinisí, ɛãé disá dɛtɛ ɛ menga dɛti hýjene neper tê, ɛ ɛ perçájene.

45. *Kufi.* Evropa ka per sinór ŋga an' ɛ vɛriut Oqɛan' ɛ-ŋgrire te Vɛriut; ŋg' an' ɛ pɛrendimit, Oqɛane Atλantik; ŋga an' ɛ júgese, Dɛn' ɛ-Baũe, Dɛn' ɛ-Zi ɛãé malɛt Kavkás; ŋga an' ɛ Lindimit, kenɛtene Kaspie, lúmene Orál, málɛte Orál ɛãé lumen' ɛ-vógele Kara.

46. *Ndarje.* Evropa ndahɛte me 18 visɛ, ŋga te-cílete katre jane n' anet te vɛriut: *Brɛtaŋa, Danimarka Svɛqia,* mɛ *Norvɛgine, Ru-*

sia; gaɕte jane ne mɛst : *Franca, Bɛlgika, Olandia, Svicera, Γɛrmania, Avstria;* tɛte n' anet te Jugese : *Spanja, Hortogalia, Italia, Tyrqia, Grɛkeria, Rumania, Serbia, Mal-i-Zi.* Ca nga ketó kan' ɛãɛ́ nenembrɛterirra, sikundre dot' i trɛgójeme mê poɕte.

47. *Dɛtɛ.* Nga te dy Oqɛánete qe sinorépsine mɛ Evrópene, Oqɛan i ngrir' i Vɛriut nuke ka pervɛç ŋe dɛt, *Dɛn' ɛ-Barãe te vɛriut*, i-cili hyn brenda ne ãɛrrat te Rusise nga an' ɛ vɛriut. Oqɛani Atlantík ka dy dɛtɛ te-mbeãéŋ : *Dɛn' ɛ-Vɛriut* n' anet te Vɛriut te Γɛrmanise, ɛãɛ́ *Dɛn' ɛ Barãe* n' anet te Júgese t' Evrópese. Dɛt' i Vɛriut ka ɛãɛ́ ŋe dɛt tjátere qe qúhɛ te *Baltík*, i-cili hyn ne mɛst te Danimarkese, te Svɛqise, te Hrusise ɛãɛ́ te Rusise. Dɛt' i-Barãe ka ɕtate dɛtɛ nene vɛtehɛ : 1. *Dɛn' ɛ Siqɛlise*, m' anet te Vɛriut te kesáj nisijɛ; 2. Dɛne *Jones*, ne mɛst t' Italis' se júgesɛ ɛ te Grɛkerise; 2. Dɛne *Adriatik*, ne mɛst t' Italise, te Dalmacise ɛ te Oqiperise; 4. Dɛne *Arqipɛlk*, ne mɛst te Grɛkerise ɛ te Tyrqise; 5. Dɛne *Marmara*, ne mɛst te Tyrqis' s' Evropese ɛ te Tyrqis' s' Ásise; 6. *Dɛn' ɛ-Zi* ne mɛst

te Tyrqis' s' Evropese, te Rusise ε te Tyrqis' s' Asise.

48. *Menge.* Dɛtɛt qe nemeruame mê sípere béjene disá menge dukɛ hyre nepɛr mɛst te ẗɛrravɛt. Dɛt' i Vɛriut ka tri menge : *Mengen' ε Murajit* ɛẗé *mengen' ε Fordit*, n' anet te Skocise; mengen' ε *Zujdɛrzɛse*, n' Olandí. Dɛti Baltík ka katre menge : *Mengen' ε Dancigut*, n' anet te Vɛriut te Hrusise; *mengen' ε Livonise* ɛẗé *mengen' ε Finláandese*, n' anet te Hɛrendimit te Rusise; *mengen' ε Botnise*, ne mɛst te Rusise ε te Svɛqise. Oqɛani Atlantík ka ŋe menge, *mengen' ε Gaskoŋese* a *te Biskájese* ne mɛst te Francese ε te Spaŋese. Dɛt' i-Barẗe ka dy menge : *Mengen' ε Lionit* n' anet te jugese te Fráncese; *mengen' ε Γɛnóvese* n' anet te Vɛrí-pɛrendimit t' Italise. Dɛti Jones ka tri menga : *Mengen' ε Taréntese*, n' anet te júgese t' Italise; *mengen' ε Hátrese* ne mɛst te Grɛkerise; *mengen' ε Amvraqise* a *te Artese*, ne mɛst te Qqiperise ε te Grɛkerise. Arqipɛλgu ka ŋe menge : *Mengen' ε Saλonikut*, n' anet te Júgese te Turqise.

49. *Gryka.* Dɛtɛt' ε Evrópese perzjéhɛne ne mɛst te tyrɛ prɛj disá grykaɛ, si : Grykate *Ska-*

ɣɛr-Rak, Kateɣat, Sund, Bɛlt'-i-Vogele ε *Bɛlt'-i-Maδ*, qe perzjɛjne dɛn' ε Vɛriut mε dɛne Baltík, ne mɛst te Svɛqis' ε te Norvɛɣise εδέ te Danimárkese mε nisit' ε saj. *Gryk' ε Vɛriut* εδέ *Gryk' ε Ceɲt Tɛrɣit*, n' Oqɛant Atlantík, ne mɛst t' Irlandes' ε t' Inɡiltérese. *Kemb' ε Kalɛse* εδέ *Mansi*, qe perzjɛjne Atlantikne mε dɛn' ε Vɛriut, ne mɛst te Frances' ε t' Inɡiltérese. *Vibraltari*, qe perzjén Atlantikne mε Dɛn' ε-Barδe ne mɛst te Spaɲes' ε t' Afrikese. Gryka *Bonifaço*, ne mɛst te Korsíkes' ε te Sardénɲese. *Gryk' ε Mɛsinese*, ne mɛst t' Italis' ε te Siqɛlise. *Gryk' ε Otrántese*, qe baɛkón dɛne Adriatík mε dɛne Jones, ne mɛst t' Italis' ε te Ɔqiperise. *Dardanélate*, qe perzjɛjne Dɛn' ε-Barδe mε Marmarane, ne mɛst te Tyrqis' s' Evropese ε t' Anadoλit. *Bospori*, qe perzjén Dɛn' ε-zi mε Marmarane, prape ne mɛst te Tyrqis' s' Evrópese ε t' Anadoλit, perpara Kostantinopojese. *Gryk' ε Jɛni-Kalése*, qe perzjén Dɛn' ε-Zí mε méngen' ε Azofit, ne mɛst te Kremit ε te Rusise.

50. *Nisí.* M' ε-maδε ε nisivɛt t' Evrópese ɛɛte *Inɡiltɛra*, pas asáj vjen *Irlanda*, qe ketó te dyja b'jene mbrɛterin' ε Brɛtaɲese ne O-

qɛant Atlantík. Has ketyrɛ vine, ne Oqɛant te Vɛriut *Spicbɛrgu* ɛdé *Zɛmbl' ɛ-Rɛ*, ɛdé mê poɛte drɛjt Atlantikut, *Islanda;* ne Dɛtt te-Barde, *Korsika*, *Sardɛɲa*, *Siqɛlia*, *Kriti* ɛdé ɛume te-tjɛra mê te-vógela.

51. *Sinisí.* Evropa ka gaɛte sinisí te medá, nga te-cílate trí jane fort te-mbedá : *Svɛqia* mɛ *Norvɛgine* ɛ mɛ *Laponine*, *Spaɲa* mɛ *Hortogaline* ɛdé *Italia;* ɛdé trí jane mê te-vógela : *Danimarka*, *Morɛja* ɛdé *Kremi.*

52. *Pipɛ.* Nga te-gaɛte sinisite, qe zume ngojɛ mê sipre, te-katra te-párate jane te-ngítura gérazi mɛ derrat' ɛ-tjɛra; p' andáj s' mbésene pervɛç dy pipa n' Evrope : *pip' i Koréndese* qe ngit Morene mɛ Grekerine, ɛdé *pip' i Hɛrɛkopit*, qe ngit Kremne mɛ Rusine.

53. *Çipa.* Mê te-mbedɛnt' ɛ çípavɛt t' Evrópese jane : *Çip' i Vɛriut,* n' anet te vɛriut te Norvɛgise; *çipi Lindos-Noes* n' anet te juges' se Norvɛgise; *Lizardi,* ne juge-pɛrendímt t' Inpiltérese; *Klɛari,* ne juge-pɛrendímt t' Irlándese; *Finistɛra,* ne vɛri-pɛrendímt te Spáɲese; *Trafalgari*, ne juge-pɛrendímt te Spáɲese; *Gɛnt-Vincɛnti,* ne juge-pɛrendímt te Hortogalise; *Lɛvka,* ne juge-lindjɛt t' Italise; *Hasaroja,* ne

juget t' Italise; ðð *Matapani*, ne juget te Morese, ne Grekerí.

54. *Malɛ.* Mê te-mbeðɛ́ŋt' ɛ mê te lartet' ɛ málɛvɛt t' Evropese jane : *Uralɛte*, qe ndajne Evropene nga Asia, ne Rusí; *Alpɛte-Skandinaves*, ne lindjet te Norvegise; *Iirɛnɛŋte*, ne mest te Spaŋes' ɛ te Fráncese; *Alpɛte*, ne mest te Fráncese, te Svícrese, t' Avstris' ɛ t' Italise; *Apɛniŋte*, qe çajne Italine per mes; *Karpáðete*, ne vɛri-lindjet t' Avstrise; *Ba.lkanet*, qe çajne Tyrqine; ðð *Kavkasi*, qe ndan Evrópene nga Asia n' anet te juge-lindjese.

55. *Volkane.* Mê te mbeðɛŋt' ɛ volkánevɛt t' Evrópese jane tré : *Vɛzuvi*, n' Italí, afre Nápolit; *Etna*, ne Siqɛlí; ðð *Hɛkla*, n' Islande. Jan' ðð ɛume te-vépele n' Islande ɛ neper nisít te Liparise.

56. *Lumɛŋ.* Dɛtet' ɛ ménget' ɛ Evrópese qe nemeruame pine ɛume lumɛŋ te-dɛrðure nga ðerrat' ɛ Evropese, nga te-cílete mê te-meðɛŋte jane : *Iɛçora*, qe dérðete n' Oqɛant te-ngrire te Vɛriut, dukɛ rjeðure neper Rusít; *Dvina*, qe dɛrðete ne Dɛtt te-Barðe te Vɛriut, dukɛ rjéðure ðð ajó neper Rusít. *Duna*, qe ðérðéte prape nga Rusia ne dett Baltík, ne menget te Li-

vonise; *Njɛmɛni*, qe riɛđ neper Rusí ɛ neper Hrusí ɛđé dɛrđɛte ne dɛtt Baltík; *Vistu∧a*, qe rjɛđ neper Ho∧oŋ' ɛ neper Hrusí ɛđé dérđɛte ne menget te Dancigut; *Odɛri*, qe dérđɛte nga Hrusia ne Baltík; *Elba*, qe dérđɛte nga Γɛrmania ne Dɛtt-te-Vɛriut; *Rini*, qe mburón ne Svicre, rjɛđ neper Γɛrmaní ɛ neper O∧ande ɛđé dɛrđɛte ne Dɛtt te-Vɛriut; *Tamisa*, qe dérđɛte prape n' até dɛt, dukɛ rjéđure neper Inpiltɛre; *Sɛjna*, qe dérđɛte nga Franca ne Gryket te Mansit; *Luara* ɛđé *Zironda*, qe dérđɛne nga Franca n' Atlantík; *Mínhoja*, *Dúroja*, *Tapi* ɛđé *Guadjana*, qe dérđɛne n' Atlantík, dukɛ rjéđure neper Spaŋ' ɛ neper Hortogalí; *Guadalqɛviri*, ke dérđɛte nga Spaŋa n' Atlantík; *Ebra*, qe dérđɛte nga Spaŋa ne Dɛtt te-Barđe; *Rona* qe dérđɛte nga Franca n' até dɛt; *Tibri*, qe dérđɛte nga Italia ne Dɛtt te Siqɛlise; *Hôja*, qe dérđɛte n' Adriatík, dukɛ vadíture Italin' ɛ Vɛriut; *Drini* ɛ *Vijosa*, qe dérđɛne nga Gqipɛrija n' Adriatík; *Varđari* ɛ *Marica*, qe dérđɛne nga Tyrqí ɛ Eropese ne Arqipɛ∧kt; *Tuna*, qe rjɛđ neper Γɛrmaní, neper Avstrí ɛđé ne mɛst te Serbise, te Rumanise ɛ te Buđgarise, ɛđé dérđɛte ne Dɛtt te-Zí; *Dnjɛstri* ɛđé *Dnjɛpri*,

qe dërëene nga Rusia ne Dett te-Zi; *Doni*, qe dërëete nga Rusia ne Dett t' Azofit; *Volga* ëë *Urali*, qe dërëene nga Rusia ne Dett Kaspie.

58. *Kenete*. Më te mbëëat' e kenetavet t' Evropese jane: Ne Rusí, *Onega* ëë *Ladoga*, tecílate i perzjén ne lum' i-skurter' e i-gere qe kuhete Neve e dërëete ne Dett te-Barë te-Veriut; ëë *Saima* e *Hejpusi*, ne Finlande, vent plot me kenete: Ne Sveqí, *Meleri* e *Vetteri*, q' u dërëen' újerate ne Baltík, ëë *Veneí*, q' i dërëene ne Dett te-Veriut. Ne Svicre, *Kostanca*, q' e çan Rini, *Lemani*, q' e çan Roni, ëë kenetat' e *Zurihut* e te *Lucernese*. Ne France, *kenet' e Anneçit* ëë *kenet' e Burgetit* N' Italí, *Majori* ëë *Garda* n' anet te Veriut. N' Avstrí, *Balatóni*, qe dërëete ne Tune. Ne Gqiperí, *kenet' e Gkodrese*, e *Ohrise*, e *Kosturit* e e *Janinese*.

58. *Teresí*, *qeres*, *bese*. percipj' e Evropese este afró 10 miliune qilometra te-kateruara, do-me-ëene este sa qe e-katert' e Asise e e Amerikese ëë sa qe e-tret' e Afrikese; po me te qene qe s' ka skretetirera, ëë klim' e saj este nga më te-mírate, qe s' ben as sume nxéhet' as fort ftóhete, este m' e-punuara, m' e-

ndertuara ɛ m' ɛ-xbukuruara ɛ te giđe cópevɛt te đɛut, ɛđé ka mê tépere ŋɛres. Evropa ka mê tépere sɛ 276 miliune ŋɛres, afró te-tere prɛj fares' se-barđe, te-ndare ne disá kombɛ, te ɕumete te-kristɛre, prɛj te-cílevɛt 163 miliune jane katolike, 55 mil. orđođokse, 50 miliune protestane, ½ miliuni te kristɛre te-tjɛre, 3 mil. myslimane, 5 mil. israɛlite; ɛđé ŋa 50 mije idoλatre.

59. *Klime, đɛđenjɛ, trɛgerí, mjɛsterí.* Klim' ɛ Evropese, sadó q' ɛɕte pak' ɛ-ftohete n'anet te vɛriut, ɛɕte m' ɛ-mir' ɛ m' ɛ-ɕendɛçm' ɛ klímavɛt te đɛut. Bɛu i Evropese jɛp grure, ɛlp, đékere, mísere ɛtj., puɕ. lí ɛ ɕume gerra te tjɛra te nɛvojɛimɛ. Bagetia ɛ kafɛete jane te ɕuma ɛđé ɛgersirate ɛ ɕtezat' ɛ-demçmɛ fort te-paka ɛ te-raλa. Ka mɛtalɛ ari ɛ ɛrgendi te-pake, pô ɕume prɛj hekuri, rami, plumbi, đengjili, kripɛ ɛtj. Mjɛsterit' ɛ Evropese ɛđé fabríkate qe béjene ç' do fare ŋɛjɛ jane te-panémura; ɛđé anijɛ ɛ tymanijɛ te tépera mbúɕene perdite mɛ plaçka te-dala ŋa duart ɛ ɛvropjánevɛt, per te vájture te xbrázene neper giđe anet te đɛut. Γê ɛ pasjɛ ɛ Evrópese s' munt te ɕembeλéhɛte mɛ noŋe vent te đɛut. Γiđe diturite ɛ mjɛsterite

jane mbléðure ne keté cope, eðé se andejmi ndríjene permi giðe anet te ðeut.

60. *Tregerit' e Evrópese me cópat' e-tjera.* Me te qene qe cila-dó nga cópet' e ðeut ka sume ðeðenje, metale e kafse te-vecanta, per te cílate kane nevoje eðé te-tjérate, nga te perçkembyeret' e ketyre lint qe tregerí e-maðe ne mest te cópavet te ðeut. Evropa mer ng' Asia: çaj, kafé, seqér, ÂuÂáq, vanile [1]), pambúk, duhán, drurre te-vyere; ar etj.; nga Amerika mer: pambúk, kafé, kakao [2]), duhán, kaoçúk [3]), ðoga te-vyera, gyrra (bójera), qinqine, gure te-vyere, ar, ergént etj.; nga Oqeanija mer: kafé, kermés, ÂuÂáq, gyta-perka, ar, ðjamánt eðé sume fares specerije. Evropa nxjer e dergón neper giðe copet te ðeut ðeðénjet' e saj, mê tépere verrate, eðé ç' do fare pune të ber' e te-gatuare nder të.

II. INGILTERA

61. *Vent e nisí.* Ingiltera, qe ðúhete eðé Bretanj' e Maðe este qe tok nisis n' Oqeant

[1]) Vanila este qe peme qe jep qe ere te búkure.

[2]) Kakaoja este qe peme me te cilene béhete çokoÂate.

[3]) Kaoçuku del prej qe druri eðé prej ti bejne Âastika, kréhere e sume gerra te tjera qe dúkene si të-brinta.

Atlantík, ne veri-perendímt t' Evropese. Nga ketó nisí njera eõte fort ë-maðë q' ajó qúhete *Inpiltere;* ë-dyta eõte afró sa pymes' ë asáj, eðé qúhete *Irlande.* Te tjérate nisí jane te-mbléðura ë bejne katre topë: *Oetlándete, Orkádete* eðé *Hebrídete,* n' anet te verint, eðé *Sorlíngete* n' anet te júgese; eðé õtate jane te perndara, nga te-cílate jane ne dett t' Irlandese: *Mani* eðé *Angleseji*; ne Manõit: *Vigti, Auriji, Terneseji* eðé *Ierseji*; eðé ne Dett te-Veriut *Helgolandi.*

62. *Kufi.* Inpiltera nga veriu eðé nga perendimi ka oqeane Atlantík, nga lindja Dën' ë Veriut, nga juga Manõine eðé Kemben' ë Kalese.

63. *Ndarje.* Mbreterí ë Inpiltérese, qe ðúhete eðé *Mbreterí ë-baskuare,* ndahete me katre te ndara: *Inpilttera* vete, n' anet te juges' te Bretanjes' se-Maðë; *Skocja,* n' anet te veriut t' asáj nisijë; Irincerí ë *Galit* a *ë Valsit,* n' anet te perendimit t' asáj nisijë; eðé *Irlanda.*

64. *Dete ë menge.* Détet' ë ménget' ë Inpiltérese jane: *Det' i Irlándese,* ne mest t' Irlándes' ë te Inpiltérese; *Meng' ë Veriut* eðé *meng' ë Gent Terpit,* me te dy anet te Detit t' Irlándese; méngete *Klyde* eðé *Solvaj* n' a-

net te lindjes, eãé lumenț' ε *Befastit* ε te *Dybinit* n' anet te veriut t' ati deti; méngete *Muraj* eãé *Ford* ne Dett te Veriut; *Meng' ε Bristonit* eãé *Meng' ε Galvajit* n' Atlantík.

65. *Malε.* Dy malε te mbeãénț ka Inpiltera: malet' ε *Çevjotit* ne mest t' Inpilteres' ε te Skócjese, eãé malet ε *Grampjanit*, qe perçajne Skócjene.

66. *Lumény.* Nga lumenț' ε Inpiltérese: *Tamisi, Humberi* eãé *Tuzdi* derãene ne Dett te Veriut; *Severni* derãete ne menget te Britalit n' Atlantík; *Merseji* derãet? ne Dett t' Irlándese; *Klydi* ne menget qe ka émerin' ε ti n' até det; *Ganoui*, qe rjeã neper Irlande, dérãete n' Atlantík.

67. *Qytete.* Mê te-mbeãenț' ε qytétevet t'Inpilterese jane: N'Inpiltere vete: *Londra*, kryeqytét i Inpilterese eãé i giõe mbreterise, m'imaði ε m'i-pásuri i giõe qytetevet t' Evropese, permi lumet Tamis, me limér te-mire, 40 mije kut lark detit; ε me 3,533,000 neres; *Birminghani*, ne mest te vete Inpilterese, me 377,000 neres, ne te-cilet punóhete sume hekuri; *Liverpuli*, n'anet te perendimit, me limér sume te-búkure, ne gojet te lumit Mer-

séj, ne dɛt t' Irlándese, ne te-cilene qendrojne aníate qe punojne Amɛriken' ɛ Vɛriut ɛdé á-net' ɛ Asise, mɛ 527,000 njɛres; *Mançɛsteri,* ne te-cílene punóhɛte ɛume pambuku, mɛ 550,000 njɛres; *Bristoli,* n'anet te juge-pɛrendimit, áfere mengese qe qúhɛte mɛ émerit te tî; *Oksfordi,* n'anet te júgese, mɛ mesonjetorɛ te-maðɛ; *Sudamptoni,* limér i-mire ne Manɛit, tɛk qendrojne aniate qe punojne Amɛriken' ɛ Jugese ɛ ánet' ɛ Asise; *Illimuði,* limér uɛterijɛ, n' até dɛt; *Duvri,* limér ne Kembet te Kaluse qe punon mɛ Fráncene: *Lidi,* n' anet te líndjɛse, ne te-cilet punóhɛte ɛume lɛɛi, mɛ 300,000 njɛres; *Cɛfiɛldi,* tɛk punóhɛne ɛume mjɛɛteri ɛdé mê tépere ðika ɛ ç' do fare prɛsaɛ, mɛ 280,000 njɛres; *Sunderlandi,* limér ne Dɛtt te Vɛriut, koçék i-maði i ðénpiÀit; *Nɛvkastɛli,* ne vɛri-lindjɛt, limér i-máð mɛ trɛgeri ðenpiÀi. Ne Irincerí te Galit jane: *Svansea,* ne menget te Bristolit, koçɛk i-maði i mɛtalɛvɛ, mɛ 50,000 njɛres; *Kardifi,* prape n'até menge, limér qe nxjɛr ɛume ðenpíÀ ɛ hékure. Ne Skocje jane: *Edimburgu,* ne jugelindjɛt, kryɛkytét i Skocjese, qytét i-búkure mɛ 22,000 njɛres; *Lɛidi,* limér' i Edimburgut ne Dɛtt

te vɛriut, mɛ trɛgerí dɛti te-maðɛ; *Aberdini*, n'anet te líndjɛse, ne Dɛtt te vɛriut; *Glaskovi*, ne juge-pɛrendimt, limér mi lumet Klyde afre méngese qe qúhɛte mɛ até émere, m' i-maðˀ i qytétɛvɛt te Skócjese, mɛ 550,000 ŋɛres. N'Irlande jane: *Dublini*, n'anet te líndjɛse, limér ne ŋe merzɛŋetorɛ qe qúhɛte mɛ émerit te tî, kryɛqytét i Irlándese, mɛ 300,000 ŋɛres; *Bɛlfasti*, limér ne merzɛŋetorɛt qe qúhɛte mɛ ɛmerit te tî, tɛk punóhɛne ɛume púnerat' ɛ avlemendit; *Galvaji*, ɛdé *Limɛriku*, te dy limɛre trɛgerijɛ n' anet te jûgese, limér afre grýkes' se Ceŋt Fɛrgit.

68. *Fɛresí, ŋɛres, bɛse ɛ qɛvɛrí.* Nisite qe bejne Mbrɛterin' ɛ-Baɛkuare kane 324,951 mijekutɛ te-kateruara pɛrcipjɛ. Hérezite qe pine mi tô jane 34 miliune ɛpirt, te-ɛumet' ɛ ketyrɛ jane ŋga bɛsa protɛstane, ne vɛte Inpiltɛre *anglikane* ne Skocje *prɛsbitɛrjane*, ɛðé te 6 miliunete qe pine n' Irlande jane katolike. Inpilízete jane te-líndure prɛj pjékjɛs' se trí farevɛ: t' Anglo-saksónevɛt ŋga far' ɛ Fɛrmánevɛt a ɛ Gótervɛt te-vjétere, ŋga far' ɛ Céltervɛt, komp arjánas i-vjétere, ɛðé ŋga far' ɛ Normándervet, komp frances. Eðé guh'

ɛ tyrɛ Inɡiliɛtja eɛt' ɛ lindure nga te tri ɡuhet ɛ ketyrɛ kómbɛvɛ. Ne Skocje, ne Irlande, ne Hrincerít te Galit ëdé ne ca nisi flítën' ëdé sot ca ɡuhe te-mbɛtura nga cɛltiɛt'ɛ vjétere; pô kudó ɛkrúhɛt ɛ kendóhɛte Inɡiliɛtja. Qɛverí ɛ Inɡiltérese eɛte mbrɛterí ɛ-líëure mɛ dy keɛiλa: keɛiλ'ɛ Lórdervɛt, te-cílevɛt u mbétɛte vendi ng' ati tɛ biri, ëdé keɛiλ' ɛ kombit te-cílese mísɛte i xɡíëɛne prɛj ɡíëevɛ. Mbrɛti a mbrɛterɛɛa ɛ Inɡiltérese ëúhɛte ëdé *Imperatór*, a *Imperatorice ɛ Hindit*, te cílen' ɛ urërón kjo mbrɛteri.

69. *Klime, ëɛëenjɛ, trɛɡerí, mjɛɛterí.* Sadó qe klim' ɛ Inɡiltérese eɛte ɛ-lágure ëdé mjɛrɡuλorɛ, ëɛu i saj eɛte pjɛλes. Ep ɡrurra, moλe-ëɛu, pɛme ɛtj.; ka ɛume luaëɛ ɛ uɛqén ɛume kafɛe; vɛtem vendɛt' ɛ-larte te Skocjes' ëdé ca moçalɛ t' Irlándese jane te pa punuare. Ka ëdé ɛume mɛtalɛ hékuri, plumbi, ramɛ, (*bakeri*) ëdé mê tépere ëenɡiλi. Ho pasj' ɛ-maëɛ ɛ kesáj mbrɛterijɛ kaqe te bɛɡatɛ eɛte trɛɡerí ɛ téperte qe ben mɛ ɡerrat' ɛ mɛ plaçkat' ɛ ɛuma qe punóhɛne ne tê, ɛ te-cílate aniɛt' ɛ-saj, qe jane mê ɛume sɛ 30 mije, i perndajne ne ɡië'anet te ëɛut. Inɡiltɛra eɛt'

ɛ-perçare mɛ vija ɛ mɛ lumɛ̈ɲ, neɲer te-cilet punojne anie, ɛd̈ɛ́ mɛ ud̈e-hékuri te ɕuma, te-cílate lɛhcojn' ɛ ɕumojne trɛgerine.

70. *Nenurd̈erimɛ.* Ingiltɛra ka ɛd̈ɛ́ ɕume vendɛ nen' urd̈erit te saj. Nga ketá jane n' Evrope: nisija *Hɛrgoland*, ne Dɛtt te Alamáɲese; nisite *Tɛrsɛj* ɛd̈ɛ́ *Jɛrsɛj*, ne Manɕit, áfer' ánevɛt te Fránɕese; *Tibraltari*, n'anet te Spáɲese, permi gryket te Tibraltarit; nisi ɛ *Maltese*, áfer' ánevɛt te Siqɛlise. N' Asi: m' ɛ-ɕúm' ɛ *Hindistanit*; disá vendɛ te *Hindo-Kinese*; nisija *Hong Kong*, afer anevɛt te Kinese; limɛr' i *Adɛnit* n' Arabí, áfere grykes' se Dɛtit te-Kuq; Kiproja ne Dɛtt te-Barde. N'Afrike; disá vendɛ ne *Sɛnɛgambi* ɛ ne *Tinɛ́* nisija ɛ Ceɲt' Elénese; *Çip' i Gprésese*, *Natali* ɛ *Kafrería* ne juget t' Afrikese; ɛd̈ɛ́ nisite *Maurice* ɛ *Sejçél*. N' Amɛrike: *Dominioni*, nisija *Jamajke*, nisite *Lukaje*, ca nga nisite *Antile*, *Gujanen Ingiliɕtɛ* ɛd̈ɛ́ nisine *Falkánd*. N' Oqɛani: *Ɔstralia*, *Tasmania*, *Zɛland' ɛ-Rɛ*, nisija *Labuán* ɛtj. Hérezit' ɛ giîle ketyrɛ vendɛvɛ, q' urd̈erón Ingiltɛra jane mê ɕume sɛ dy qint miliune.

III. DANIMARKA

71. *Vent, ndarje, nisí.* Danimarka vete egte ŋe hund' ε-ŋpíture mε ðen' ε Alemáŋese ε ε-gtrire drejt veriut ne mest te Detit te Veriut ε te Baltikut, perkundrék Sveqis' ε Norvegise. mε te-cílate ka gume te beŋe. Danimarka ndáhete me dy : Danimarka vete eðé sinisí ε *Jutlandit;* ka eðé ŋe nisí te-maðε, *Islándene* n' anet te veriut t' Atlantikut, eðé dy toŋε nisivε: nisit' ε Baltikut, te-cílate jane *Svelanda, Fionija, Bornfiolmi* etj., eðé nisite *Feroé* n' anet te jugese t' Islándese, n' Atlantík.

72. *Kufi.* Danimarka vete nga veriu ka mengen' ε Gategatit eðé gryken' ε Skageг-Bakut, nga lindja ka gryken' ε Sundit eðé dene Baltík, nga juga Baltikne eðé Alemáŋene, nga pεrendimi Den' ε Veriut.

73. *Dete, menga ε gryka.* Ne mest te Danimárkese, te nisivet te saj ε te Sveqise egte meng' ε *Kategatit,* ε cila píqete mε Den' ε Veriut prej grýkese *Skageг-Bak,* ne mest te Danimarkese ε te Norvegise. Meng' ε Kategatit píqete mε Baltikne prej grýkavet te *Sundit,* te

Bɛltit te-*Mað* ɛ te *Bɛltit* te-*Vógele*, ne mɛst te Danimárkes' ɛ te nisivɛt te saj ɛðé te Svɛqise.

74. *Qytɛtɛ.* Mê te mbeðɛnt' ɛ qytétɛvɛt te Danimárkese jane: *Kopɛnhagu*, ne nisit SɛeláND, kryɛqytét i Danimárkese, mɛ trɛgerí temaðɛ ɛ mɛ 250,000 ŋɛres; *Elsɛnerí*, prape n' até nisí, ne mê te-ngustet vent te grýkese Sund; *Odɛnsɛa*, ne nisít *Fioní*; *Aalborgu* ɛðé *Viborgu* ne Jutlandet; ɛðé *Rɛjqaviku*, m' imaðʼ i pɛátravɛt t' Islándese.

75. *Tɛresí, ŋɛres, bɛse, qɛverí.* Hercipj' ɛ Danimárkese mɛ nisit qe ka pótuÀe ɛɛte 38,000 mijekút te katerçipte, ɛðé mɛ giðe Islánden' ɛ mɛ nisít Fɛroɛ béhɛte 130,000. Hérezit' ɛ saj s' jane mê tépere sɛ 2 miliunɔ, afró te giðe protɛstane ŋga racʼ ɛ Skandinávaqɛt. Qɛverí ɛ saj ɛɛte mbrɛterí ɛ-líðure mɛ ŋe kɛsiÀe tempɛjeÀe prɛj giðe véndɛvɛt q' urðerón. Kjo mbrɛterí me 1864 ka húmbure pýsmetʼ ɛ ŋɛrezɛt q' urðerontɛ, do-mɛ-ðene, dy copa te-mbeðá: Glɛsvikn' ɛðé Holstɛjne, te-cílate jà pembɛu Hrusija.

76. *Klime, âɛðɛnjɛ, trɛgerí ɛ mjɛsterí.* Nisite qe jane pótuÀe Danimárkese kane mê te-

míren' ɛ mê te-búten' ɛ klímese ne keté mbrɛ-terí, ɛðé ápene ɛlp, terɛere ɛ moλe-ðɛu; Jutlandi eɛt' i-ftóht' ɛ i-mbuluare mɛ moçalɛ ɛ merqiɲa; Islanda eɛte giðe-ɲe ɛ-mbuluare mɛ dɛbore; ɛðé nisite Fɛroé s' ápene gê farɛ. Mjɛɛterite jane te paka ne Danimarke, pô trɛgerija, qe ka zen' ɛ vɛtɛ mbare, munt mɛ kohe t' iɛtoɲe.

77. *Nenurâerimɛ.* Hervéç véndɛvɛt qe nemeruame, te-cílete qúhɛne si cópat' ɛ Danimárkese, kjo mbrɛteri ka nisin' ɛ *Gentit Kryq* ɛðé ca te tjɛra ŋga nisite Antilɛ n' Amɛrike, ɛðé ca vendɛ ne Groɛnlande.

IV. SVEQIA ME NORVEGINE

78. *Vent, ndarjɛ.* Svɛqia mɛ Norvɛgine, qe ðúhɛne ɛðé *Mbrɛteri ɛ-Skandinavte*, ndóðɛne funtt t' anes' se vɛriut t' Evrópese; bejne ɲe sinisí te-maðɛ, ɛ-cila n' anet te júgese ndáhɛte me dy: *Svɛqia* m' anet te líndjɛse ɛðé *Norvɛgia* m' anet te pɛrendimit; kan' ɛðé *Laponine* n' anet te vɛriut, prɛj se-cílese pɛrpíqɛne mɛ Rusine, ɛðé ca nisí.

79. *Kufi.* Mbretərí ε-Skandinavte nga an' ε veriut ka Oqεan' ε-Ngrire te Veriut; nga pεrendimi, Oqεane Atlantík εdé Dεn' ε-Veriut; nga juga, grýkene Skagεr-Rak, méngene Katεgát, grúkene Sund εdé dεne Baltík; nga lindja, dεne Baltík εdé Rusine.

80. *Nisí.* Svεqia mε Norvεgíne kane dy nisí ne Balíkt: *Gotlandne* εdé *Oεlandne;* εdé qe tok nisivε, ne Oqeánt te Veriut qe, dúhεne *Lofodεn* εtj.

81. *Malε.* Sinisí ε-Skandinavte ka qe sere málεvε, qe dúhεne *Dorfin* a Alpεt' ε-Skandinavte, te cílete ndajne Svεqine nga Norvegia n' anet te veriut; kan' εdé 6ume dεga me tedjadt' ε me te-ménpere.

82. *Luméq.* Nga malεt ε Dorfinit pjéäine 6ume luméq, prεj te-cílevεt mé te-mbeäεnte jane: *Tana* qe déräεte n' Oqeánt te Veriut, *Tornεa* εdé *Lulεa* qe déräεne ne dett *Baltík*, *Gota* qe déräεte ne gryket Skagεr-Rak.

83. *Qytεtε.* Mé te mbeäénț' ε qytétεvεt te kesáj mbretεrijε jane: Ne Svεqí, *Stokholmi*, kryeqytét i gjdε mbretεrise, permi kenetet Melér, prane qe méngεjε te-vógele ne dett Baltík, mε tregerí mjáft te-maäε ε mε 160,000

ηɛres; *Marlskrona*, n' anɛt te júgese, ɲrape mb' anet te dɛtit Baltík, limér aníɛvɛ te lúftese; *Gotɛmburgu*, limér i-mire ne menget Kategat; *Upsali*, mɛ ɛkoλɛ te-perɲíûçimɛ te-vjétere. Ne Norvɛɲí, *Kristjania*, limér ne fuɲtt te méngese qe qúhɛte mɛ émerit te saj ne Dɛtt te Vɛriut, kryɛqytét i Norvɛgise mɛ 70,000 ηɛres; *Kristjansandi*, limér mɛ trɛgerí te-miaftte buze grýkese Skaqer-Rak; *Bergeni* ɛãé *Drontajmi*, limɛre mb' anet te Oqɛanit Atlantík.

84. *Veresí, ηɛres, bɛse, qɛvérí.* Nga te gɛret' ɛ percíɲjɛse, mbrɛterí ɛ-Skandinavte ɛɛt' ɛ-dyta ne Evrope, sɛ ka 750,000 kut te katreçipte; pô ηérezite qe pine mî tê jane vɛtem 6,000,000, te-ɲiûe protɛstane, nga rac' ɛ Skandinávasɛt. Svɛqia ɛãé Norvɛgia, sadó qe bejne ηe mbrɛterí, ɛãé kane ηe mbrɛt, pô cila-dó ka kɛɛíλen' ɛ saj me vétehe, ɛãé qɛvérísete vɛçán. Urãr' i mbrɛtit ɛɛt' i-perɲɛnguare mɛ daɛurit te kɛɛíλavɛt te-xɲéãura ɲrɛj kombit.

85. *Klime, ãɛãenjɛ, trɛgerí ɛ mjɛsterí.* Svɛqia ka klime fort te ftóhete, ɛãé ɛɛte plot kenɛta, nga te-cílate ca kane te párete fort tebúkure; pervéç ánevɛt te júgese ãɛu i saj ɛɲ pake ãɛãenjɛ. Norvɛgia ɛɛt' ɛ-perçare mɛ malɛ,

te-cílete ápene lisa te-mire per te ber' anie, eãé prej te-cílevet béhete ne tregerí e-maftte. An' e veriut qe ũúhete Laponí este afró piũe mone e-mbuluare me debor' e me ákuÂe; né-rezit e saj kane stat fort te skúrtere, eãé rojne me ne fare kafee q' i ũone *ren* e i ngan lópes' eãé drerit; kesáj kafee i hane miet' e qúmestite, eãé i vene xpeãe per te héqure ne fare qepe pa pota, e-cila skет mi deboret e mi ákuÂit. Sveqia ka sume metale hékuri e rame eãé ca prej ari e erpendi. M' anet te júgese te nisivet Lofden este ne hinke deti, vále' e se-cílese, mê tépere ne dímere, eãé kur fryn er' e veri-perendimit, dríãen' e putuÂóhene me ne pembím te-maũ, eãé perpeijn' aníete qe se largu, e i ũyejn' e i fundósine me ne kerce-Âím te keq.

86. *Nenurãerime.* Mbreterí e-Skandinavte s' urãerón jaet' Evrópese, pervéç nisine *Gent-Barãelemí*, ne nga Antilat' e Amerikese.

V. RUSI E EVROHPSP

87. *Vent.* Rusia este ne vent fort i-pere qe ka zene mê te-máãene cope te Evrópese, n' a-

nete te veri-líndjes' se saj, eãé s' andejemi ndéhete ne eume vende t' Asise·

88. *Kufi.* Rusia nga an' e veriut ka Oqean' e-Ngrire te Veriut; nga lindja, lúmene Kará, málete Urál, lúmene Urál eãé dene Kaspie; nga juga, málete Kavkás eãé Den' e-Zi; nga perendimi, Rumanine, Avstrine, Alemánene, dene Baltík eãé Sveqine.

89. *Ndarje.* Rusia ndáhete me Rusí te-Maãe, n' anet te veri-líndjese, eãé Rusi te-Vógele, n' anet te juge-perendimit; ka eãé Finlanden' e qe cope te-Laponise n' anet te veriut; Livonin' e Holonine, n' anet te perendimit; eãé Krimene n' anet te júgese. Tiãe ketá vende baeke jane te ndare me gaete-ãet' e gaete-copa

90. *Nisí.* Rusia ka eãé disá nisí n' Oqeant te Veriut, si *Spicbérgune, Zemblen'-e-Re, Kolguevne, Vajgatne* etj.; eãé ne dett Baltík, si *Alandine, Dágone, Eselne* etj.

91. *Dete e menga.* Rusia ka pótuãe disá dete: *Oqean' e-Ngrire te Veriut, Den' e-Barãe* eãé dene *Kará,* n' até Oqeán; *Kaspiene, Den' e-Zi* me *Azofne* eãé *Baltikne.* Baltiku ka disá menga te-mbeãá: *Méngen' e Botnise, Méngen' e Finlándese, Méngen' e Livonise.* Det' i-Zi

ka *Méngen' ɛ Odésese* ëãé *Méngen' ɛ Hɛrɛkokopit.* Ëãé Dɛt' i-Barãe ɛ Oqɛan' i Vɛriut kane disa menga te mbeãá.

92. *Malɛ.* Rusia ka dy malɛ te-mbeãéɳ, te cílete ndajne Evrópene nga Asia : *Kavkasi* n' anet te júgese, m' î-lart' i çúkavɛt te te-cílit eɛte *Elburzi;* ëãé *Urali* n' anet te líndjese, prɛj te-cílite ndáheue dy dega qe hyjne ne Rusí t' Evrópese : *Cɛmokonsqi* ëãé *Valadaji.*

93. *Lumɛɳ.* Rusia ka ɛume lumɛɳ nga mê te-mbeãéɳt' ɛ te-cílevɛt *Karáj* ɛ *Hɛçora* dérãɛne n' Okeánt te Vɛriut; *Dvin' ɛ Vɛriut* ëãé *Onɛga,* ne Dɛtt te-Barãe te Vɛriut; *Tornɛa, Nɛva, Dvin' ɛ Júgese, Njɛmɛni* ëãé *Vistuła,* ne Baltík; *Volga* ëãé *Urali,* ne Kaspie; *Dnjɛsteri* ëãé *Dnjɛperi* ne Dɛtt te-Zi; *Dona* n' Azóf.

94. *Qytɛtɛ.* Mê te-mbeãéɳt' ɛ qytétevɛt te Rusise jane : *Hɛtɛrsburgu,* mi lumet Nɛva, afre ménges' se Finlándese, kryqytét i mbrɛteterise, mɛ 760,000 ŋɛres; *Moskova,* ne mɛst te Rusise, kryɛqytét i-vjétere, mɛ trɛgerí temaãɛ ɛ mɛ 610,000 ŋɛres; *Arhangeli,* n' anet te vɛriut, buze Dɛtit te-Barãe, ne te-cílete behɛte trɛgerí ɛ-maãɛ ɛ gezófevɛ; *Kazani,* koçék trɛgerije; *Orɛnburgu,* mi lumet Orál, mɛz' i

trɛgerise qe bɛhɛte mɛ Tatáret' ɛ Asise; *Astrahani*, limér mi lumet Volge afre Kaspíese; *Ekaterinodari*, kryɛqytét i Cirkasise; *Simferopoli*, kryɛkytét i Krimɛse; *Sɛvastopoli*, limér aníɛvɛ te lúftɛse; *Odɛsa*, limér ne Dɛtt te-Zi mɛ trɛgerí te-maðɛ; *Varsovia*, mi lumet Vistule, kryɛqytét i vjéter' i Holónqese, qytét i-maðˑ ɛ i búkure; *Lublini*, mɛ trɛgerí te-miaftte; *Kjɛfi*, mi lumet Dnjɛpɛr, qe ka qene kryɛqytét i-pare i Rusise; *Riga*, ne gojet te Dvínes' se Júgese, mɛ trɛgerí te-maðɛ ne dɛtt Baltík; *Kronstadi*, mi ɳe nisí te vógele ne gryket te Menges' se Finlándese; *Hɛlsingforsi*, limér n' até menge.

95. *Tɛrɛsí, ɳɛres, bɛse, qɛvɛrí.* Rusia, m' î-gɛr' i véndɛvɛt t' Evrópese ká afró 5,500,000 mijekut te-katreçipte. ɛðé 77,000,000 ɳɛres, te ɛúmete orðoðokse, vɛtem poloɳárete jane katolike ɛðé ɳérezit' ɛ Finlándese protɛstane, jane ɛðé ɛume myslimane nepɛr anet te júges' ɛ te líndjɛse, ɛðé disá juðéɳ te-perhápure. Qɛvɛria ɛɛte ne doret te ɳe mbrɛti q' i ðone ɛðé *Çar*.

96. *Klime, ðɛðenjɛ, trɛgerí mjɛsterí.* Te ɛúmet' ɛ véndɛvɛt te Rusise jane fuɛa te-pɛra ɛ fort te-ftóheta, pô ápen' ɛðé miáft ðɛðenjɛ. A-

net' ε júgese, εẽέ mê tépere nga giẽe Krimεja, kane ηe klime fort te-búkure, εẽέ bejne ϭume grurra, lî, kerp, duhán, vere εtj. Anet' ε veriut jane fort te ftóheta ε te-ngrira, εẽέ s' ápene pê farε. Anet' ε líndjese jane te-mvéϭura mε pγλε; εẽέ ánet' ε juge-líndjese kane ẽê te krípure. Málet' ε Uralit kane mεtalε ari, platinε, ramε, hékuri εẽέ çekú prεj ẽjamandi.

97. *Nenurărimε.* Sadó ε-gere q' eϭte Rusí ε Evrópese s' eϭte dot ηe ε-kátert' ε giẽe véndεvet q' urẽerón, te-cílete béhene ηe ε-ϭtat' ε sterεs' se ẽéut. Nenurẽerímet' ε Rusise jane n' Así, si dot' i ϭóheme kur te viηe fjal' ε Asise.

98. *Holoηa.* Holoηa ketú ε ηe qint vjet mê pare iϭ ηe nga mê te-mbeẽat' ε nga mê tendríturat' ε mbreterivet t' Evrópese; pô jan' afró ηe qint vjet qe Rusia, Hrusia εẽέ Avstria ε ndane ne mest te tyrε.

VI. FRANCA

99. *Vent.* Franca ndóẽete n' anet te perendimit te vísevet te-mesme t' Evrópese, ne mest t' Atlantikut ε te Detit te Barẽe.

100. *Kufi.* Franca ka pɛr kufí : nga vɛriu Alemáɳene, Bɛlgíkene ɛãé Dɛn' ɛ Vɛriut; nga pɛrendimi Kemben' ɛ Kalése, Manɛine ɛãé Atlantikne; nga juga málɛte Hirɛnéɳ q' ɛ ndajne nga Spaɳa ɛãé Dɛn' ɛ-Barde; nga lindja Alpɛte q' ɛ ndajne nga Italia, Xýrene q' ɛ ndan nge Svicra ɛãé Vóspɛte q' ɛ ndajne ng' Alemaɳa.

101. *Ndarjɛ.* Franca ɛɛt' ɛ-ɳejt' ɛ ɛ-tere ɛãé ndáhɛte me 86 qɛvɛrí.

102. *Nisí.* Franca ka ɳe nisí te-maɛ ne Dɛtt te-Barde, *Korsíkene*, ɛ cila ɛɛte ɳe ɳga te tɛteãjɛt' ɛ gaɛte qɛvɛrite ; ka ɛãé ca nisí te-vógela n' anet t' Atlantikut, si *Nisí ɛ-Bukure*, nisija *Rɛ*, *Nisí ɛ Oleronit*, *Nisí ɛ Krygit* ɛtj.

103. *Dɛtɛ ɛ menga.* Nga te trɛ dɛtɛte qe páhene fráncene Manɛi ben dy menge : *Méngen' ɛ Séjnese* ɛãé *Méngen' ɛ Geɳt Málose;* Atlantiku ben *Méngen' ɛ Gaskóɳese*, qe ãúhɛt' ɛãé *Dɛt' i Fráncese*; Dɛt' i-Barde ben *Méngen' ɛ Lionit.*

104. *Malɛ.* Mê te-mbeãɛɳt' ɛ málɛvɛt te Fráncese jane : *Vóspɛte* n' anet te vɛri-líndjɛse, qe ndajne Fráncene nga Alemaɳa; *Fancílete* qe jane ɳe dɛg' ɛ Vóspɛvɛt; *Xira* n' a-

net te líndjese, ne kufît te Svícrese; *Cevénete* qe xpátene neper mest te Fráncese nga veriu drek júgese, mê te-lártet' ε te-cílevet jane *Mezenku* eãé *Lozeri;* málet' ε Auvérnese, qe jane ne deg' ε Cevénevet, eãé mê te lártet' ε te-cílevet jane *Dôma* eãé *Dora; Alpete,* q' ε ndajne nga Italia eãé jane mê te mbeãénet' ε málevet t' Evrópese, m' i lart' i te-cílevet eshte *Mal' i-Barãe, Cenisi* eãé *Relvuxi; Hirenete* qe xpátene nga Det' i-Barãe per n' Atlantík ne mest te Fránces' ε te Spánese, te-cílevet mê te-lártate maja jane *Maj' ε Bigorit* eãé *Maj' ε Osaujt.*

105. *Lamén.* Mê te-mbeãenet' ε lumenet te Fráncese jane: *Sejna* qe mburón ne Cevenet, pjeã neper Harís eãé dérãete ne Mansit; *Mesa,* qe mburón prap' andéj, pjeã neper Franc' ε neper Belgike, eãé fútete n' Olande ε dérãete baske me Rine ne Dett te Veriut; *Loari,* qe mburón ne Cevenet, baskóhete eãé me *Vjerne* ε me *Sártene,* eãé dérãete n' Atlantík; *Vironda,* qe béhete nga te baskuáret ε *Dordónes'* ε te *Garónese,* te-cílate mburojne ne Cevene ε ne Hirenén, eãé dérãete ne Atlantík; *Roni,* qe béhete nga te baskuáret' ε Saonit qe

pjɛđ nga Vóspete mɛ ɕume lumén te-tjɛre qe pjéđine nga Alpete, đđé dérđete ne Dett te-Barđe.

106. *Qytete.* Mê te-çquáret' ɛ qytétɛvɛt te Fráncese jane : *Harisi,* mi Séjnene, i-dyt' i qytétɛvɛt t' Evrópese nga te mađte ɛđé i-pari nga bukurija, kryɛqytét i Fráncese, mɛ 2,000,000 ŋɛres ɛ mɛ çume mɛsoŋetorɛ; *Versaji,* mɛ 45,000 ŋɛres; *Lili,* qytét i-forcuare mɛ 165,000 ŋɛres ɛ mɛ ɕume mjɛɕterí; *Raeni,* permi Sɛjnene, límɛr mɛ trɛgerí te-mađɛ ɛ mɛ 105,000 ŋɛres; *Nanti,* qytét i-mađ permi Loape mɛ 125,000 ŋɛres ɛ mɛ trɛgerí te-mađɛ; *Lioni,* i-dyti qytét i Fráncese, permi Rone, mɛ 345,000 ŋɛres, ɛ mɛ trɛgerí ɛ mjɛɕterí te-ɕume; *Bordoja* limér mi Garónene, qytét i-búkure mɛ 220,000 ŋɛres, mɛ trɛgerí te-mađɛ, tɛk bénɛne mê temírat' ɛ vérravɛt; *Marsɛlja,* ɕkaÀ' ɛ-mađɛ ne Dett te-Barđe, mɛ trɛgerí fort te-mađɛ ɛ mɛ 320,000 ŋɛres; *Ceŋt-Stefani* (Saint-Etienne) mɛ 126,000 ŋɛres, mɛ mɛtál đenpiÀi ɛ mɛ mjɛɕterí mendafɛi; *Orlɛani,* mi lumet Loár, mɛ 50,000 ŋɛres; *Turi,* prape mi Loart, mɛ 44,000 ŋɛres, ɛ mɛ đɛđenjɛ te-tépɛrta; *Anɣeri,* mɛ 59,000 ŋɛres; *Limoži,* mɛ 55,000 ŋɛres ɛ mɛ

mjɛɛterí farfurijɛ; *Tuluzi*, mi Garónene, mɛ 132,000 ŋɛres; *Nimi*, mɛ 62,000 ŋɛres; *Nica*, afr' Italise, ane Dɛtit te-Barðe mɛ 53,000 ŋɛres; ɛ mɛ klime te-búkure.

Hérezit' ɛ saj jane 37 miliune, prɛj te cílevɛt vɛtem afrú afró 1 miliun jane protɛstane eãé ca te-pake Juðɛe, te tjérete jane giðe katolike. Franca qe nga 1870 ɛ tehú qɛverí sɛte prɛj ŋe giðurãroŋe.

107. *Ɛresí, ŋɛres, bɛse, qɛverí.* Hercipj' ɛ Fráncese eɛte 500,000 mijekutɛ te katreçipte.

108. *Klime, ãɛãenje, trɛgerí, mjɛsterí.* Franca ka klime te-búkure; ánet' ɛ vɛriut, sadó qe jane pake te-ftóheta ɛ mɛ ɛre te-lágure, béjene grurra, kane eãé ɛume kuλota, te cílate nxjépene bagetí te mira; ánet' ɛ júgese ɛ te ɛ te pɛrendimit kan' eãé ɛume vrɛɛta, ɛ nxjépene mê te-mírat' ɛ vérravɛt; n' anet te juge-líndjɛse béhen' eãé limóŋ, portokaλɛ. uλíŋ, ɛɛge ɛtj. Lumeŋt' ɛ-tépere, qe perçajne Fráncene me te giû' anet, eãé víjate, q' i perpjékine, vadijne giðe ãɛn' ɛ saj, eãé aníɛte, qe punojne neper tô, lehecojne trɛgerin' ɛ-bréndesmɛ. Mjɛsterite ne France kane vájture mê mbare sɛ kudó, eãé mê giû' anet te ãɛut kerkóhɛt' ɛ pelqéhɛte gê ɛ plaçk' ɛ Fráncese, prɛj te-cílavɛt ben ŋe trɛ-

gerí te-maðɛ. Franca munt te qúhɛte m' î-pásuri ɛ m' î-bɛgati i giðe vísɛvɛt te ðɛut.

109. *Nenurârimɛ*, Franca urðerón ɛðé ɕume vendɛ jaɕt' Evrópese: n' Afrike, *Algɛrine* (Xɛzaipe), *Tonusne*, *Sɛnɛgambine*, ɕume vendɛ te *Ginɛse*, *Nisin' ɛ Baɕkimit* (Réunion) ɛðé nisite *Majote* ɛ *Nosi-Bé*; n' Así ca vendɛ de *Hindistanit*, *Kɔɕínɕine*, *Tongine* ɛðé *Anamne* q' ɛ ka nene mburuarjɛt te-saj; n' Amɛrike, *Gujánene*, *Franceze*, *Guadelúpene*, *Martinikene* ɛðé *Ceɳt Barðelemine*; n' Oqɛaní, *Kaledonin' ɛ Re* ɛðé nisite *Marqize*. Hérezit' ɛ ketyrɛ véndɛvɛ jan' afró 7 miliune.

VII. OLANDA

110. *Vent.* Olanda, qe ðúhɛte ɛðé *Véndɛt' ɛ-Hóɕterme* a *Nɛerlandí*, ndóðɛte ne vɛri-pɛrendímt t' Evrópese, mb' ane Dɛtit te Vɛriut.

111. *Kufi* Olanda nga vɛriu ɛðé nga pɛrendimi ka Dɛn' ɛ Vɛriut, nga juga Bɛlgíkene, nga lindja Alemáɳene.

112. *Ndarje.* Olanda ndáhɛte me 11 qɛvərí, nga te-cílate mê te-ɕquárate jane *Olanda* vɛte, *Frisa* ɛðé *Zelanda*. Mbrɛt' i Oländese qúhɛte

εάέ mbrεt' i Luksemburgut, q' εδte ηe vent me vétehε.

113. *Menga ε lumέη.* Olanda ka ηe menge te-gεre, qe qúhεte *Zuiderzee*, ne mest t' Olándes' ε te Frísese. Trε lumέη te mbeάέη pjέάine neper Olande ε déräene ne Dett te Veriut: *Rini* qe vjen nga Alemaηa εάέ *Mesi* ε *Eskauti* qe vine nga Belgika.

114. *Nisí.* Ne anet te veri-perendimit t' Olándese jane ηe raάe nisivε, m' ê-maά' ε te-cilavet εδte *Tekséli*. Εάέ n' anet te perendimit jane disá neper gojat te lumeηεt, m' ê-maάε ε te-cílavet εδte *Valqereni*.

115. *Qytete.* Mê te-mbeάέηt' ε qytétevet t' Olándese jane: *Haja*, afre Detit te Veriut, kryeqytét i mbretterise, mε 105,000 ηeres; *Amsterdami*, limér prane méngese Zuiderzee, m' i-maά' i qytétevet t' Olándese, nga mê te-búkurit' ε qytétevet t' Evrópese, mε 300,000 ηeres; *Harlemi* mε tregerí lúlεδ te-maάε; *Utrekti* mi Rine; *Roterdami*, limér mi Mésene, mε tregerí te-maάε ε mε 136,000 ηerës; *Flesinguja*, limér aníevε t' usterise, mi ηe nisí ne lumet te Eskaut; *Maestrikti*, mi Mésene; *Luksemburgu*,

qe qɐvɛrísɛte me vétehɛ, afre kufivɛt t' Alemáŋese.

116. *I'ɛresí, ŋɛres, bɛse, qɐvɛrí.* Hɛrciŋj' ɛ Olándese ɛɑte 34,000 mijekutɛ te-katreçiŋte. Hɛ́rezit' ɛ saj jane 3 miliune ɛ 800 mije, mê te-ɑúmɛte protistane. Olanda qɐvɛrísɛte mɛ ŋe mbrɛt, urãr' i te-cilit ɛɑt' i pɛrpɛnguare mɛ ɡukímt te ŋe mbleãjɛje te-xɡéãure prɛj kombit.

117. *Klime, ãɛãenjɛ, trɛgerí, mjɛɑterí.* Bɛu i Olándese ɛɑte ɑum' i-póɑtere ɛãé plot moçalɛ, pó punetorerí ɛ kujdɛs' ɛ-maãɛ ɛ Olandézevɛt ɡiãe moçálɛte i ka bere ara te-búkura, te-cílate i ruajne nga mbytj' ɛ lumeŋɛt mɛ leãɛ ɛ mɛ murɛ te-bere. Mɛ keté mɛndyre Olanda ɛp grure, lí, duhán, moÀe ãɛu ɛtj.; ka ɛãé ɑume kuÀota, ɛ nxjɛr ɑume bagetí ɛ lope; nxjɛr ɛãé ɑume lulɛ.

118. *Nenurãrima.* Olanda ka jaɑte Evrópese ɑume vendɛ nen' úrãerit te saj : n' Amɛrike, *Gujánene Olandɛsɛ, Kurasáone* ɛãé ɑume te-tjɛra nga nisite Antilɛ; n' Oqɛaní, *Jávene,* cópera te mbeãá te *Sumátres', Bornéose, Cɛbébese* ɛãé nisite *Moluqɛ.* Olandia ben ŋe trɛgerí te maãɛ mɛ ketó nenurãrima, te-cílate kane afró 20 miliune ŋeres.

VIII. BELTIKA

119. *Vent.* Bɛlgika eɕte ŋe çiɲ ãɛu ne vɛriperendimt t' Evrópese, mb' ane Dɛtit te Vɛriut, ne mɛst t' Olándes' ɛ te Fráncese.

120. *Kufi.* Bɛlgika nga vɛriu ka Olándene, nga lindja Alemáŋene, nga juga Fráncene ɛãé nga pɛrendimi Dɛn' ɛ Vɛriut.

121. *Ndarjɛ.* Bɛlgika ndáhɛte me nente qɛverí, nga te-cílate pɛse jane ne pɛλkt te Eskautit ɛãé katre ne pɛλkt te Mésese. Mê te çquárat' ɛ ketyrɛ jane *Brabanti*, *Hajnauti* ɛãé *Lijɛgi*.

122. *Lumɛ̀ŋ.* Dy lumɛ̀ŋ çajne Bɛlgíkene ane mb' ane: *Mesa* ɛãé *Eskauti*, qe vine qe te dy nga Franca, ɛãé fútɛne ne Olande. Ne Mése dérãɛne ɛãé dy lumɛ̀ŋ te-végele te Bɛlgíkese *Sambra* ɛãé *Urâa*; ne Eskaut dérãɛne *Lysi* ɛãé *Rupɛli*.

123. *Qytɛtɛ.* Mê te mbeãɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te Bɛlgíkese jane: *Brukseli*, kryɛkytét i mbrɛterise, qytét i-búkure, mɛ trɛgerí ɛ mɛ mjɛɕterí te-maãɛ, mɛ 315,000 ŋɛres; *Malini*, tɛk béhɛne ɕum' ojarra; *Luvɛni*, mɛ mesoŋetorɛ

te-mbeđá; *Anveri,* limér i-mađ ne gojet t' Eskautit, mε trεgerí te-mađε ε mε 149,000 ŋεres; *Liεgi,* mi Meset, mε trεgerí te-mađε, ε mε mjεgterí hékuri ε armeg, mε 118,000 ŋεres; *Namuri,* tεk perzjéhεte Sambra mε Mésene, mε mjεgterí armeg ε đikag; *Moni,* tεk dεl gume mεtál đenpiÂi; *Turnaji,* mi Eskáutine, tεk bekεne gkorsa te-vjéjtura; *Gandi,* qytét mε trεgerí te-mađε, tεk perzjéhεte Lysi mε Eskáutine, mε 131,000 ŋεres; *Ostendi,* limér ne Dεtt te Vεriut.

124. *Tεresí, ŋεres, bεse, qεverí.* Herciŋj' ε Bεlpíkese egte 29,000 mijekutε te-katreçipte. Hérezit' ε saj jane 5 miliun' ε gýmese, afró te giđe katolike, prεj rácese te Tεrmáneŋεt. N' anet te vεriut flítεte ŋe guh' ε-perzjεre q' i đone *Flamandigtε,* pô guh' ε genuar' ε-mbrεterise egte francezígtεja. Rεlgika qεverísεte prεj ŋe mbrεti, úrđer' i te-cílite egt' i-ŋerpenguare mε gukimt te ŋe mbléđjεjε te-xgéđure nga kombi.

125. *Klime, đεđenjε, trεgerí, mjεgterí.* Bεlgika ka ŋe klime fort te gendétçimε εđé ŋe đé pjεÂes; ben grurra, duhán, lî εtj.; ka gume kuÂota, ε uεqén gume lope. Ka εđé gume mεtalε hékuri, đenpiÂi, cínkojε stj. Mjεgterite kane

vájture miáft mbare, ëãé prɛj pelhúrravɛt, ójavɛt, cóheravɛt ɛtj. béhɛte ŋe trɛpɛrí ɛ-maãɛ.

126. *Nenurãrima.* Bɛlpika nuke ka nenurãrima jaɛt' Evrópese; pô, mɛ te qene qe mbrɛt' i kesáj kiɛ mape nene mburuarjɛt te tî atá qe ɛatítnin' Afríken" ɛ júgese per te pɛ́ture vendɛt' ɛ-padíture, *Vend' i-Herzjer' i Kóngose*, qe ubé pake kohe mê pare n' Afrike uvú nen' émerit te mbrɛtit te Bɛlpíkese.

IX. SVICERA

127. *Vent.* Svícera; qe ũúhɛt' ëãé *Elvetie*, eɛte ne mɛst t' Evrópese, ëãé per kulmit te saj múndime te ũɛmi, sɛ eɛte m' i-lart' i pide véndɛvɛt t' Evrópese, ëãé s' andɛjmi ndáhɛne málɛt' ɛ-larte, ɛ pjéãene lumeŋt' ɛ-mbeãéŋ.

128. *Kufi.* Svícera ka nga veriu Alemáŋene, nga lindja Austrine, nga juga Italine, nga perendimi Fráncene; do-mɛ-ũ.ne, eɛte ŋe vent i-vógele ne mɛst te katre mbrɛterivɛ te-mbeãá.

129. *Ndarjɛ.* Svícera eɛte ŋe pidurãerím i-baɛkuare prɛj ŋe-zɛt ɛ dy pidurãrímɛvɛ te-vɛpele, nga te cílete sicilidó qɛverísete me vé-

tehɛ, pô vɛtem ŋe liẽjɛ kane ne mɛst te tyrɛ per te ruájture véndine nga te-huajte.

130. *Malɛ.* Svícera, vɛç qe eɛte vɛte ŋe vent i-larte, ka ẽẽ *Alpɛte*, te-cílete ɛ çajne me disá dɛga. Mê te-lártate maja t' Alpɛvɛt te Svícrese jane : *Rosa, Jungfrauja, Geŋt Godardi, Simploni* ẽẽ *Geŋt-Bernardi.*

131. *Luméŋ.* Dy luméŋ te-mbeẽéŋ mburojn' ẽẽ pjéẽine neper Svícere : *Rini* qe fútɛte n' Alemaŋe, ẽẽ *Roni* qe fútɛte ne France. Jan' ẽẽ dy mê te-végele : *Ari* q' eɛte ŋe dɛg' ɛ Rinit, ẽẽ *Tesini* q' eɛte ŋe dɛg' ɛ Hojt t' Italise.

132. *Kenɛta.* Svícera ka disá kenɛta fort te búkura, mê te-mbeẽat' ɛ te cílavɛt jane : *Lemani* qe ẽúhɛt' ẽẽ *Kenɛt' ɛ Tenévese, Kenɛt' ɛ Neɛcatelit, Kenɛt' ɛ Lucérnese, Kenɛt' ɛ Zurihut* ẽẽ *Kenɛt' ɛ Kostáncese, Kenɛt' ɛ te Katre Kantónevet.*

133. *Qytɛte.* Mê te-çquáret' ɛ qytétɛvɛt te Svícrese jane : *Berni*, mi Ape, kryeqytét i pjẽurárimit te-baɛkuare. qytét i-búkure mɛ miáft tregerí ɛ mɛ 36,000 ŋeres; *Tenevi*, mi kenɛtet Lɛmán, tɛk ndáhɛte Roni, m' i-çquar' ɛ qytétɛvɛt te Svícerese ne diturí, ne mjɛsterí ɛ ne

tregerí, me 46,000 njeres; *Neuçatɛli* me mesonjetore te-mira; *Friburgu*, me nje kiçe te-búkure afre Jenevit; *Lucerna*. mi kenetet te te Katre Kantónevet; *Altorfi*, mi até kenete, memãsu i Jiliom Tellit; *Bala* permi Rint; *Zurihu*, mi kenetet qe ka émerin' ɛ-tî; *Genj-Gali*, afre kenétes' se Kostáncese.

134. *Jeresí, njeres, bese, qeverí.* Hercinj' ɛ Svícerese eçte 42,000 mijekutɛ te-katreçipte. Herezite qe pine mi tê jane 2 miliune ɛ 800 mije, ca katolik' ɛ ca protistane. Nga sviceránete ca flásine francíst, ca permaníst edé ca italíst. Kane nje giũrũrime te-permbléũure prej 24 giũrũrímavɛ te-vépel; te-tere ketá kane nje mbleãje edé nje kryɛ te-perpiũçim ne Berne.

135. *Klime, ãeãenjɛ, tregerí, mjeseterí.* Me te pásure malɛ te-larte te-mvéçure dímer' ɛ vere me debore, Svícera ka klime te-ftóhete; pó ka edé çume pjaja qe jane te-buta ɛ te ngróhta. Dríãera béhene te-paka ne Svícere, pó péndene çume kuÃota, ɛ uçqéhene çume bagetí; p' andáj edé m' ê-maã' ɛ tregerivet tesaj eçte djaði ɛ palpi. AkuÃet' ɛ-perjéteçme, q' u ãone *Det ákuÃi*, te várurit' ɛ Rinit qe bijɛ 20 kut se larti dukɛ qene 110 kut i-

gere, edé te várurit' e lanit *Staubás* qe bije 25 kut se larti, ketó edé kenétat' e málevet te lárte jáne mê te çudítmet' e gérravet te Svícrese, qe vene bota se largu per te pare.

X. ALBMAHA E HRUSIA

136. *Vent.* Mbretení e Alemányese, qe dúhet' edé *Termaní*, ka zene giú' ánen' e verilíndjes' s' Evrópes' se-mesme.

137. *Kufi.* Alemanja nga veriu ka Baltikne Danimárkene edé Den' e Veriut; nga perendimi, Den' e Veriut, Olándene, Belgíkene edé Fráncene; nga juga, Svíceren' edé Avstrine; nga lindja Avstrin' edé Rusine.

138. *Ndarje.* Mbretení e Alemányese, q' este bere me 1871, pas lúftes' se Hrusise me Fráncene, est' e mblédure prej 26 nene-mbreterirrac, nga te-cílate mê te-mbedat' e mê te-çquárate jane: *Hrusia, Bavjera, Saksa, Vurtembergu,* qe ketó te-kátera dúhene *mbreterirra; Bada, Hase-Darmstadi, Meklemburg-Gverini, Meklemburg-Strelici, Sakse-Vajmar-Ajsenahu,*

Oldɛmburgu, qe ketó te ɒaɛta ûúhɛne *dukata te-mbeâá*. Jan' aâé ɒɛse *dukata te-vógela*, ɛtate *princerirra*, trɛ *qytɛtɛ te-lire* ɛâé ɳe *âę i kurórese*, qe dot' i ûemi mê pastáj.

139. *Malɛ*. Mê te-mbeâɛɳt' ɛ málɛvɛt t' Alemáɳese jane: *Harci*, ne dukatet te Brunsvikut; *Turingu*, ne Sakse; *Hyl-i-Zi*, ne dukatet te-maâɛ te-Bádese; *Alpɛt' ɛ Suabese*, ne Vurtɛmbérg.

140. *Luméɳ*. Mê te-mbeâɛɳt' ɛ te lumeɳɛt t' Alemáɳese jane: *Elba*, *Veseri*, *Emsi* ɛâé *Rini*, qe dérâɛne ne Dɛtt te Veriut; *Oderi*, *Vistula* ɛâé *Hrɛɣeli*, qe dérâɛne ne Baltík; *Tuna* qe dérâɛte ne Dɛtt-te-Zi.

141. *Kenɛta*. Mê te mbeâat' ɛ kenétavɛt t' Alemáɳese jane: *Grɛrini*, ne Mɛklembúrg; *Hjɛmi*, ne Bavjɛre; *Kostánca* ne mɛst t' Alemáɳes' ɛ te Svícerese.

142. *Qytɛtɛ*. Mê te çquaret' ɛ qytétɛvɛt t' Alemáɳese jane *Bɛrlini*, *Frankforti*, *Koloɳa*, *Munihu*, *Drɛsda*, *Stutgardi*, *Hamburgu*, ɛtj., si dot' i trɛgojme tɛk te flâseme ɒer cílene-do vent veçán.

143. *Veresí*, *ɳɛres*, *bɛse*, *qevarí*. Hercipj' ɛ Alemáɳese eɛte 540,000 mijekutɛ te-katreçipte. Hérezit' ɛ saj jane 42 miliun' ɛ ca, ɳga te-

cílete dy te trɛta katolike; te-giđe ŋga rac' ɛ Arjánevɛt, ŋga femij' ɛ Tɛrmánevɛt ɛ ɛ Gqɛhɛt. Tuha alẽmaníɛt a gɛrmaníɛt kuvendóhɛte mê tépere, ɛđé ɛɛte guh' ɛ-ɛenuare. Tiđe véndɛt' ɛ Alemáŋese kane ŋga ŋe mbrɛt, duke a princ, te-cílete urđerojne dukɛ degnar' ɛđé mbléđjɛt' ɛ kombit; pô te giđe ketá ŋóhene per kryɛ mbrɛn' ɛ Hrusise, i-cili ɛɛt' ɛđé *impɛrator*' i giđ' Alemáŋese, ɛđé kan' ɛđé ne Bɛrlín ŋe mlɛđjɛ te-pergíđçimɛ; ɛđé uɛterin' ɛ púnerat' ɛ-perjáɛtesmɛ; i ka ne dore mbrɛterí, ɛ-pergíđçimɛ.

144. *Klime, áɛđenjɛ, trɛgerí. mjɛɛterí.* Anet' ɛ vɛriut t' Alemáŋese jane te-ftóheta, te-várfera ɛ te-mbuluara mɛ moçale ɛ mɛ ɛurí-ɛtera; mɛzi ɛđé ánet' ɛ júgese jane te-perçara mɛ mal' ɛ mɛ pλaja ɛ te-mvéɛura mɛ pyλɛ. Klim' ɛ Alemáŋese ɛɛt' ɛ-but: ɛ ɛ-ɛendɛçmɛ. Vendi pjɛλ dríđera, pémera, lî, kerp, duhan ɛtj.; neper ánet te Rinit ka ɛđé ɛume vrɛɛta ɛ dáline vɛrra te-mira. Málɛte kane mɛtalɛ ɛrgendi, plumbi, hékuri ɛđé ɛume gure te vyɛre. Mɛ giđe ketó Alemaŋa nuk' ɛɛt' aq' ɛ-pásure sa Franca ɛ Ingiltɛra, ɛđé trɛgerí ɛ saj ɛɛte mê pas, pô taní ka zene te vɛje mbare. Ŋga mjɛ-

ɛterite Alemaŋa eɛte pake mê pas, pô nga diturite, munt te ẽɛmi, eɛte mê pare sɛ Franca ɛ sɛ Inɡiltɛra.

145. *Nenurărima.* Alemaŋa taní ne ketó vjɛtt' ɛ-pastajme ka zene te vere ne dore ɛume vendɛ neper anet t' Afríkese ɛ neper nisít t' Oqɛanise.

Hrusia

146. *Vént, ɣɛresí, ŋɛres.* Hrusia eɛte ŋe cop' ɛ-maẽ' ɛ Alemáŋese, qe ka zene ɡiẽe ánet' ɛ líndjɛs' ɛ te vɛriut. Hercipj' ɛ saj 350,000 mijekutɛ te-katreçipte, ẽãé ŋérezit' ɛ saj jane 24 miliun' ɛ ɡýmese.

147. *Ndarjɛ.* Hrusia ndáhɛte me ŋe mbeẽɛte qɛvɛrí, qe jane: *Slɛsviku* mɛ *Holstaine, Hanovra, Brandɛburgu, Homɛrania, Hrusia* vete, dukat' ɛ-maẽ i *Hosɛnit, Silɛsí ɛ Hrusise, Saks' ɛ Hrusise, Vastfalia, Hɛse-Nasanja* ɛãé *Hrusí ɛ Rinit.* Dukat' ɛ *Lauɛnburgut* ɛãé princerí ɛ *Hohɛnzolɛrnit* jane drɛjt-per-drɛjt nene mbrɛterit te Hrusise.

148. *Qytetɛ.* Mâ te-mbeẽɛnt' ɛ qytétɛvɛt te Hrusise jane: *Bɛrlini,* kryɛqytét i mbrɛteris'

se Hrusise εdé se giδe Alemáŋese, mε mesoŋetorε ε mε diturirra te-mbeδá εdé mε 967,000 ŋeres; *Stetini*, limér ne gojet t' Oderit, kryεqytét i Homeranise; *Stralsundi*, limér mε qytεterí te-maδε ne Baltík; *Kiεli*, limér aniεs uεterijε ne Baltík, kryεqytét i Holstajnit; *Altona*, limér permi Elbene, afre Hamburgut; *Emdεni*, limér i-mire ne Dett-te-Veriut, mε trεgerí te-maδε; *Brandeburgu*, qytét fort i-vjétere εdé kryεqytét i qεverise qe ka émerin' ε tî; *Frankfort' i Oderit*, mε trεgerí te-maδε; *Magdeburgu*, mi Elbet, qryεqytét i Sáksese; *Hanovra*, kryεqytét i Hanóvrese; *Kaseli*, kryεqytét i Hεse-Nasλuse; *Mindεni*, mi Vεsepe, mε mjεsterí pellurε te-maδε; *Munstεri*, kryεqytét i Vestfalise; *Koloŋa*, mi Rint; *Eks-la-Capεli*, mε ujera te-nxéheta; *Koniksbergu*, afre Baltikut, kryεqytét i qεverise se Hrusise vete; *Danciku*, limér mi ŋe dεge de Vistúlese, afre Baltikut, mε 90,000 ŋeres; *Hoseni*, kryεqytét i dukátese se-maδε te Hosenit, mε trεgerí te-çquarε; *Brεslauja*, mi Oder, kryεqytét i Silesise, mε 240,000 ŋeres; *Frankfort i Majnit*, mε trεgerí ε mjεsterí te-çquare ε mε 130,000 ŋeres; *Trεva*, qytét fort i-vjétene; *Koblenci*, kryεqytét i

Prusis' se Rinit, tek pjqete Mosela me Rine.

Vëndet' e pare t' Alemânese

149. *Bavjera.* Mbreterí e Bavjérese ndódhete ne juget t' Alemánese, ne qe çip qe perdúrete nga lindja e nga juga prej ðent t' Avstrise. Hercipj' e saj eshte 75 mijekute te katreçipte, eðé njérezit' e saj afró 5 miliune. Mê te mbeðat' eqytétet te-saj jane: *Munihu*, kryeqytét i saj, ne nga mê te-búkurat e qytétevet t' Alemánese, me 199,000 njeres; *Augsburgu*, me tregerí te-maðe; *Nurembergu*, memjeshterí te-shuma; *Ratisbona*, permi Túnene; *Spira*, afre Rinit. Ben i Bavjérese eshte shume pjeðes, eðé mjeshterite kane vájture shume mbare.

150. *Saksa* Mbreterí e Sáksese eshte ne mest te Bavjérese, te Prusise e te Avstrise; percipj' e saj 15,000 mijekute te-katreçipte, eðé njérezit' e saj 2 milium' e gýmese. Mê te-mbeðenjt' e qytétevet te saj jane: *Dresda*, mi Elbet, kryeqytét i saj, me 198,000 njeres; *Lajpciku*, me shtypetore te-shuma e me tregerí vivðas te-maðe; *Semnici*, qytét me mjeshterirra te-shuma. Saksa nxjer shume peðhure eðé farfurirra.

151. *Vurtembergu.* Mbreterí e Vurtember-

gut ndóẅɛte ne mɛst te Bavjérese, te Svícerese ɛ te Bádese. Hercinj' ɛ saj ɛɕte 19,500 mijekutɛ te-katreçipte, ɛẅé ŋerezit' ɛ saj 1,800,000. Mê te-mbeẅɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te saj jane *Stutgardi*, kryɛqytɛt' i saj, ne mɛst te ŋe fuɕɛ te-búkure mɛ 107,000 ŋeres; *Ulmi*, mi Túnene; *Friedrihsafeni*, mb' ane kenétes' se Kostáncese.

152. *Bada.* Dukat' ɛ-maẅɛ ɛ Bádese xpátɛte ne kraht te-djaẅte te Rinit, i-cili ɛ ndan nga Svícera, nga Ulsasi ɛ Loreni ɛẅé nga Bavjer' ɛ Rinit. Mê te mbeẅɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te tî jane *Karlsruhu*, kryɛqytét i tî, qytét i-ri ɛ i-búkure; *Bada*, mɛ beŋa prɛj újeraɕ te-nxéheta; *Kehli*, mi Rint; *Kostanca*, mi kenɛtet qe qúhɛte me émerit te saj.

153. *Hese-Darmctati.* Dukat' ɛ-maẅɛ ɛ Hese-Darmstatit ndóẅɛte n' anet te vɛriut te Bádese. Qytét' ɛ tî jane: *Darmstati*, kryɛqytét; *Majenca*, mi Rint, *Vomsi*, qytét fort -i-vjetere.

154. *Mɛklemburgu.* Dukátat' ɛ-n beẅá te *Mɛklɛnburg-Gverinit* ɛ te *Mɛklɛnburg-Strɛlicit* ndóẅɛne mbane dɛtit Baltik. Qytétɛt' ɛ tyrɛ jane: *Gverini*, kryqytét, mbane kenétese, qe qúhɛte me émerit, te tî, mɛ trɛgerí kuajɕ te-

maðɛ; *Rostoku*, limér mɛ trɛgerí te-maðɛ; *Vismari*, limér; *Naj-Strelici*, kryɛqytét.

155. *Oldɛnburgu*. Dukat' ɛ-maðɛ ɛ Oldɛnbúrgut ndóðɛte mbane Dɛtit-te-Vɛriut. Qytétɛt' ɛ tî jane: *Oldɛnburgu*, kryɛqytét; *Vareli*, limér.

156. *Sakse-Vajmar-Ajzenah*. Ko dukát ɛ maðɛ ndóðɛte ne juget te Hrusisi mi malt te Turíngese. Qytétɛt' ɛ tî jane: *Vajmari*, kryɛqytét mɛ mesimɛ ɛ diturirra te-ɓuma; *Ajzenahu*, qytét mɛ mjɛɓterirra te-tépɛrta.

Vɛndɛt' ɛ-dyte t' Alɛmáɳese

157. *Dukata*. Mê te-çquarat' ɛ dukátavɛt t' Alemáɳese jane: *Antalti*, kryɛkytét: *Dɛsau; Brunsviku*, kryɛqytét: *Brusviku; Saks' Altɛmburgu*, kryɛqytét: *Altɛmburgu; Sakse-Kobarg-Gota*, kryɛqytɛtɛ: *Koburgu* ɛðé *Gota*; *Sakse-Majningɛni*, kryɛqytét: *Majningɛni*. Ketó dukata ndóðɛne ca nɛpɛr mɛst te Hrusise ɛðé ca ne mɛst te Hrusis' ɛ te te Bavjérese.

158. *Qytɛtɛ telire*. *Hamburgu*, limér dɛti mi Elbene, afre Dɛtít-te-Vɛriut, mɛ trɛgerí te-maðɛ ɛ mɛ 345,000 ɳeres; *Brɛma*, limér mɛ trɛgerí te-çquare, mi Vɛsɛrt, afre Dɛtit-te-Vɛ-

riut, mɛ 122,000 ŋɛres; *Lubɛku*, limér mɛ trɛgerí te-miaftte, mi Trávene, afre Baltikut, mɛ 52,000 ŋɛres.

159. *Bɛu i kurórese.* Bɛu i kurórese nemeróhɛte *Alsasi* mɛ *Lorɛne*, dy qɛverí te çqeputura nga Franca me 1871. Mê te-mbeđɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te ketyrɛ jane: *Strasburgu*, kryɛqytét, mi Rint; *Mɛçi*, qytét i-forcuare mi Mosílene; *Mulhusa*, qytét mɛ mjɛsterirra.

XI. AVSTRI-UNGRIA

160. *Vent.* Mbrɛterí ɛ Avstri-Ungrise puɛtón ŋe cope te-mađɛ t' Evrópes' se-mɛsmɛ, m' anet te líndjɛse, ɛđé xgátɛte trɛjt júgese ɣer ne dɛt Adriatík.

161. *Kufi.* Avstri-Ungria nga vɛriu ka mbɛterin' ɛ Sáxsese, Ilrusine ɛđé Rusine; nga líndja, Rusin' ɛđé Rumanine; nga juga, Rumanine, Serbine, Tyrqine, Mal'-ɛ-Zi, Adriatikne ɛđé Italine; nga pɛrɛndimi, Italine, Svícerene ɛđé Bavjérene.

162. *Ndarjɛ.* Avstri-Angria ɛɛte ŋe puɛtɛte ɛ-perzjɛre prɛj dy mbrɛterivɛ te-çquara, te-mblɛ-

ðura nene ŋe brɛt, prɛj Avstrise vɛte ɛðé Ungrise, qe ðúhɛte ɛðé *Magarí*. Kjo mbrɛterí ɛbaɛkuare ndahɛte me tɛte-mbe-ðɛte qɛvɛrí, nga te-cílate mê te çquarate jane: *Avstria* vɛte qe ðúhɛt' ɛðé *Arqi dukát' ɛ Avstrise, Bohɛmia, Moravia, Galicia, Tiroli, Stiria, Karintia, Silɛsia, Dalmacia, Ungria, Transylvania, Kroatia.*

163. *Nisí.* Avstria vɛtem ŋe dɛt ka, Adriatikne, q' i quâ ánet' ɛ Dalmatis' ɛ te Stirise. Ne keté dɛt, perkundrɛ́jt anevɛt t' Adriatikut ka ɛume nisí- nga te-cílate mê te-mbeðate jane: *Vɛglia, Qɛrsoja, Nisi ɛ-Vate (Isolalunga) Braza, Lɛsina, Kurzola, Mɛlɛda, Lagosta, Lisa.* Ketó nisí bejne, ŋe vark, qe xgátɛte gɛr afr' ánevɛt te Qqiperise.

164. *Malɛ, Alpɛte* perçajne Tirole, Stirine, Karintine ɛðé Avstrine vɛte; málɛte *Sudɛte* mbulojne ɛiðe Silɛsine; *Karpáðete,* qe jane nga mê te-lártet' ɛ mê te-mbeðɛŋt' ɛ málɛvɛt t' Evrópese, pɛðojne Ungrin' ɛ Transilvanine.

165. *Lumeŋ. Tuna,* qe mburón n' Alemaŋe, ɛ çan Avstrin' ɛ Ungrine ane mb' ane, gɛr sa fútɛte ne mɛst te Serbis' ɛ te Rumanise; ne Tune dérðɛn' ɛðé ɛume lumén te-tjɛre qe mburojne n' Avstrí ɛ n' Ungrí, mé te mbeðɛŋt' ɛ

te-cílevɛt jane : *Inni*, *Tɛjsi* mɛ *Marape*, *Drava*, *Sava* mɛ *Bosɲen'* ɛ mɛ *Drínene* ɛãé *Atuta*. Nga lumeɲt' ɛ Alemáɲese *Elba*, *Oderi* ɛ *Vistula*, ɛãé nga lumeɲt' ɛ Rusise *Dnjesteri* i kane mburímɛte n' anet te vɛriut t' Avstri-Ungrise.

166. *Qytɛtɛ.* Mê te-mbeãeɲt' ɛ qytétɛvɛt te Avstrí-Ungrise jane : *Vjɛna*, mi Túnene, kryɛqytét i Avstrise vɛte ɛãé i giãe mbrɛteris' sebaskuare, ɲe nga mê te-búkurit ɛ nga mê te çquaret' ɛ qytétɛvɛt t' Evrópese, mɛ 1,025,000 ɲeres; *Hraga*, kryɛqytét i Bohɛmise, mɛ trɛgerí te-maãɛ, ɛ mɛ mesoɲɛtorɛ te-mira; *Bude-Hɛsta*, kryɛqytét i Ungrise, me te dy anet te Túnese, qytét i búkure mɛ 360,000 ɲeres; *Triɛsta*, limér mɛ trɛgerí te-maãɛ n' Adriatik; *Lɛmbɛrgu*, kryɛqytét i Galicise; *Grakovia*, mi Vistulet; *Linci*, n' Avstrí te-síperme mi Tunet; *Ispruku*, kryɛqytét i Tirolit; *Idriä*, mɛ mɛtalɛ ɛnperãije; *Salsburgu*, tɛk dɛl ɛume kripe; *Bruni*, kryɛqytét i Moravise; *Tropauja*, kryɛqytét i Silisise; *Gryci*, kryqytét i Stirise; *Zara*, kryɛqytét i Dalmɛtise. limér n' Adriatik; *Raguza*, *(Dobro-Vɛnɛtiku)*, limér n' Adriatik; *Klausenburgu*, kryɛqytét i Transilvanise; *Hɛtɛrvardajni*, mi Túnene; *Sɛmlini*, prape mi Túnene ne Un-

gri; *Agrami*, kryeqytét i Kroatise; *Fjuma*, limér i Ungrise n' Adriatík; *Hola*, limér i anívet t' ueteris' s' Avstrise; *Katároja*, ne funt te Dalmatise mbane Malit te-Zi.

167. *Bosnja me Hersékene.* Bosnja me Hersékene jane ne nga *vilajétet* e Tyrqise, i-cili qe nga te-ngárat' e 1878 e tehú eete nene qeverit t' Avstri-Ungrise. Bosnja eete vent eum' i mire, i-mvéeure me pyje e i-pásure; Herseka eete guriete. Lumi *Bosne* e çan per mes Bósnene e dérdete ne Tune; *Drina* ndan Bósnene nga Serbia; *Narétva* pjeû neper Herseke e dérdete n' Adriatík. Kryeqytét i Bósnese eete *Serajevoja*, eûé i Hersekese *Mostari*. Herciuj' e Bósnese me Hersékene eete mijekute te-katreçipte; eûé nérezit' e saj ne miliun e gýmese, ordodokse, katolike eûé myslimane, ketó jane jaete percípjes' e nérezet t' Avstri-Ungrise.

168. *Teresí, neres, bese, qeverí.* Herciuj' e Avstrí-Ungrise eete 625,000 mijekute te-katreçipte. Héresit e saj jáne 37 miliune e gýmese, mê te-eúmete katolike eûé ca ordodokse, protistane e juûée. Tuh' e eenuar' e Mbreterise eete Alemanietja, e-cila flítete ne Vjene

εᾰ́ ne giᾰ̈' anet ε veri-perendimit; pô ç' do vent ka me vétehε gúhen' ε tî. Kómbεte qe pine n' Avstrí-Ungrí jane te εume, prεj te-cílevεt véndesit' ε Arqidukátese s' Avstrise ε te Tirolit εᾰ́ εume te-tjere te-perháпure neper mbrεterít jane *Alemane* a *germane:* mê te-εúmet' ε véndesεt t' Ungrise jane *ungre;* véndesit ε Stirise jane *italiane;* véndesit ε Galicise, ε cila εεte ηe ηjes' ε Holóηese, jane *polonεze,* te-cílete, si εᾰ́ véndesit ε Bohεmise, te Kroatise, te Slavonise, te Dalmacise, te Bosηes' ε te Hersékese, jane *εqch*; véndesit' ε Transilvanise jane *rumane.* Avstri-Ungria qeverísene me ηe mbrεt, i-cili ᾰúhεte *imperator' i Arstrise εᾰ́ mbrεt' i Ungrise,* εᾰ́ urᾰer' i tecilit εεt' i-perpenguare me mblεᾰja te-xpéᾰura prεj kombit. Ungria nekembesit' εᾰ́ qeverin' ε saj ε ka me vétehε. Ç' do vent ka ηe mblεᾰje vεçán q' i ᾰone *djete,* εᾰ́ te-tera baεke kane ηe mblεᾰje te-perpíᾰçime ne Vjene. Tíde véndεt' ε Avstri-Ungrise jane gýmese te-lire, εᾰ́ qeverí ε perpíᾰçime s' u trazóhεte εume ne púnerat te-brendesme te-tyre.

169. *Klime, ᾰεᾰenje, tregerí, mjεεterí.* Avstri-Ungria ka klime fort te but' ε te-εendeç-

mɛ; ðɛu i saj ɛ6te pjɛ̈ʌɛs, ɛ ɛp driðe, orís, duhán, safrán, lí, kɛrp; nxjɛr ɛ̈ðé 6ume vérera te-mira. Málɛt' ɛ saj ápenc mɛtalɛ hékuri, ramɛ, ɛrpendi; ɛnpɛrðijɛ, çqúfurɛ, ðenpiÀi, kripɛ ɛtj. Trɛpɛria béhɛte ɛ-tépɛré mê 6ume mɛ anet te líndjɛse nga Adriatiku ɛ nga Tuna. Mjɛ6terit' ɛ diturite jane miáft te-vájtura mbare. Ungria nxjɛr ɛ̈ðé 6ume kuaj.

XI. HORTOGALIA

170. *Vent.* Hortogalia ɛ6te vend' i ánese nga pɛrendimi i Evrpóes' se júgese; ɛ6te si ɲe gastr' ɛ Spáɲese, qe ve6tón Atlantikne.

171. *Kufi.* Hortogalia ɲga veriu ðɛ nga lindja ka Spáɲene; nga juga ɛ̈ðé nga pɛrendimi Oqɛane Atlantík.

172. *Ndarje.* Mbrɛterí ɛ Hortogalise ɛ6t' ɛndare me pa6te qɛverí, nga te-cílate mê te çquárate jane: *Estremadura* ɛ̈ðé *Algarva.*

173. *Nisí,* Nisite *Asorɛ* ɛ̈ðé *Madérɛte,* n' oqɛánt Atlantík me juge-pɛrendímt te Hortogalise, jane te kesáj mbrɛterije, sadó qe nemeróhɛne nga nisit' ɛ Afríkese.

174. *Malɛ.* Málɛte, qe mbulojne ánet' ɛ-brén-desmɛ re Hortogalise, jane cópat' ɛ málɛvɛt te Spáŋese; p' andáj munt te ûɛmi sɛ Hortogalia s' ka malɛ me vétehɛ.

175. *Lumeŋ. Minhua, Durua, Tagi* ɛdé *Guadajana* jane katre lumén, qe úŋene nga Spaŋa, pjéâine neper Hortogalí ɛ dérâɛne n' Atlantík.

176. *Qytɛtɛ.* Mê te-mbeûɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te Hortogalise jane: *Lisbona*, mi Tápine afre gojes' se tî, kryɛqytét i Hortogalise, qytét i-maû ɛ i-búkure, mɛ trɛgerí te-maûɛ ɛ mɛ 225,000 ŋeres; *Horlua*, mi Durone, afre gojes' se tî, mɛ vɛrra te búkura; *Braga*, qytét i-vjétere n' anet te vɛriut; *Koimbra* permi malt Mondɛgo; *Sɛtuvali*, limér; *Farua* ɛdé *Tavira*, limɛre mɛ trɛgerí te-miaftte n' anet te júgesɛ; *Evora;* n' anet te líndjɛse, mɛ germaûa romanɛs; *Angra*, kryɛqytét i nisivɛt Asorɛ; *Funhali*, kryɛqytét i nisivɛt Madɛrɛ, mɛ vɛrra te-çquara.

177. *Tɛresí, ŋeres, bɛse, qɛverí.* Hercinj' ɛ Hortogalise eɛte 94,000 mijekutɛ te-katreçinte. Hérezit' ɛ saj ½ miliune ɛ gýmese, te-giûe katolike, nga femij' ɛ Âatínevɛt perzjɛre mɛ racat te Cɛltevɛt ɛ te Iberiŋɛt te-qemoçim. Tuh' ɛ vendit eɛte potogaliɛtja, ɛ-cila eɛte ŋe dɛge

nga femij' ɛ gúhevɛt Λatinistɛ. Qɛvɛrísɛte mɛ ŋe mbrɛt, nrâr' i te-cilit ɛst' i-perpɛnguare mɛ dɛsiret te ŋe mbléâjɛjɛ te-xpéâure prɛj kombit.

178. *Klimɛ, âɛâenjɛ, trɛgerí, mjɛsterí.* Hortogalia ka ŋe klime te-ngróhet' ɛ te-sendɛçmɛ, ɛ-cila ben' t' apíhɛne portokáΛɛte, limoŋte, pusɛ, uΛiŋte ɛtj. Bɛu ɛste pjɛΛ:s, ɛp driâra, orís ɛtj.; ɛst' i-perçare mɛ malɛ, mɛ brɛgɛ, mɛ pΛaja te-búkura; pô s' ɛst' i-punuare mire. Trɛgerí ɛ Hortogalise ka rene, ɛâé mjɛsterit' ɛ saj jane fort te-paka.

179. *Nenurârima.* Hortogalia ka pásure fuqí te-maâɛ ne dɛtt, ɛâé véndɛte qe ka pasur' urâeruare neper anet te-larga te âɛut jane te-suma, pô i ka húmbure, ɛâé dite mɛ dite po i humbét. Sot-per-sot ka n' Afrike : ca vendɛ te *Senɛgambise*, ŋe cope te *Cóngose* ɛâé *Mozambikne*; n' Así : qytétɛte *Goa* ɛâé *Diu* ne Híndistán ɛâé nisine *Makao* ne Kine; n' Oqɛaní : nisine *Timór*.

XIII. SHAHA

180. *Vent.* Spaŋa, baɕke mɛ Hortogaline, eɕte ŋe sinisí ɛ-maðɛ ne anet te juge-pɛrendimit t' Evrópese, ne mɛst t' Atlantikut ɛ te Dɛtit-te-Barðe.

181. *Kufi.* Spaŋa nga vɛriu ka Atlantikne (a Méngen' ɛ Fráncese) ɛðé Hirɛnɛŋte q' ɛ ndajne nga Franca; nga lindja Dɛn' ɛ-Barðe; nga juga Dɛn' ɛ-Barðe ɛðé gryken' ɛ Tibraltarit; nga pɛrendimi Atlantikne ɛðé Hortogaline.

182. *Ndarje.* Spaŋa eɕt' ɛ-ndare me trɛmbe-ðɛte qɛvɛrí uɕteriɕtɛ, mé te-çquarat' ɛ tecílavɛt jane: *Kastila, Asturite, Andalusia, Aragoni* ɛ *Kataloŋa.*

183. *Nisí.* Spaŋa ka dy topɛ nisíɕ: nisite *Balɛarɛ* ne Dɛtt-te-Barðe, nga te-tílate mê tembeðate jane *Majorka, Minorka* ɛðé *Ivica*; ɛðé nisite *Kanariɛ*, ne Atlantík, afre anes' s' Afrikese.

184. *Malɛ.* Spaŋa ka trɛ malɛ te-lart' ɛ tembeðéŋ, te-cílete mɛ dɛgat' ɛ tyrɛ mblojne teɕúmat' ɛ ðérravɛɕ tɛ saj: *Hirɛnɛŋte* q' ɛ ndaj-

ne nâa França, eâé *Kantaríkeť* ε *Iberíkete* q'ε perçajne nga veriu drejt júgese, duke leguare gume dega.

185. *Lumén.* Lumenť' ε-mbeâen te Spánese jane: *Minhoja*, q' ε ndan nga Portogalia n' anet te veriut; *Darua*, *Tagi* eâé *Guadjana*, qe pjéâine eâé neper Portogalí; *Guadalquiviri*, qe dérâete, si eâé te-katre te-tjérete, n' Atlantík; *Ebra*, *Guadalaviari*, *Ksukari* eâé *Segura* qe dérâene ne Detť-te-Barâe.

186. *Qytete.* Mê te çquaret' ε qytétevet te Spánese jane: *Madridi*, kryeqytét i Spánese, ne mest te saj, qytét i-búkure me 400,000 njeres; *Toleda*, mi Tágin; *Santjagoja*, n' anet te veriut; *Koronja*, limér i aníevet t' ugterise n' Atlantík; *Bilbáoja*, limér tregeríe ne Menget-te-Fráncese; *Qenť-Sebastjeni*, limér me tregerí te-miaftte n' Atlantík; *Hampelona*, nene Hirenéjte; *Saragosa*, mi Ebrene; *Barcelona*, limér ne Detť-te-Barâe me tregerí te-maâe, ε me mjegterrira; *Valenca*, qytet i-maâ ε i-búkure mi Guadaljavart, afre Detitť-te-Barâe; *Alikanti*, mbane Detitť-te-Barâe, me verra te-vyera; *Kartagena*, limér anievε t' ugterise ne Dettť-te-Barâe; *Kordova*, mi Guadalquivírt, kryeqytét

i Spáŋesɛ ne kohet t' Arábevɛt; *Grɛnada*, n' Andalusí, ne mɛst tɛ ŋe fuɛɛ ɛume te-búkure, mɛ ɛume germaña ɛ kdisɛ te-búkure te-mbéture nga Arábete; *Malaga*, limér ne Dett-te-Barde, mɛ vɛrra te-mirra; *Kadiksi*, limér uɛteriɛ ɛ trɛgeriɛ n' Atlantík; *Sɛvila*, qytét i-çquare n' Andalusí; *Badajozi*, mi Guadjánene; *Ilalma*, ne nisít Majorke; *Ilort-Mahoni*, limér i-çquare ne nisít Minorke. Qytét' i-forcuare *Tibraltár* mi gryket, qe qúhete me émerit te tí, eɛte ne doret t' Inpiltérese.

187. *Tɛresí, ŋeres, bese, qeverí.* Herciŋj' ɛ Spáŋese eɛte 498,000 mijekuɛ te-katreçipte. Hérezit' ɛ saj jane afró 17 miliune, te-giđe katolike, nga famij' ɛ Latínevɛt perzjere mɛ racat te Céltevɛt, t' Iberiŋɛt ɛ te Gótevɛt, tevjétere. Tuh' ɛ vendit eɛte spaŋoliɛtja ŋe nga gúhete Latiniɛtɛ. Spaŋa qeverísete mɛ ŋe mbrét, urdr' i te-cilit eɛt' i-perpenguare mɛ deɛiret te ŋe mbleđjeje te-xpéđure nga kombi.

188. *Klime, đɛđenje, trɛgerí, mjɛɛterí.* Spaŋa te-qen' ɛ-perçare prej málevɛ te-larte, me te-ɛúmat ane s' ɛ ka klímene aqe te nxéhete sa ɛ do brɛzi, ne te-cilet ndóđɛte; pó ánet' ɛ júgese s' jane pake te-nxéheta, ne te-cilat hɛre

pas herə fryn ŋe ər' ə-nxéhet' ə Afríkese q' i pervelón. Bəu eθte mjaft ŋjəÂes əẽé əp giðe ç' nemeruame per Hortogaline, pô ŋérezite jane θume pertace, ə s' ə punójene si dúhəte. Ergendi, ə ari; qe nxírnine qemoti Románet' ə Kartagínasite ne Spaŋe, sot s' díhəne, pô hékure, plump, rame ə mərmərə dáline miaft. Ləθ' i-mire, qe ðúhəte *mərinós*, mendafθi əẽé vərrate jane mê te-mbeðat' ə trəgerivət te Spáŋese. Spaŋa ne kohet t' Arábevət iθ θum' ə-punuare, ə-pasure ə mə ŋeres θume; əẽé mê pastáj, kur gən' Ameríkene, spaŋólete ðituane θume bəgatirra, pô s' ditne t' i mbánine, əẽé sot kane rene θume, əẽé diturit' ə mjəθterite kane mbéture fort pas nder tâ.

189. *Nenurârima.* Spaŋólete, si duaÂe nga úrðer' i Arábevət ə pastáj, muape ŋe fuqí temaðə ne dett, əẽé vəç Ameríkese, q' iθ po-ðua ə-ter' ə tyrja, urðerónine əẽé θume vendə neper giðe anet te ðənt; pô sot-per-sot s' kane pervéç ketá vendə: n' Afrike: *Cévtene* n' anet te Marokut, nisite *Kanarie* perkundréq anes' se pərendimit t' Afríkese, nisite *Fernando-Ho* əẽé *Anobon* perkundréq ánevət te Ginəse; n' Amə-

rike nisite *Kuba* ɛðé *Horto-Riko*; n' Oqɛaní nisírrate *Filipinɛ, Karolinɛ* ɛðé *Marianɛ.*

XIV. ITALIA

190. *Vent.* Italia ɛ6te ɛ-mɛsmɛja ɛ te tri sinisivɛt qe bejne Evrópen' ɛ júgese; ɛ6te ŋe sinisí ɛ-pat' ɛ ɛ-ngu6te ɛ-xpáture brenda ne Dɛtt-te-Barðe, ne mɛst t' Adrietikutɛ te Dɛtit-te-Tirénese.

191 *Kufi.* Italia nga vɛriu ka Svícerene ɛðé Avstri-Ungrine ɛðé Adriatikne; nga juga, dɛtne Jóne; nga pɛrendimi, Fráncene ɛðé Dɛtn'-ɛ-Tirénese.

192. *Dɛtɛ ɛ Menga.* Dɛt'-i-Barðe ben neper anet t'Italise trɛ dɛtɛ mê te-vépele ɛðé disá menga. Te trɛ détɛte jane: *Dɛt' i-Hirénese,* nga pɛrendimi; dɛti *Jone,* nga juga; *Adriatiku,* nga lindja. Méngate jane: *Meng' e Tenóvese, Meng' ɛ Nápolit, Meng' ɛ Salɛrnese, Meng' ɛ Tarɛntese* ɛðé *Meng' ɛ Vɛnɛtikut.*

193. *Nisí.* Italia ka dy nisí te-mbeðá: *Sárdéŋene* ɛðé *Siçɛline* qe jane mê te-mbeðat' ɛ

nisivɛt t' Evrópese ne Dɛtt-te-Barðe; ka εðé ca te-vógela si: *Elba*, perkundréq ánevɛt te Toskánese: *Isqia* εðé *Kapri*, ne Menget-te-Nápolit; nisite *Lipari*, perkundréq ánevɛt te Siceliše. Εðé *Korsika*, q' eɛt' ε Fráncese, ε *Malta*, q' eɛt' ε Inpiltérese, ndóðɛne ne újerat t' Italise.

194. *Ndarje*. Italia eɛt' ε-ndare me 72 qevərí. Mbrɛterí ε Italise; q' eɛte sot ηe nga puɛtétat' ε mbeðá, eɛt' ε-bere ne ketó kóherat te-pastajmε prεj te baɛkuarit te mbrɛterivɛt te Sandéηese, te te-dy Siceliνɛt (te Siceliše εðé te Nápolit), te dukátavɛt te Hármese ε te Modénese, te dukátese se-maðε te Toskánese, te ðérravɛt te Kiɛese (te Hápese) εðé te dy qevərivε te-çqepútura nga Avstri-Ungria, te Vɛnɛtis' εðε te Lombarðise. Γidurároηes' ε vógel' ε *Qeηt-Marinit*, eɛte me vétehε, sadó q' eɛte ne mɛst t' Italise.

195. *Male*. Dy malε te-mbeðéη ka Italia: *Alpɛte*, q' ε ndajne nga Eranca ε nga Svícera, εðé *Apɛninɛte*, q' ε çajne per mɛs qe nga vəriu per nε juga. Mê te-lártet' ε Alpɛvɛt n' Italí jane: *Visoja*, *Cenisi*, *Mal' i-Barðe*, *Sim-*

ploni εᾶέ *Gent-Gotardi*; mê te-lártet' ε Apεnínεvεt jane *Kornoja* εᾶέ *Velinoja*.

196. *Volkane.* Italia ka dy volkane te-mbeᾶέŋ, te-cílete hεre ϭúhεn' ε hεre díŋεne; hεre nxjépene zjar' ε flake, hεre tym, hεre ávuÃ' ε balte. Ketá jane: *Vezuvi*, afre Nápolit, εᾶέ *Etna*, mi Katáŋene, ne Sicelí. Jan' εᾶέ ca tevépele ndeper nisit te Ménges' se-Nápolit.

197. *Lumέŋ.* Mê te-mbeᾶεŋt' ε lumeŋεt t' Italise jane: *Adigi*, qe pjεᾶ nga Alpεt' ε Tirolit; *Iloja*, qe pjεᾶ nga Alpεt' ε-Dεtit, ε dérᾶεte n' Adriatík, dukε pir' εᾶέ trε lumέŋ tetjere: *Tesinne*, *Minçone* εᾶέ *Trebiene*; *Arnoja*, *Tibra* εᾶέ *Volturnoja* pjéᾶine nga Apεnínete, εᾶέ dérᾶεne ne Dett te-Tirénese.

198. *Kenεta.* Italia ka ϱaϭte kenεta, tri nen' Alpεte, qe jane: *Majori*, kenεt' ε *Kómese* εᾶέ kenεt' ε *Gárdese*; εᾶέ tri nen' Apεnínete, qe jane: kenεt' ε *Herúsese*, ε *Bolsénese* εᾶέ ε *Fuçínose*.

199. *Qytεtε.* Mê te-mbeᾶεŋt' ε qytétεvεt t' Italise june: *Roma*, kryεqytét i Italise, vendi qe pi Hara, i-par' i piᾶe katolíkevεt, qytét i-vjétere mi Tibrene, mε permendetorε te-búkura ε mε 245,000 ŋεres; *Turini*, permi lúmene Po,

n' anet te veriut, me permendetore te-guma e me 210,000 njeres; *Milani*, qytét i-madh e i-búkure, me 260,000 njeres; *Môma*, mbane kenétese qe ka émerin' e saj; *Brusa*, qytét me tregerí; *Genova*, limér ne funtt te méngese qe ka émerin' e saj, n' anet te veriut, qytét me tregerí te-madhe e me mjesterí te-guma, me 130,000 njeres; *Hort-Maurici*, limér me tregerí vaji; *Harma*, qytét i-búkure; *Venetiku*, n' Adriatik, qytét i-perçare me vija te detit, limér me tregerí te-madhe e me permendetore te-búkura, me 128,000 njeres; *Mantua*, ne mest te nje kenete qe béhete prej újeravet te Mínçose; *Verona*, mi Adigt; *Boloja*, qytét tregeris 116,000 njeres; *Ravena*, me permendetore tevjétera; *Ankona*, limér n' Adriatik me tregerí te-çquare; *Floranca*, mi árnone, qe nga mê tebúkuret e qytétevet t' Italise, me 168,000 njeres; *Livorna*, limér ne Detit-te-Tirenise, nga perendimi, me tregerí te-madhe e me 98,000 njeres; *Hisa*, mi Arnone; *Civita-Vegia* (*Qytét-I-vjetere*), limér i Rómes: ne Detit-te-Tirénese; *Nápoli*, qytét i-madh e i-búkure, ne menget qe ka émerin' e tí, nene Vezuvne, me tregerí temadhe e me 448,000 njeres; *Salerna*, limér ne

menget qe ka émerin' ε saj; *Tarenta,* liménr ne menget te saj ne dett Jones; *Bríndisi,,* liménr n' Adriatík, q' eσte si dur' ε Evrópese per te punuare mε anet te líndjese; *Kaliari,* m' î-maδ' i qytétevet te Sardenese, n' anet te júgese; *Halermua,* m' î-maδ' i qytétevet te Sicelise, qytet i-maδ ε i-búkure, mε 220,000 neres; *Mesina,* ne gryket te saj ne mest te Sicelise ε te Kalabrise; *Katana* nene Etnene; *Sirakusa,* qytét i-vjétere.

191. *Genj-Marini.* Tiδurδrim' i Genj-Marinit, q' eσte ne mest te Floránces' ε te Adriatikut ka 9,000 neres; mez' i tî eσte qyteti *Genj-Marín* mi ne mal.

192. *Teresí, neres, bese, qeveri.* Hercínj' ε Italise eσte 29[illegible],000 mijekute te katreçipte. Hérezit' ε saj jane 27 milíun' ε gýmese, te giδe katolike, nga femij' ε λatínevet; jan' eδé njà dy-qint mije σqipetare ne Siceli ε ne Kalabrí, tecílete jane ngríture nga Gqiperia, ε kane vajture atjé pas vdékjes' se Skender-Beut, kur humbi Gqiperia lirin' ε saj; nga ketá ca jane ordoδokse ε ca katolike, eδé te-giδe flásine σqip. Tuh' ε italiánevet eσte *italistja,* m'-ê-búkur' ε m'-ê-kδjéλet' ε gúhevet λatinisteε. Italia qeve-

rísɛte mɛ ŋe mb ɛt; úrđer' i te-cilit eɢt' i-perpɛnguare mɛ peɢiret te ŋe mbléđjɛjɛ te-xpéđure prɛj kombit.

193. *Klime, đɛđenjɛ, trɛgerí, mjɛɢterí.* Italia ka mê te-búkurene klime ɛ mê te-búkurine đê t' Evrópese, ɛ qúhɛte *kopɛt' i Evrópese.* Anet' ɛ vɛriut jane pake mê te-ftóheta, pô kane mê tépere đɛđenjɛ; ánet' ɛ júgese jane te ngroheta ɛ mɛ fort pake dímere. Bɛu i Italise ɛp ç' do fare driđi, vɛrra te búkura, pɛmera fort te-mira, orís, mísere, pambúk, duhan portokaÀɛ, limóŋ, fiq, bajamɛ ɛtj. Nga mɛtálɛte ka mê tépere plump, cjúfure đé mɛrmɛre te-búkure. Diturit' ɛ mjɛɢterite, sadó qe nga ky vent jane perháпure neper Evrope, Italia sot-per-sot eɢte mê pas sɛ fqíŋet' ɛ saj te vɛri-pɛrendimit; pô italjanete po perpíqɛne ɢume đé dite mɛ dite pô vɛne me mbare.

Sinisí ɛ BaÀkanit

194. *Sinisí ɛ BaÀkanit.* Sinisí ɛ BaÀkanit eɢte nga te tri sinisite qe beju' Evrópen' ɛ júgese, sinisí ɛ-pɛre n' anet te líndjɛse; perciŋj' ɛ

saj eɑte 566,000 mijekutɛ te-katreçipte, ɛãé ŋérɛzit' ɛ saj 17 miliun' ɛ ɣymese, baɑke mɛ nisitɛ qe qúhɛne te-saj-te. Sinisí ɛ Balkanit ndáhɛte me katre mbrɛterirra te-vɛçanta, ŋe princerí te-lire ɛãé ŋe princerí te-nenúrãermɛ. Mbrɛterite jane *Grɛkeria, Tyrqí ɛ Evrópese, Rumania* ɛãé *Serbia;* princerí ɛ-nenúrãermɛ eɑte *Bullgaria* mɛ *Rumélin' ɛ Líndjesë.* Ɛãé ŋe cop' ɛ Sinisis' se Balkanit eɑte *Bosŋa* mɛ *Hɛrsékenɛ,* te-cílate jane te Tyrqise, pô dore-per-dore i qɛvɛris Avstria, si i pame mê sipre. Cópat' ɛ Sinisis' se Baʎkanit dot' i trɛgojme ŋe nga ŋe mɛ nga ŋe krye me vétehɛ, dukɛ len' ɛãé ŋe krye per Ɑqiperine.

XV. GRɛKɛRIA

195. *Vent.* Grɛkeria eɑte ŋe vent i xpáture ne dɛtt, ne çipt te juge-pɛrendimit te Sinisis' se Baʎkanit, ne mɛst te dɛtit Jon ɛ te Arqipɛʎgut.

196. *Kufi.* Grɛkeria nga vɛriu ka Tyrqin' ɛ Evrópese (Maqɛãonin' ɛãé Ɑqiperine); nga lin-

dja, Arqipɛ̈ákne; npa juga Dɛn' ɛ-Barðe; nga pɛrendimi dɛtne Jon.

197. *Menga ɛ gryka.* Te trɛ dɛ̈tɛte, qe pɛ̈ðojnɛ Grɛkerine, bejne nepɛr anet te kesáj disá menga ɛ gryka, nga te-cílate mê te-mbeðate jane: *Meng' ɛ Nártese* (ɛ *Amvraqise*), ne mɛst te Grɛkeris' ɛ te Oqiperise; *Meng' ɛ Korinðese*, ne mɛst te Mɔrɛs' ɛ te Grɛkerise vɛte nga pɛrendimi; *Méng' ɛ Arkaðise*, n' anet te pɛrendimit te Mɔrɛse; *Meng' ɛ Koronise* eðé *Meng' ɛ Maraðónese*, n' anet te júgɛse se Mɔrɛse; *Meng' ɛ Navplise*, n' anet te líndjɛs' se Mɔrɛse; *Meng' ɛ Epínese*, ne mɛst te Mɔrɛs' ɛ te Grɛkerise vɛte nga líndja; *Meng' ɛ Vó.losе* (ɛ *Go.lozit*), n' anet te juge-líndjɛs' se Oɛsalise; *Gryk' ɛ Talantit* eðé *Gryk' ɛ Triqɛrit*, ne mɛst te Evvise (t' Egribozit) ɛ te Grɛkerise vɛte; *Gryk' ɛ Hrɛvézese*, ne mɛst te Grɛkesis' ɛ Oqiperise. Eðé *Pip' i Korinðese*, qe pjɛk Mɔrɛne mɛ Grɛkerine vɛte eɛte dukɛ háp̈ure, ɛ per pake kohe dote qúhɛte *Gryk' ɛ Korinðese*.

198. *Nisí.* Grɛkeria ka ɛume nisí me te-djaðt' ɛ me te-ménpere, te-cílate ndáhɛne me dy topɛ: *Te-ɛtate Nisite (Eptánisos)* n' anet te pɛrendimit, eðé *Qikláðɛte* n' anet te lindjɛse.

Nga Te-ɛtate-Nisite mê te nbeđate jane : *Korfa (Korfuzi)*, perkundrɛ̈q Çamerise; *Lɛrkađa (Ajomavra)*, *Qɛfalonia*, *Zaqinđa*, *Iđaqi* eđé *Qiđira (Cɛrigoja)*. Nga Qikláđɛte mê te nbeđate jane : *Miloja*, *Oira*, *Anorgoja*, *Naksoja*, *Hároja*, *Síroja (Sira)*, *Tinoja*, *Anđroja*, *Eovia (Egribozi)* m' ê-mađ' ɛ te pïđave, *Sqiroja* ɛtj. Vɛç Ketyrɛ jan' eđé afre ánevɛt *Spɛca*, *Iđra*, *Hɛroja*, *Egina*, *Salamina* ɛtj.

199. *Ndarjɛ.* Grɛkeria eɛt' ɛ-perpjekure prɛj katre cópavɛ : *Oɛsalia*, n' anet te vɛri-líndjɛse; *Grɛkeria* vɛte, ne mɛst; *Morɛja*, sinisí n' anet te júgese; eđé *nisite*. Mrɛterí ɛ Grɛkerise ndáhɛte me 13 *nomój* a qɛverí, vɛç Oɛsalise qe uđa taní ɛpɛjt; nga te-cílete tri jane ne vɛte Grɛkerí : *Attikqia* mɛ *Viotine*, *Foqiđa* mɛ *Fđiotiđene*, *Etolia* mɛ *Akarnanine*; pɛse jane ne Moré : *Argoliđa*, *Ilia* mɛ *Ahaine*, *Arkađia*, *Mɛsinia*, *Lakonia*; katre jane ne nisít : *Eovia* mɛ nisít qe ka pas, *Qikláđɛte*, *Korfua*, *Lɛrkada* mɛ *Qɛfalonine* ɛ *Zaqinđene*.

200. *Malɛ.* Mê te-lárteť ɛ málɛvɛt te Grɛkerise jane : *Hinđua*, qe ndan Oɛsaline nga Oqiperia, ɛ fútɛte ne Grɛkerí, dukɛ ndare ne disá dɛga si *Maɔlakaɛi*, *Xymɛrka*, *Koçaka* ɛ *Málɛtˈ ɛ Agrafɛse*; *Qisovoja*, n' anet te lindjɛs'

se Θɛsalise; *Oðrisi*, ne mɛst te Θɛsalis' ɛ te Grɛkerise vɛte; *Harnasi (Lekura) Ita (Katavoðra), Elikoni (Halovuni), Qiðɛroni (Elatɛa) Harnasi, Hɛntɛli* ɛðé *Ymɛtti*, ne Grɛkerí vɛte; *Taigɛti (Gɛnt-Lʎiu* a *Hɛndɛðáktiʎoj) Qyleni (Ziria), Hɛlmozi, Olonozi*, Mɛnali, *Harnoni (Gɛnt-Hɛtrua), Djaforti (Lyqua)* ne Moré; *Dɛlfi*, n' Eovie; *Elátoja*, ne Qɛfaloní:

201. *Volkane* He nga nisite Qiklaðɛ. Θɛrasia, ka trɛ volkane : *Halɛokajmɛni*, *Mikrokajmɛni* ɛðé *Nɛokajmɛni*, qe te tria te-çpíkura ne mɛst t' ujit.

202. *Lumɛ̈j*. Mé te mbeðɛnt' ɛ lumenɛt te Grɛkerise jane : *Saʎambria Hɛnéoja*, qe piɛð nga Hinðua ɛ nga Oðrisi, vadit fúsen' ɛ Θɛsalise, ɛ dérðɛte ne Arqipɛʎkt; *Arta (Lnm' i Nártese)*, qe ndan Gqiperine nga Grɛkeria; *Aspropotami*, qe mburón ne Hinðot ɛ dérðɛte jaɛte Ménges' se Korínðese, dukɛ vadíture Akarnanin' ɛ Etoline; *Fiðari* ɛðé *Mornoja*, qe dérðɛne ne Menget te Korínðese; *Aʎamana (Spɛrgoja)*, qe dérðɛte ne Menget te Zɛjtunit, perkundréq Eovise; *Qifisoja (Mavronɛri)* qe dérðɛte ne kenɛtet te Topolise, n' Attike; *Gastuni*, qe déðɛte perkundréq Zaqíndese ne Moré;

Rufia, qe dérðete ne Menget t' Arkaðise; *Ëipotami*, qe dérðete ne Menget te Maraðónese.

203. *Kenɛta* Kenétat' ɛ Grɛkerise jane: *Karla* eðé *Nɛzeroja*, ne Θɛsalí; *Topolia*, *Liqeri* eðé *Haralimna* n' Attike; *Kenɛt' ɛ Vrahorit*, *Ozeroja* eðé *Rioja* n' Akarnaní; *Fonja*, n' Argoliðe; *Kenɛt' ɛ Bistose*, n' Eoví.

204. *Qytɛtɛ*. Me te çquáret' ɛ qytétɛvet te Grɛkerise jane: *Aðina*, kryeqytét i Mbrɛterise, qytét fort i-çquare ne kóherat te vjétera, mɛ mesoŋetorɛ te-míra, mɛ germaða te vjéjtura ɛ mɛ 45,000 ŋeres; *Hirɛja*; limér' i Aðínese, ne Menget t' Egínese; *Oiva*, qytét i-vjétere; *Livaðja*, *Megara*, n' Attike; *Lamia*, *Talandi*, *Salona* ɛ *Liðoriqi*, ne Foqiðe; *Agrafa*, *Karbɛnɛsi*, *Vrahori*. *Navpáktoja*, *Mɛsolongi*, *Karvasaraja*, *Vonica* n' Akarnaní ɛ n' Etolí; *Larisa* (*Jɛniɛsheri*), *Voloja* (*Goðozi*), *Armɛroja*, *Bomokoja*, (*Dymɛqeja*), *Fɛrsaja*, *Çataðjeja*, *Terhaða*, *Ternova*, ne Θɛsali; *Arta*, ne kufît te Oqiperise; *Korinði*, *Argoja* (qytét fort i-vjétere) *Navplia*, n' Argoliðe; *Vostika ɛ Ilatra*, ne Menget te Korínðese, eðé *Kaðariti*, *Divri*, *Ilɛrgoja* ɛ *Kastuni*, n' Ahaí; *Tripolica*, *Ëimica*, *Karitana*, *Londari*, *Lɛoniði*, n' Ar-

kaũí; *Sparti* (qytét i-vjétere), *Monemvasia* (*Anapoli*), *Maraðonisi*, *Cimova* (*Arcopoli*) ne Laakoní; *Kalamata*, *Andrusa*, *Korini*, *Moðoni*, *Navarini*, *Arkaðia*, *Andricena*, *Angulica*, ne Mesiní; *Egribozi*, *Karístoja*, *Kumi*, n' Eoví; *Ermupoli*, ne Sire; *Oira*, ne Santorín; *Zaqinðoja*, ne nisít qe ka émerin' e saj; *Argostoli*, ne Qefaloní; *Ajomavra*, ne Levkaðe; *Korfuzi*, ne nisít ke ka émerin' e tí, limér me tregerí temaðe e me 72.000 njeres.

205. *Ivresí*, *njeres*, *bese*, *qeverí*. Hercinj' e Grekerise eshte 70.000 mijekute te-katreçipte. Hérezit' e saj jane 1,800,000, afró te-gjiðe orðoðokse, te-sámete greker (sline). Téndene eðé njà 300,000 sqipetare. te-perhápure me te giú' anet; pô mê tépere n' Attike, neper ánerat te líndjes' se Morese e neper nisirrat. Véndesit' e Saðamínese, te Hórose, t' Iðrese, te Spécese jane te-tere, eðé t' Anðrose e te sume nisive te-tjera pýmesete Sqipetare. Ketá Sqipetare jane ngríture nga Sqiperia e kane vájture atje, kur erðe ca kombe t'-égere prej veriut e skelne Sqiperine, ketú e paste, state qint vjet mê pare. Téndene eðé sume Vlleh neper te giú' anet, eðé mê tépere ne Oesalí. Grekeria qeverísete me qe mbret, urðer' i te-cilit est' i-per-

ɲɛnguare mɛ dɛɢiret te ɲe mbiɛẽjɛjɛ te-xgɛẽure ɲrɛj kombit.

206. *Klime, ẽɛẽenjɛ, trɛgerí, mjɛɢterí.* Klim' ɛ Grɛkerise ɛɢt' ɛ-ngróhet' ɛ ɛ bute, pervéç ne malɛt ɛɢtɛ pake m' ɛ ftóhete; neper véndɛt te-úɲete ɛ ne te-ɢumat ɛ nisívɛt po-ẽua-sɛ s' ben dímere farɛ. Fuɢ' ê Ɵɛsalise ka ẽɛ ɢume ɲjɛλes ɛẽé ɛp driẽlera, pambúk; duhán, susám ɛ te-tjɛra ẽɛẽenjɛ te-téperta; mban ɛẽé ɢume bagetí. Véndɛt' ɛ-tjɛre te-Grɛkerise jane mê te-ɢúmete gurista, ɛẽé málɛt' ɛ saj s' jane te-myɛɢure; pô, mɛ ɲiẽe keté, ápene ɢume fiq, puɢ ɛtj. Grɛkerɛte jane punetore ɛẽé trɛgetare, jane ɛẽé te zott' ɛ dɛtit, ɛ kane ɢum' aniɛ, ɛẽé mê tépere Ɵqipetáret' ɛ Grɛkerise; pô prape jane te-várfere, sɛ ẽɛu i tyrɛ ɲjɛλ pake, ɛẽé mjɛɢterit' ɛ tyrɛ jane fort pâs.

XVI. TURQI E EVROHPSE

207. *Vent.* Tyrqí ɛ Evrópese ɛɢte afró ɢý-mes' ɛ Sinisis' se Balkanit, cop' ɛ júges' se kesáj sinisijɛ pervéç Grɛkerise, ɛ-cila ɛɢte n' a-

net te júges' se saj. Tyrqí ε Evrópese xgátεte qe nga Dεt'-i-Zi gεr n' Adriatík.

308. *Kufi.* Tyrqí ε Evrópese nga veriu ka Rumanine, Serbine, Avstrine εdé Mal'-ε-Zi; nga lindja, Dεn'-ε-Zi nga juga, Marmarane, Arqipεlkne εdé Grεkerine; nga pεrendimi dεne Jon εdé Adriatikne.

209. *Menga ε gryka.* Hεse dεtε lágine á-net' ε Tyrqis' se Evrópese: *Dεt'-i-Zi, Marmaraja, Arqipεlgu, Joni* εdé *Adriatiku.* Mê te-mbεdat' ε mengevεt qe bejne kεta dεtε neper anet te Tyrqise janε *Meng' ε Burgasit,* ne Dεtt-te-Zi; *Kεεroja* (*Bεεigεja*), *Mengí ε Rendínese, Meng' ε Ajonorosit,* Meng' ε *Kasandrese* εdé Meng' ε *Salonkut,* n' Arqipεlkt; Meng' ε *Artese* (*Amvraqia*), ne dεtt Jon; Meng' ε *Vlorese* (*Haεa-Limani*), n' Adriatík. Grykate janε tri: *Bospori,* qe ndan Evrópene ng' Asia ne mεst te Dεtit-te-Zi ε te Marmarase; *Bardanεla,* qe ndan prapε Evrópene ng' Asia, ne mεst te Marmarase ε te Arqipεlgut; Gryk' ε Hrεvézese qe ndan Gqiperine nga Grεkeria ne mεst te Ménges' se Hrεvézes' ε te dεtit Jon.

210. *Nisí.* Tyrqia ka disá nisí ne Arqipεlkt ε ne Dεtt-te-Barde, prεj te-çílavεt te-εúmate

qúhɛne t' Asise, ɛðé dot' i trɛgojme kur te bejme fjale per Tyrqin' ɛ Asise. N' Evrope ka *Kritne*; nisí te-maðɛ, ne Dett-te-Barðe; ɛðé *Tásone, Samoðraqne, Imbrone* ɛ *Lúmene*. Nga ketó te-kátera Tásoja ɛɛte nene qɛverít t' Egýptese.

211. *Ndarje*. Nga véndet' ɛ Tyrqis' s' Evrópese : *Bulgaría* ɛɛte ɲe princerí ɛ-nenúrðerme; *Rumelí ɛ Lindjese*, qɛverísɛte mê vétehɛ, ɛðé ka per qɛveritár príncin' ɛ Bulgarise, i-cili ɛɛte ɲde n' úrðerit te Tyrqise; *Kriti* qɛverísɛte me vétehɛ prɛj ɲe qɛveritari te-kristere, tevene nga Tyrqia, ɛðé mɛ ɲe mbleðje te vendit; *Oraqi*, *Maqɛðonia* ɛðé Epiperia janɛ drɛjt-perdrɛjt nene qɛverít te Tyrqise; *Bosɲa* mɛ *Hɛrsékene* jane nene qɛverít t' Avstrise. Véndɛte, qe qɛverísene drɛjt-per-drɛjt prɛj Tyrqise, jane te-ndare me pɑɛte *vilajɛtɛ*, ɛðé cili-dó vilajét me ca *sanjake:* vilajɛt' i *Adrinapójese* (sanxake: *Edrɛna, Tymyrɣina, Rodostója* [*Teqir-Dag*], *Dimotoka, Kalipoja, Kerk-Klisa*), vilajɛt' i *Salonikut* (sanxake : *Saloniku, Sɛrɛzi, Drama*); vilajɛt' i *Manastirit* (sanxake : *Manastiri, Korça, Ilizreni, Dibra*); vilajɛt' i *Kosóvese* (sanxake : *Ilrɛstina, Novibazari, Isqypi, Taɛlixɛja,*

Ipɛku); vilajɛt' i *Ɑkódrese* (sanxake : *Ɑkodra, Dúpesi*), vilajɛt' i *Janínese* (sanxake : *Janina, Hrɛvɛza, Vinokastra, Leskoviku, Bɛrati*). Kostantinopoja ɛɛte ŋe *vilajét* me vétehɛ, qe ka ɛẽé ŋe sanxak, *Ɑataɣene* ne Rumelí, ka ɛẽé ca n' Anadóĺ. Nisit' ɛ Arqipɛàgut bejne ŋe *vilajét* baɛke mɛ nisit' ɛ Tyrqis' s' Asise.

212. *Malɛ.* Mê te-mbeẽɛŋt' ɛ málevet te Tyrqis' s' Evrópese jane : *Balkani*, qe xpátete qe nga Serbia ɡer ne Dett-te-Zi, duke ndare Buàgarine nga Rumelí ɛ Líndjese, mal i-maẽ ɛ i-ɡere; *Rodopi*, qe xpátete ŋ' an' ɛ pɛrendimit te Buàgarise dveq juge-líndjese, ndan Rumelin' ɛ Líndjese nga Maqɛẽonia ɛẽé leɛón disá dega ne Oráq; *Limbozi (Olimbi)*, ne kufit te Θɛsalise, afre Ménges' se Salonikut; *Ɑari*, q' uŋete qe nga Ɑqiperí ɛ-siperme ɡer ne Hrɛspe; *Hínẽoja* qe ŋdan Toskerine nga Maqɛẽoní ɛ-póɛterme ɛ nga Θɛsalia, ɛ fútete ne Grɛkerí. Te-tjérete malɛ te Ɑqiperise i nemerojme mê pastáj kur te bejme fjale per Ɑqiperine veçán. Nisí ɛ Kritit ka ŋe sere malɛɛ qe xpátene qe nga lindja ɡer ne pɛrendimt te saj; keta jane : *Madari, Ida, Laɛiti*.

213. *Lumɛŋ*. Mê te mbeẽɛŋt' ɛ lumeŋɛt te

Tyrqis' s' Evrópese jane : *Tuna*, lum' i maũ qe vjen nga Alemaŋa ε nga Avstria, pjeũ ne mest tε BuÀgaris' ε te Rumanise, εãé dérũεte ne Dεtt-te-Zi; *Marica*, qe mburón nga Balkani ε nga Rodopi, çan Rumεlin' ε Líndes' ε Θraqne, ε dérũεte n' ArqipéÀkt, dukε baεkuar' εãé mε dy te-tjεre : mε *Artene*, qe vjen nga pεrendimi, εãé mε *Túngene*, qe vjen nga vεriu; *Karáj*, qe mburon nga anet ε pεrendimit te Rodopit, pjeũ nepεr Mabεũoní te líndjεse, ε dérũεte n' ArqipεÀkt kundrεq Tásose; *Strumi* εãé *Agista*, qe pεrmblíũεne te dy ne kenεtεt Taqino ε dεrũεne ne Menget te Rendínese; *Varũari*, qe mburón nga Θéri ε nga kufit' ε Serbise, çan MaqεũonineE pεr mεs, ε dérũεte ne Menget te Salonikut; *Bistrica*, qe dérũεte prane Varũarit; *Vistrica* (*Kara-su*), qe vjen nga Hinũua, ε dérũεte prape ne Menget te Salonikut; *Drini* (*i-Barũε* ε *i-Zi*), *Bojana*, *Θkumbini*, *Dεvoli*, *vijosa*, ε te-tjεre luméŋ te-Θqiperise qe dot' i trεqojme vεçán. Ne BuÀgarí, *Isgεri*, *Vidi*, *Juntra*, ε *Lomi* qe mburojne ne BaÀkanet ε dérũεne ne Tune; εãé *Kamgíku* qe dérũεte ne Dεtt te-Zi.

214. *Kenεta*. Mê te-mbeũat' ε kenétavet te Tyrqis' s' Evrópese jane : *Dεrkozi* εãé *Çεqmεzε*

ε-Maðε ε *Çεqmεxé ε-Vogele* afre Kostantinopójese; *Taqinoja, Bεεiku, Ajvasili* εðé *Dojrani*, ne Maqεðoní; *Kenεt' ε Ckodrese*, ε *Ohrise*, ε *Hrέspese*, ε *Kosturit* ε ε *Janínese* ne Cqiperí.

215. *Qytεtε.* Mê te-mbeðεηt' ε qytέtεvεt te Tyrqis' s' Evrópese jane ; *Kostantinopoja* (*Stamboli*) krvεqytét i mbretерise, qytét i-maδ me ηε vent qe munt te qúhεte m' i-búkur' i véndεvεt te ðεut, mε trεgerí te-maðε ε mε 1,000,000 ηεres; *Adrianupoja*, afre Marícese, qytét mε trεgerí te miaftte ε mε ηεres; *Kerk-Kliseja* (Te-Dy-zεt-Kíεate), *Dimotoka* ε *Tymylxina* ne Θraq; *Rodostoja* εðé *Kalipoli*, ne anet te Marmarase; *Kavaλa*, mbane Arqipελgut, mε trεgerí duhani te-maðε; *Drama* ε *Serezi*, me trεgerí te miaftte ne anet te lindjes' se Maqεðonise; *Jenixeja*, tεk dεl m' î-mir' i duhánεvεt; *Nεvrokopi*, afre kufivet te Buλgarise; *Saloniku*, kerδiz' ε Maqεðonise, limér mε trεgerí te-maðε ε mε ηεres; *Jenixé ε Varδarit*, *Vodena*, *Karaferja*, potuλ fúεes' se Salonikut; *Serfixeja* ε *Λasonja*, n' anet te juge-pεrendimit te Maqεðonise; *Manastiri*, qytét i-maδ ε i-búkure, mε ηεres; *Kosturi*, *Grεbεneja*, *Herlepi*, *Qyprylia*, *Isqypi*, *Hrεstina*, *Novipazari*, *Taslixeja*

Ipɛku, Jakova, Iizreni, Dibra, Gkodra, Elbasani, Bɛrati, Vlora, Tinokastra, Hermɛti, Korça, Konica, Dɛlvina, Prɛveza, Janina ɛ tetjɛre qytɛtɛ te Gqiperise, qe dot i trɛgojme vɛçán.

216. *Buâgaria mɛ Rumɛlin' ɛ lindjɛse.* Ketá te dy vendɛ, qe sot jane te mbléâure nene ɳe princ, jane afró ɳe ɛ trɛt' ɛ Tiûe Tyrqis' s' Evrópese, eâé kane dy miliún' ɛ gýmese ɳɛres Kryɛqytét i Buâgarise eɛte *Sofja*, n' anet te pɛrendimit, qytét qe po xbukuróhɛt' ɛ po rítɛte dite mɛ dite. mɛ ɳɛres; mɛz' i qɛveris' se Rumɛlis' se Lindjɛse eɛte *Filibéja* (*Filipapoja*) qytét i-çquare mi Marícene. Te tjɛre qytɛtɛ te çquare te Bulgarise jane: *Varna*, limér ne Dɛtt-te-Zi, tɛk mbaróhɛte uâ' ɛ-hékurt' ɛ Evrópese; *Rusçuku*, qytét mɛ trɛgerí te-miaftte mi Túnene; *Vidini*, qytét i-forçuare mi Túnene nga an' ɛ Serbise; *Zigtova*, *Nikopoja* eâé *Lom-Hadanga*, mi Túnene, ne mɛst te Rusçukut ɛ te Vidinit; *Silistra*, qytét i-forcuare mi Túnene, ne kufît te Rumanise; *Gumja Rasgradi*, ne mɛst te Buâgarise nga an' lindjɛse; *Ternova*, qytét i-maâ ne mɛst te Buâgarise; *Gabrova*, *Lofça* ɛ *Illɛvna* n' anet te pɛrendimit te Ternóvese; *Samakovi* ɛ *Qystɛn-*

dili n' anet te-juge-lindjese. Mê te-mbeẽɛnt' ɛ qytétɛvɛt te Rumalis se Lindjese, pas Filibese, jane : *Burgazi*, limér ne Dett te-Zi; *Slivnoja Kazanliku* eẽé *Karlova*, ne pÀajat te BaÀkanit; *Tatar-Hazargiku*, mi Marícene, sipre Filibese; *Hasqoji*, n' anet te júgese; *Jambo.li*, permi Túnxene.

217. *Kriti*. Mê te mbeẽɛnt' ɛ qytétɛvɛt te Kritit jane : *Kandja*, qytét i-maẽ me treger ívaji ɛ sapuni ɛ me 250,000 qeres; *Hanja*, kryeqytét i nisise n' anet te veri-perendimit; *Rétimoja*, ne mest te ketyre te dýjave; *Suda*, limér ne terije i-forcuare, afre Hánjese.

218. *Veresí, qeres, bese, qevrí*. Hercípj' ɛ Tyrqís' s' Evrópese eɛte 300,000 mijekute tekatreçipte. Hérezit' ɛ saj jane afró 8 miliune, nga te-cílete : afró tre miliune jane ne BuÀgarí, ɛ ne Rumelí te Lindjese, dy miliun' ɛ ca ne Oqiperí eẽé tre miliune ne Oraq, ne Maqeẽoní, ne Krit ɛ ne nisit te tjera. Te súmet' ɛ qérezɛt te Tyrqise jane *myslimane* ɛ *te-kristere ortodoksе*, qénden' eẽé pake *katolike* ɛ *judej*. Has komberise ndi hene kestú : 4 miliune *bu.lgare*, ne BuÀgarí, ne Rumelí te Lindjese, ne Maqeẽoní ɛ ne Oraq; 2 miliune *sqipetare*,

ne Gkiperí; ne Maqɛðoní te-siperms, ne ca pɕatra te Oraqit ɛ ne nisít Marmara; 1 milium *grékere*, afre kufiɲɛt te Grɛkerise ne Maqɛðoní ɛ ne Gqiperí te-poɕtermɛ, anevɛt te dɛtit te Maqɛðonis' ɛ te Oraqit ɛðé ne nisít 1 *tyrq*, teperhapure neper te-piđ' ánete vɛç Gqiperise; ca *v.lzh*, te-perhápure neper Gqiperí ɛ neper Maqɛðoní- pake *ergjite* vendes a cɛrgatare. Tyrqí ɛ Evrópese eɕte nene úrðerit te *Su.ltanit*, mbrɛtit t' Osmánasɛt; Buλgaria mɛ Rumɛlin' ɛ Líndjɛse qɛvɛrísɛne me vétehɛ prɛj ɲe princi ɛðé mɛ mblɛðjɛ te-xpéðure prɛj kombit, ɛðé uɕterin' ɛ kane vɛçán, pó i paguajne Tyrqise ɛðé ɛ ɲóhene.

Kriti qɛvɛrísɛte me vétehɛ prɛj ɲe qɛvɛritari te-derguare nga Tyrqia ɛðé nga ɲe mblɛðjɛ te vendit, pó uɕteria ɛ kumérqɛte ɛtj., jane ne doret te Tyrqise. Tuh' ɛ ɕenuar' ɛ Tyrqise eɕte tyrqiɕtja, ɛðé ne Krit baɕke mɛ grɛqíɕtɛne; ne Buλgarí eɕte buλgaríɕtɛja.

219. *Klime, ðɛðenjɛ, trɛgerí, mjɛɕterí.* Klim' ɛ Tyrqis' s' Evrópese eɕte nga mê te-mírat' ɛ ðɛut, pó me ɕume vendɛ eɕt' ɛ-príɕure nga te mos hápurit ɛ moçálɛvɛt ɛ nga te mos veɕtuárete. Bɛu i saj eɕte fort i-mire ɛ ɕume pjɛλes,

pô i-punuare mire; ɛp dríđera, orís, pambúk, lî, kerp, duhán; ɛđé n' anet te júgese uλíɳ, portokaλɛ, limóɳ ɛtj. Ka ɛđé ɢume kuλota, ne te cílate uɢqéhɛne bageṫirra. Málɛte kane miáft pyλɛ ɛđé mɛtalɛ ramɛ, ɛnperđijɛ, mɛrmɛri ɛtj., te-ɢúmate te-papunuara. Tyrqí ɛ Evrópese eɢte ne ɳe vent tɛk béhɛte trɛgerí ɛ-mađɛ, ɛđé munt te béhɛte ɛđé ɢume m' ê-mađɛ, pô mɛ te ɳene ɳe diturit' ɛ mjeɢterite jane fort pâs, ɛđé uđe, limɛrɛ te-ndréqure e te tjɛra ɲerra ɳe dúhɛne per trɛgerít, s' ka, a jane fort te-liga, ɛđé trɛgeria s' eɢte si dúhɛte, ɛđé m' ê-ɢum' ɛ asáj ɳe béhɛte eɢte ne duar t' Evropjánevɛt.

XVII. RUMANIA

220. *Vent.* Rumania eɢte cope ɛ vɛri-lindjɛs' se Sinisis' se Baλkanit, ɛ-ndare nga anet' ɛ-tjɛra te kesáj sinisijɛ prɛj Túnese, ɛđé ɛ-xpáture ɳe nga Serbia ɲer ne Dɛtt-te-Zi; nga Avstria ɛ ndajne Karpađi ɛđé Alpɛt' ɛ Transilvanise, ɛđé nga Rusia lumi Hruđ.

331. *Kufi.* Rumania nga vɛriu ka Avstri-Ungarine; nga lindja, Rusin' ɛđé Dɛn' ɛ-Zi;

nga juga Buλgarine; nga pɛrendimi, Buλgarine, Serbine ɛδé Avstri-Ungrine.

222. *Ndarjɛ.* Rumania ɛɢt' ɛ-pɛrpjékure prɛj tri copaɢ; prɛj *Vλahise*, qe xpátɛte nga lindja drɛq pɛrendimit, ne mɛst te Túnese ɛ t' Alpɛvɛt te Transilvanise; prɛj *Moldavise*, qe xpátɛte nga an' ɛ líndjɛs' se Vλahise drɛq vɛripɛrendimit, ne mɛst te Karpaδit ɛ te Bɛsarabise; ɛδé prɛj *Dobrúçese*, q' ɛɢte n' anet te líndjɛs' se Vλahise, ne mɛst te Túnes' ɛ te Dɛtit-te-Zi.

223. *Malɛ.* Rumania ɛɢte ɲe pλaj' ɛ-maδɛ ɛ málɛvɛt te-larte te Karpaδit qe jane ne kufiɲt t' Avstri-Ungrise, ɛδé ndéhɛte gɛr ne Tune; gɛr ne Hrunδ ɛ gɛr ne Dɛtt-te-Zi, mɛ fuɢa te-gɛra. Il' andáj s' ka tjátere mal pervéç *Karpaδit*. i cili, tɛk xpátɛte drɛq pɛrendimit; ne mɛst te Vλahis' ɛ te Transilvanise, δúhɛt' ɛδé *Alpɛt' ɛ Transilvanise.*

224. *Luméɲ.* Hervéç Túnese, ɛ-cila piɛδ ánevɛt te Rumanise gɛr ne Dobruçe, ɛδé s' andɛjmi béhɛte farɛ ɛ-saja, ɛ pjɛδ nɛpɛr mɛst te saj, ɛδé mê poɢte ne mɛst t' asáj ɛ te Rusise gɛr sa dérδɛte ne Dɛtt-te-Zi, Rumania ka ɛδé disá luméɲ qe mburojne ne *Karpáδ* ɛ dérδɛne

ne Tune. Mê te-mbeãεŋt' ε ketyrε jane: *Gili*, *Oltoja*, *Vederi*, *Argisi*, *Jalomica* εãé *Buzáoja*, ne Vλahí; *Serẽti* mε dégat' ε tî *Bistrícene*, *Tatrosne* ε *Berlatne* εãé *Hruẽti*, ne Moldaví. Tuna, dukε dérãure ne Dεtt-te-Zi, ndáhεte me disá dεga, ε ben ŋe *ãelte*.

225. *Kenεta*. Vλahia n' ánerat te-pósterme, afre Túnes, ka disá kenεta, mê te-mbeãat' ε te-cílavεt jane: *Bratisi*, *Kenet' ε Kaλaraşit*, *Orçulovi*, *Kenet' ε Zimnicese* εtj.

226. *Qytete*. Mê te-mbeãεŋt' ε qytétεvεt te Rumanise jane: *Bukurεşti*, krγεqytét i mbreterise, qytét i-búkure ne mest te Vλahise, mε 140,000 ŋeres; *Jaşi*, qe ka qene krγεqytét i Moldavise, qytét i-búkure afre Hruẽit, mε 90,000 ŋeres; *Galaşi*, limér mε trεgerí te-maãε mi Túnene afre Dεtit-te-Zi; *Brailla*, limér mε trεgerí me sipre GaÃasit; *Sulinaja*, limér ne Dεtt-te-Zi, mi gojet te ŋérese nga dεgat ε ãéltes' se Túnese; *Kostanca (Qystεnγεja)*, limér mi Dεtt-te-Zi ne Dobruçe; *Tεrgova*, limér mi Túnene perkundréq Rusçukut; *Kaλafati*, mi Túnene perkundréq Rusçukut; *Turno-Severinoja* εãé *Orsov' ε-Rε*, mi Túnene ne funt te pεrendimit te Vλahise; *Krajova*, mi Gile; *Slatina*,

mi Oltone; *Illótuɛti,* mi Bukuréɛtine, afre Karpáđevɛt; *Fohɛani,* mi ŋe dɛge te *Sɛrɛđit,* tɛk ndáhɛte VÀahija nga Moldavija; *Okna* ɛđé *Iljatra,* ne pÀajat te Karpađit ne Moldaví; *Botuɛani,* n' anet te vɛriut te Moldavise; Bɛrlati, mi lúmene qe ka émerin' ɛ tí.

227. *Tɛresí, ŋɛres, bɛse, qɛvɛrí.* Hercípj' ɛ Rumanise eɛte 120,000 mijekutɛ te-katreçipte. Hérezit' ɛ saj jane 5 miliune, afró te-giđe orđoɖokse, nga femij' ɛ Àatínevɛt, te-perzjɛre mɛ Dáceret qe gɛtne ne vent; génden' ɛđé ɛume juđéj te-árđure ɛ ɛvgite ɛtj. Fuh' ɛ Rumanise eɛte *rumaniɛtja,* ŋe nga gúhete Àatiniɛtɛ, ɛ-cila gɛr ne ketó kóherat te-pastajmɛ iɛ ɛ-paɛkruare si ɛqipja. Jan' ɛđé ɛume Rumane jaɛte Rumanise, ŋérezit' ɛ Transilvanise n' Avstri-Ungari ɛ te Bɛsarabise ne Rusí, si ɛđé Vlɛht' ɛ Maqɛđonise, te Ɛqipɛrise ɛ te Grɛkerise, jane Rumane. Rumania qɛvɛríssɛte nrɛj ŋe mbrɛti, ɛ mɛ ŋe mblɛđje te-xpɛđure prɛj kombit.

228. *Klime, ăɛđenjɛ, trɛgerí, mjɛsterí.* Klim' ɛ Rumanise, sadó qe pak' ɛ-ftóhete ne dímere ɛ ɛ-nxɛhete ne vɛre, eɛt' ɛ-ɛendɛçmɛ, pervéç Dobrúçese q' eɛte moçalerí ɛ plot ɛđɛ. Bɛu eɛte fort pjɛÀes, ɛ ɛp ɛume dríđera, te-cílate jane

m' ε-maδ' ε prónqavεt ε i trεgeris' se vendit. Hλájat' ε Karpaδit jane te-mbuluara mε pyjε te-mire. Rumania εste vend' i ηε trεgerijε te-maδε nga Tuna ε nga Dett' i-Zi. Mjεsterite jane fort te-paka. Diturite po stóhεne, ε dite mε dite po vεne perpara, pó te-pósterit' ε kombit ε pεatárete jane fort te-padíture.

XVIII. SERBIA

229. *Vent.* Serbia εst' ε mésmεja ε cópavεt te veriut te Sinisis' se Baλkanit; Tuna ε Sava ε ndajne ng' Avstri-Ungaria εδέ Drina ε ndan nga Bosηa.

230. *Kufi.* Serbia nga veriu ka Avstri-Ungarine; nga lindja, Rumanin' εδέ Buλgarine; nga juga εδέ juge-perendimi Tyrqine; nga perendimi, Bósηene.

231. *Male.* Serbia εste ηε vent i-mbuluare mε malε ε mε pyλε. Mê te-lártet' ε kétyrε málεvε jane: *Jagodini*, *Maleni*, *Golia* εδέ *Kapaoniku*, n' anet te perendimit; *Morava* εδέ *Stara*, ne mest te Serbis' ε te Buλgarise; *Golubeηa*, n' anet te veri-líndjεse.

232. *Lumën.* Lumenţ' ε Serbise jane : *Tuna* ε *Sava,* qe pjéðine n' anet te vεriut te saj; *Drina,* qe pjεð ne mεst te Serbis' ε te Bósnese; *Morava,* qe ε çan Serbine ane mb' ane qe nga juga ger nε vεriu, ε dérðεte ne Tune; *Timoku,* qe pjεð ne mεst te Serbis' ε te Buλgarise.

233. *Qytεtε.* Mè te-mbeðenţ' ε qytétεvεt te Serbise jane : *Bεligradi,* kryεqytét i mbretерise, tεk baskóhεte Sava me Túnene, me 36,000 ηeres; *Semendreja,* tεk dérðεte Morava ne Tune; *Nisi,* mi ηe dεge te Morávese, qytét i dyt' i Serbise; *Leskofca,* qytét sqipetár; *Aleksinaçi,* me te-djaðte, eðé *Kragojevaçi,* me te-menηere te Morávese; *Valjevoja,* n' anet te vεri-pεrendimit; *Negotini,* ne mεst te Túnes' ε te Timokut; *Hiroti,* n' anet te juge-líndjese; *Vraηa* qytét fjεste sqipetár afre kufiηet te juges' se Serbise.

234. *I'vesí, ηeres, bese, qevεrí.* Hercipj' ε Serbise este 50,000 mijekute te-katreçipte. Hérezit' ε saj jane 1 miliún ε gýmese, afró te giðe ordoðokse, nga femij' ε Oqehet, qe ðuhene *Jugoslave,* do-me-ðene *Oqeht' ε júgese*; jane ηe komp me Bosηákete, me Hersékasite,

mε Malezεs'e, εδέ fort t' afere mε Kroatet' ε mε Buλgárete. Anet' ε júgese qe jùδane Serbise tani pastáj jane afró gide Gqiperí qe nga Nisi per në Vraqe, pô sqipetáret' ε atjesme undoδe te-mape t' íkine te-sumet ε te lene véndine. Ka εδέ sume ruman' ε buλgare n' anet te líndjese, εδέ sume εvgite te-perhápure. Puh' ε serbervet este *serbistja*, qe nga púhete sqahiste. Serbia qeverísete prej qe mbreti, ε mε qe mblεδjε te-xpέδure prεj kombit qe δúhete *skupcine*.

235. *Klime, δεδenje, tregerí, mjesterí.* Klim' ε Serbise ‹ este fort ε-mir' ε ε-sendeqme: δεu i saj este pjελes, pô jo aqe mir' i-punuare; Serbia ka sume pyλε te-déndure ε kuλota te-mira; bagetit' ε saj, εδέ më tépere dépate jane te-sume. Tregerí s' béhete ε-maδε, εδέ mjesterite jane fort pas, pô diturite kane zen' ε vene mbare.

XIX. MAL-I-ZI

236. *Vent.* Maj' i-Zi este qe cope vent i-larte plot malε ε skembéq, ne mest t' anes' se

pɛrendimit te Sinisis' se BaÂkanit, permi Adriatikt.

237. *Kafi.* Mal' i-Zi nga lindja ɛ nga juga ka Tyrqine (Oqiperin' ɛ Novipazape); nga vɛriu Hɛrsékene; nãé nga pɛrendimi Dalmacine ɛãé Adriatikne.

238. *Malɛ.* Ne Malt'-te-Zi mblíãɛne májat' ɛ dy málɛvɛ te-larte; i pɛrendimit, qe ɛste *Mal' i-Zi* vɛte, ɛste maj' ɛ málɛvɛt te Dalmacise; i líndjɛse, qe qúhɛte *Berde*, ɛste maj' ɛ ca málɛvɛ qe xpátɛne me ɳ' ane ne Oqiperí, me ɳ' ane ne Bosɳe. Ketá te dy malɛ i ndajne pÀájat' ɛ Moráçɛse.

239. *Lumɛɳ, kenɛta.* Mal' i-Zi ka katre lumɛɳ te-vépele: *Moraça*, qe dérãɛte ne kenɛtet te Oskódrese; *Limi*, qe dɛl nga kenɛt' ɛ Hlávese, ɛkon neper Malt te-Zi ɛ hyn ne Novipazár per te dérãure ne Drínene; *Tarari*, qe ndan Mal' ɛ-Zi nga Novipazari, ɛãé vɛt' ɛ dérãɛte prape ne Drine; *Ilira*, qe baɛkóhɛte mɛ Tarape ne Hɛrsɛke. I'ýmes' ɛ kenɛtes' se Oskodrese hyn ne Malt-te-Zi.

240. *Qytɛte.* Mal' i-Zi ger ca vjet mê pare s' kiɛ noɳé qytét, pervéç pɛátera; pó ne vendɛt, qe mopi taní pastáj nga Oqiperia ɛ nga

Hərsəka, jane disá qytətə. *Cətina*, kryəqytét i Malit-te-Zi eəte ŋe ŋəat i-vogele ne kryət te malit, mə 2,000 ŋəres; *Hodgorica*, qytét gýmese əqipetár, qe, ŋa rene ne doret te malzésaŋət kiə 7,000 ŋəres əáé trəgerí ə mjəsteri mendafəi ətj., pô te-əúmet' ə véndeset ikne; *Tivari*, əáé ky qytét gýmese əqipetár, afre Adriatikut, mə 4,000 ŋəres; *Ulqini*, qytét fjəste əqipetár, limér mə trəgerí, tək béhəne əume aniə, əáé véndesit' ə te cilit jane giłe anietáre te-çquare, mə 3,500 ŋəres afró te-giłe myslimane; *Opuza*, qytét i-vógele pô i-forcuare perkundréq Hodgorícese; *Zabjaku*, qytét i-vjétere, ne funtt te kenétese; *Danilogradi*, mi Moráçene; *Kolašini*, n' anet te líndjese; *Nikəiku*, qytét i-forcuare, n' anet te Hərsékese.

241. *Tərsí, ŋəres, bəse, qəverí.* Hercinj' ə Malit te-Zi eəte 9,000 mijekutə te-katreçipte. Hérezit' ə tî jane 240,000, te əúmete ordoðokse əqəh ŋga femij' ə Sérbervət; jan' əáé əume əqipetare, prəj te-cílevət te-tépertite jane mysliman' ə katolike; génden' əáé pake əqəh myslimane. Mal' i-Zi qəverísəte prəj ŋe princi te-dlire, mə ŋe fare qəverijə te vendit.

224. *Klime, ðəðenjə, trəgerí, mjəsterí.* Mal'

i-Zi eɢte ŋe gur' i-ɑate, te-cílenc ɛ pɛh diɛʎi ɛɑé éret' ɛ brɛɢerímɛte; ketú ketjé çɛku ndó-ɑɛte ndoŋé ar' ɛ-vógele guriɢte, ne te-cílete bé-hɛte nga pake ɛlp, ɑékere, terɢere a moʎe-ɑɛu. Vɛtem anet' ɛ-póɢtermɛ, qe jane pótuʎe ke-nétes' se Gkódrese kane klime mê te-bute ɛɑé pake pyjɛ ɛ luaɑɛ. Trɛgerí ɛ mjɛɢterí s'-ka po-ɑua sɛ farɛ ne Malt-te-Zi; ca nga ŋérezit' ɛ tî pojne si t'-égere, ɛɑé ɢume vɛne ne vendɛ te-large per te míhur' a per te bere ɢerbetore.

XX. GQIIIERIA

Gen. Sadó qe Gqiperia eɢte ŋe cop' ɛ Tyr-qise, si ɛ pame mê sipre, pô me tɛ qene q' eɢte vendi yne; kɛmi nɛvoje tà dime mê mire sɛ ç' do vent; p' andáj dotà trɛgojme ketú vɛçan mê pate.

243. *Vent.* Gqiperia eɢte ŋe cop' ɛ Sinisis' se BaʎkanIt, qe xpátɛte n' anet te pɛrendi-mit qe nga Grɛkeria pɛr ne Malt-te-Zi, dukɛ nxjɛpe kupize perkundréq Italisë ne grúket t' Otrántese, ɛ dukɛ veɢtuare me ŋ' ane Adria-tiqne. Eɢte ŋe nga mê te-búkurit ɛ véndɛvɛt te Sinisis' se BaʎkanIt, mɛ malɛ te-larte, mɛ

fuɛa te-ɡɛra, mɛ ane dɛti, mɛ menga ɛ mɛ limɛre te-ɛume, mɛ lumɛ̈ɳ ɛ mɛ kenɛta te-búkura, perkundréɳ Evrópes' se ɳytɛtuare ne mɛst t' Adriatikut ɛ te Dɛtit te-Barë.

244. *Kufi.* ɳiperia nga vɛriu ka Mal' ɛ-Zi, Bósɳene ɛ̈ë Serbine; nga lindja, Maɳɛ̈onine ɛ̈ë Ɵɛsaline; nga juga, Grɛkerine, Grýken' ɛ Artese ɛ̈ë dɛne Jon; nga pɛrendimi dɛne Jon ɛ̈ë Adriatikne.

245. *Ndarje.* ɳiperia, ɛ-çila puɛtón *Ilirin' ɛ Ilóɛtermɛ, Epire* ɛ̈ë *Maɳɛ̈onin' ɛ Vɛri-pɛrendimit* a *Maɳɛ̈onin' ɛ-Siperm*ɛ, ndáhɛte me dy copa te-mbɛ̈á: ɳiperí ɛ Vɛriut, ɳ' i ɖone *Gegerí*, ɛ̈ë ɳiperí ɛ júgese, ɳe ɖúhɛte *Toskerí*; lumi Ɵkumbí i ndan ketó te dy copa ɳérene nga tjátera.

246. Toskerija ndáhéte me disá cope si: 1. *Toskerija* vɛte, pótuÀe Tɛpɛlénese; 2. *Laberija*, ánes' se dɛtit ɳe nga Dɛlvina ɡɛr ne Vlore, ɛ-çila puɛtón *Brɛkn' ɛ Dɛtit, Kurvɛlɛɛne, Lunɡerine ɛ Dróɳuɖine;* 3. *Çamerija*, ɳe xɲátɛte dreɳ júgese, ánes' se dɛtit, ɳe nga Dɛlvina ɡɛr ne Gryket t' Artese, ɛ puɛtón ɛ̈ë *Sule ɛ Lɛlóvene;* 4. *Janina*, ne mɛst te Çameris' ɛ te Grɛkerise, ɳe puɛtón ɛ̈ë *Zagope*,

Kuréndate ε *Kacanokórcte;* 5. *Karamurátasi*; 6. *Hogoni;* 7. *Gqerija;* 8. *Peza;* 9. *Zagorija*, te-pesa potuÀ Nemërçkese; 10. *Kolonja*, n' anet te pərendimit te Gramozit; 11. *Nasellsti*, n' anet te juge-líndjes te Gramozit; 12. *Devoÿi*, potuÀ mburímevet te lumit qe qúhete me keté émere; 13. *DangÀija* (*Malesija*) n' anet te veri-pərendimit te Kolónese; 14. *Deonica*, n' anet te veri-pərendimit te DangÀise; 15 *Skrapari*, n' anet te veri-líndjes' se Deonícese; 16. *Tomorica*, n' anet te veriut te Skraparit; 17. *MaÀakástrate* (*ε-Sipermja* eÃé *ε-Hóstermja*), ne mest te Myzeqese, te Laberise ε te Toskerise vete; 18. *Myzeqeja*, fuɛ' ε-pere ánes' se detit, n' anet te veriut te Laberis' ε te MaÀakástravet; 19. *Karatoprakú*, ne mest te Myzeqes' ε te Ckumbise; 20. *Damreja*, n' anet te líndjes' se Karatoprakut; 21. *Sulova*, n' anet te líndjes' se Myzeqese; 22. *Verça*, ne lindjet te Sulóvese; 23. *Opari*, ne juge-lindjet te Vérçese; 24. *Staroca*, ne juge-pərendímt te kenétes' s' Ohrise; 25. *Hrespa* me *Résqene*, potuÀ kenétese qe ka émerin' ε saj.

247. Gegerija ndáhete eãé ajó me disá copa si: 1. *Maneza*, mbane detit me te-tejme Ckum-

bise, 2. *Tavlanti*, mbane Okumbise, ne jugelindjet te Manézese; 3. *Çermenika*, ne mest te Okumbise ε te Krábjese; 4. *Opata*, n' anet te líndjes' se Çermeníkese; 5. *Kolobára*, n' anet te veriut te Çermeníkese ε te Opátese; 6. *Mati*, n' anet te veri-perendimit te Kolobárdese; 7. *Díbrate (ε-Sipermja ε ε-Hóstermja)*, ánevet te Drinit-te-Zi nenè Oart; 11. *Luma*, n' anet te veriut te Díbravet; 12. *Hasi*, n' anet te veri-perendimit te Lúmese; 15. *Miredita*, ne veri-perendímt te Díbravet; 18. *Hardini*, ne perendímt te Miredítese; 19. *Tirana*, ne mest te Hardinit ε te Krábjese; 20. *Gjaka*, ánes' se detit ne verít te Dúpesit; 21. *Lálesi*, ne verít te Gjakut; 22. *Opérpete*, ne mest te Hardinit ε te detit; 23. *Brekmatja*, mbane detit ne mest te lumit Mat ε te Drinit; 24. *Zadrima*, n' anet te veriut te Brekmátjese; 30. *Dekagini*, i-redúare prej Drinit; 31. *Haspipa*, mi Drine, n' anet te líndjes' se Okódrese; 32. *Halati*, n' anet te veri-líndjes' se Haspípese; 33. *Kastrati*, n' anet te veri-líndjes' se kenétes' se Okódrese; 34. *Klementi*, n' anet te veriut te Kastratit; 35, *Gruda*, ne veri-perendímt te Klementit; 36. *Hoti*, ne mest te Kastratit ε te

Klemɛntit, mbane kenétese; 37. *Kuçi*, qe ɛka pembyɛre Mal' i-zi; 38. *Kraŋa*, ne pɛrendímt te kenétes' se Gkódrese; 39. *Hlavani*, potuâ Gosínes' ɛ Hlávese; 40. *Mɛtóqɛte*, do-mɛ-ðene Hɛçi ɛ Jakova; 41. *Hodrima*, n' anet te vɛriut te Lúmese, tɛj Hizrɛnit; 42. *Fuš' ɛ Kosóvese* baške mɛ málɛte qe ka potuâ; 43. *Hloça*, potuâ Tɛtóvese, pertéj Gare; 44. Malesit' ɛ Ysqypit, te Kerçóves' ɛ te Herlɛpit.

248. *Menga*. Te dy dɛtɛte, qe lágine ánet' ɛ Gqiperise, bejne disá menga ɛ limɛre, si: *Meng' ɛ Artese (ɛ Amvraqise)*, m' ê-maš' ɛ tepíðavɛ, qe ndan Gqiperine nga Grɛkeria; *Meng' ɛ Hárgesë; Myrtoja*, limér i-mire; *Gumɛnica* ɛðé *Meng' ɛ Sajáðese*, perkundréq Korfuzit; *Meng' ɛ Butrintose*, limér fort i-búkure, te-cilit munt te béhɛte ŋe qytét i-maš ɛ mɛ trɛgerí te-çquare, si ka qen' ɛðé qe moti; *Gryk' ɛ Sarándese; Limɛr' i Halémose*, ne Brɛk-te-Dɛtit; *Gryk' ɛ Dukatit (Haga-Limani); Gryk' ɛ Vlorese*, qe mɛ te mbýʎure goja, ðúhɛte ɛðé *Kenɛt' ɛ Artese; Gryk' ɛ Karavastase*, q' ɛðé ajó ɛɢte bere si kenɛte; *Gryk' ɛ Dúpesit*, m' anet te júgese; *Limɛr' i Dúpesit*, q' ɛðé ky ɛɢte bere kenɛte, mɛ te mbýʎurit te gójese; *Gryk'*

ε Lálese; Gryk' ε Drinit, ne te-cilet est' ëdë limer' i *Gent Finit.*

249. *Malε.* Gqiperija este plot malε, prej te-cílevet mê te-mbeëntε jane: *Alpet' ε Gqiperise,* do-mε-ëene málete qe vine nga Novipazari, ε xgátene neper Hεqín ε Jakove per ne Gkodre, me te-djaëte te Drinit te-Barë ε te Drinit te-Baskuare; *Gari,* mal i-larte qe xgátete qe nga Dibr' ε-Hósterme per ne gryket te Kaçanikut, ne mest te Hizrenit ε te Tetóvese; *Korabi,* qe xgátete qe nga Dibr' ε-Síperme per ne Gar, ne mest te Drinit te-Zi ε te Radíkese; *Krabja,* me te-djaëte te Gkumbise; *Hulga,* ne mest te Krójes' ε te Miredítese; *Martenesi,* ne mest te Krabjes' ε te Drinit te-Zi; *Holisi* ëdë *Homjani,* ne mest te Gkumbise ε te Devoĵit, perkundréq Elbasanit; *Odonica,* n' anet te perendimit te kenétes' s' Ohrise; *Galisica,* n' anet te líndjese t' asáj kenete; *Heristeri* ëdë *Nereçka,* n' anet te líndjese te Hréspes' ε te Devoĵit; *Mal' i Oparit, Tomopi* ε *Sulova,* ne mest t' Osunit ε te Devoĵit; *Malakastra* ε *Trebesina,* ne mest t' Osunit ε te Vijósese; *Griva, Lungara* ε *Çuka (Málet' ε Bregut te Detit, Akroqerávnete)* ne Laberí;

Sopoti, n' anet te perendimit te Drópuλit: *Nëmerçka*, n' anet te perendimit te Vijósese; *Stugara*, ne mest te Delvínes' ε te Çamerise; *Suli* ëδέ *Oliçka*, n' anet te líndjese te Çamerise; *Miçqeli*, mi kenetet te Janínese; *Hindoja* ëδέ *Mal' i Kaλaritit*, mbane Gqiperise, ne kufit te Grekerise; *Aazari*, afre Konícese; *Radomi*, *Qapi*, *Gramozi* ε *Morava*, potuλ Kórçes' ε Kolónese.

250. *Lumën*. Gqiperia' ε vadítine gume lumën, nga te-cílete mê te-mbëδente jane: *Drini*, i cili est' i-perzjere prej dy degaδ te-mbëdá: *Drin' i-Bardhë*, qe mburón ne malet te Heçit ε te Jakóvese, ε δkon afre Hizrenit dukε pire ëδέ disá lumën te-vépele si: *Gelinene*, *Mirúδene*, *Maricen'* ε Hizrenit, *Lúmen' ε Heçit*, *Lúmen' ε Decanit*, *Lúmen' ε Jakóvese* etj.; ëδέ *Drin' i-Zi*, qe del nga kenet' ε Orise, pjëll dreq veriut neper Dibrate, dukε pir' ëδέ δume lumën te-tjere si: *Radikene*, qe vjen nga krahet' ε Korábese, *Velëδene*, *Huδtericene*, *Zétene*, *Lúresine*, ε δume te-tjere mê te-vépele: ketó dy dega perzjéhene ne mest te Lúmes' ε te Hasit, ε bejne Drin' ε-madh, i-cili putuλón Dukagínene, ε vet' ε dérrδete ne Gryket te

Drinit n' Adriatík, dukɛ leɕuar' ɛãé ŋe dɛge drɛq Ckódrese ne Bojáne, ɛ dukɛ pir' ɛãé *Valbonene, Surajne* ɛ *Leɕnicene* q' úŋɛne nga malɛt ɛ Ckódrese; *Bojana*, ɛ-cila dɛl nga kenɛt' ɛ Ckódrese, pi ɛãé dégen' ɛ Drinit, qe ãame mê sipre, ɛãé *Qipe*, q' úŋɛte nga malɛt' ɛ Ckódrese, ɛãé dérãɛte n' Adriatík; *Mati*, i-cili úŋɛte nga malɛt ɛ Matit, pi ɛãé *Fándin' ɛ-Maã*, *Fándin' ɛ-Vógele* ɛ disá luméŋ te tjɛre te Miredítese, ɛ dérãɛte ne Menget te Drinit n' Adriatík; *Iɛmi*, i-cili béhɛte prɛj te perzjɛrit te tri dégavɛ: te *Lúmit-te-Zi*, te *Tɛrpysese* ɛãé te *Rusiolátese*, qe úŋɛne nga málɛt' ɛ Matit ɛ nga Kpaba, ɛãé dérãɛte prape ne Menget te Drinit; *Arseni*, i-cili mburón ne Kpabe mɛ disá dɛga, pi ɛãé *Saravíkene*, ɛãé dérãɛte ne Menget te Lálese, n' Adriatík; *Lum' i Kavájese*, qe ɛkon neper Kavaj' ɛ dérãɛte ne Menget te Dúpesit; *Ckumbija*, qe mburón nga Odɛnica, nga Vɛlatosi ɛ nga Kamna, perzjéhɛte mɛ lumen' ɛ Koλobérdese, pi ɛãé *Uzrin'* ɛ *Kuçne*, ndan Toskerine nga Gɛgerija, dukɛ ɛkuare afre Elbasanit, ɛ dérãɛte n' Adriatík; *Ergendi*, i-cili ɛɛt' i-baɛkuare prɛj dy lumeŋɛ te-mbeãéŋ: Osunit ɛãé Dɛvóλit; *Osuni (Lum' i Bɛratit)* mbu-

rón ne Gramós, pjɛë neper Koloqe, Dangâi ɛ Skrapár ëë neper mɛst te Bɛratit; *Dɛvɔ̂i* mburón ne vendit qe qúhɛte mɛ ɛmerit te tî afre Kosturit, ɓkon neper kenétat te Maliqit ɛ te Sverínese, pi ëë ɓume luméɳ te-vépele si *Qɛlidone*, *Lúmen' ɛ Tomorícese*, *Sɛlícene*, perzjéhɛte mɛ Osune poɓte Bɛratit, ɛ te dy baɓke bejne Erɓendine, i-cili dérëɛte ne hundet Sɛman dukɛ pire ëë *Janícene, ɛ Lúmɛn' ɛ Ẓabokíkese*, *Vijosa*, lum' i maë qe mburón ne Hinëo ɛ dérëɛte ne Adriatík, nene menget te Vlórese dukɛ pire ëë ɓume luméɳ te vépele, si *lúmen' ɛ Zagorit*, *Sarandapore*, *Çapeɓóvene*, *Lɛngarícene*, *Lúmen' ɛ Deɓnícese*, *Lúmen' ɛ Zagorise*, *Guvɛpe*, i-cili pi ëë *Bilícene*, *Lúmen' ɛ Benҫese*, *Guɓícene* ɛtj; *Havɻa* ëë *Bistrica* qe dérëɛne ne Menget te Butríntose; *Kaɻamaja*, qe mburón n' ánerat te vɛriut te Janínese; pi ëë disá luméɳ te vépele. si *Longarícene*, ëë dérëɛte ne dɛtt Jon afre Sajáëɛse; *Vuvój* ëë *Mavropotami* qe perzjéhɛne baɓke ɛ dérëɛne ne Menget te Hárgese; *Áuroja*, qe pjëë nga Oliҫka, ɛ dérëɛte ne Menget t' Artese; *Lum' i Artese*, qe pjëë nga Hinëoja ɛ dérëɛte ne até menge dukɛ ndare Grɛkerine nga Ɓqiperija. Vɛҫ ketyrɛ lumeɳɛ qe pjéëine neper Ɓqiperí, ɛ dérëɛne n' Adriatík ɛ ne dɛtt Jon, jane ëë trɛ luméɳ tembeëéɳ q' i kane péɳete ne malɛt te Ɓqipe-

rise : *Morava*, qe pjɛ̈ll nga málɛt' ɛ Kosóvese neper Serbi, ɛ dérdɛte ne Tune; *Varðari*, qe mburón ne Gar ɛ ne Korábe, pjɛ̈ll neper Maqɛ̈lloní, ɛ dérdɛte ne Menget te Saẍonikut, ne Dɛtt-te-Barðe; *Vistrica*, qe pjɛ̈ll nga Dɛvoẍi ɛ nga Nasɛlisti neper Makɛ̈lloníт te júgese ɛ dérdɛte prape n' até menge. *Limi* ɛ̈ll *Semi* qe fútɛne ne Malt-te-Zi ɛ dérdɛne neri ne Drine, tjáteri ne Morace.

251. *Kenɛta.* Kenétat' ɛ Gqiperise jane : *Kenɛt' ɛ Gkódrese*, kenɛt' ɛ-maðɛ qe xgátɛte qe nga Gkodra per brenda ne Malt-te-Zi, ne te-cilet jan' ɛ̈ll *Liqer' i Kastratit* ɛ *Liqer' i Hotit*, ɛ̈ll ne te-cilet dérdɛne ɛ̈ll disá lumɛ́n te-vɛpele nga mal site, si ɛ̈ll ajó vɛte dérdɛte ne dɛtt me anet te Bojánese; *Kenɛt' ɛ Illávese*, neper te cilɛne gkon Limi; *Kenɛt' ɛ Ohrise*, kenɛt' ɛ-maðɛ ɛ fort ɛ-búkure me pɛgq fort t' émbele; *Kenɛt' ɛ Hrɛ́spese*, ɛ-maðɛ ɛ ɛ-ndare me dy copa; *Seirina* me *Maliqne*, kenɛta tevogela ɛ pake te-ðɛẍa, qe perzjéhɛne me Dɛvoẍe; *Kenɛt' ɛ Kosturit*, ne Dɛvóẍ; *Kenɛt' ɛ Janínese*, miáft ɛ-gere, ne mɛst te se-cílese ɛ̈ste ne nisí, me ngala fort te-mi a ɛ te-mbeðá; *Kenɛt' ɛ Dúpesit*, qe ka qene limér dɛti; *Tɛrbufi*,

ne Karatoprák; *Karavastaja*, ne Myzeké, qe perzjéhete me dett; *Marusi*, n' anet te líndjes' se Myzeqese, me ŋe kembe q' ε perzjén me Dεvoλe; *Kenεt' ε Semanit* εδέ *ε Vlórese*, qe jane qe te dyja moçalε me uje te perzjere me dett; *Kenεt' ε Butrintose*, qe ka qene limér, εδέ perzjéhete me dett.

252. *Qytete.* Mé te-mbeδεŋt' ε qytétεvet te Gqiperise jane: *Gkodra*, afre kenétes' se saj, tεk perzjéhete Bojana me dégen' ε Drinit ε me Qipe; qytét i-maδ ε fort i-vjétere, kryeqytét i Gεgeris' se pεrendimit, me 36,000 ŋeres, me trεgerí te-maδε, ε ura te-búkura, me xamí 6ume εδέ me ŋe burk te-vjétere; *Ulqini*, qytét 6qipetár qe ka rene ne kurt te Malezεsεt, qytét fort i-vjétere, me trεgerí ε me anije te 6uma, qe munt te qúhete kerδiz' ε 6qiperise ne dett, me 3,500 ŋeres; te-giδe dεtnotes te-çquare; *Lεci*, mi Drint, afre Beltes' se tí, qytét fort i-vjétere, kerδiz' ε trεŋeris' se Miredítasεt ε te véndεvet pótuλe, me 3,500 ŋeres, qytét me klime te-rende nga moçalεte qe ben drini kur bulçín, ne te-cílene ka vdékure ε eεte vene ne δet Skenδer-Beu; *Geŋt-Fini (Gengini)*, limér ne ŋe Menge te-vógele

afre gojes' se Drinit, ɕkaλ' ε Ckódrese, mε 2,000 ηεres; *Kruja*, kryεqytét i giðe Cqiperise ne kohet te Skender-Beut, qytét i-forcuare mi ηe ɕqemp, i-pεðuare mε fuɕa te-búkura ε mε pγλε te-mγέɕure mε drure, te-larte, mε 7,500 ηeres; *Oroɕi*, m' î-maδ' i pεátravet te Miredítese, mε 1,000 ηeres; *Darða*, m' î-maδ' i pεátravet te Matit, mε 1,000 ηeres; *Tirana*, qytét i-ri ε i-búkure, ne ηe fuɕe fort te-hjεɕmε ε te-punuare mire, mε újera ɕume ε mε 20,000 ηeres; *Dúpesi*, qytét fort i-vjétere, i-cili qemoti ka pásure ηe trεgerí te-maðε, q' ε ka húmbure nga te mbγλurit te limεrit, i-cili i ka príɕure εδέ klímene, mε giðe ketó εδέ sot ka miáft trεgerí ne dett, mε 3,000 ηeres, ε mε ɕume ηermendetorε te-vjétera; *Kavája*, qytét mbane ηe fuɕε afre detit, mε 6,000 ηeres; *Πεqini*, me te djaδte te Ckumbise, ne ca brεgε te-mbuluare mε lisa, pó mε klime te-lige nga a-rat' ε orizit qe jane pótuλe, mε 1,200 ηeres; *Elbasani*, qytét i-maδ mi Ckumbine, kerδiz'ε Cqiperise, ne mεst te Gεgeris' ε te Toskerise, mε trεgerí te-maðε, ε mε mjεɕterí púɕkaɕ, mε 11,000 ηeres, giðe trεgetare ε punetore te-mire; *Berati*, mi Osune, ηe ηga mê te-mbe-

ðɛɳt' ɛ qytétɛvɛt te Toskerise, mɛ trɛgerí te-miaftte, ɛ mɛ 15,000 ɳɛres; *Vlora*, afre dɛtit, qytét mɛ trɛgerí te-maðɛ, qe nxjɛr ɢume vaj, ɢalɳe, driðe ɛtj., mɛ 6,500 ɳɛres; *Tɛpɛlena*, mi Vijósene, memeðɛu i Ali-Pášɛse, qytét i-vógel' ɛ i-ɢremízure, mɛ 2,100 ɳɛres; *Karðiki*, ɳɛat i-maðˆ q' ɛ kiɢ príɢure Ali-Paɢa, mɛ 3,100 ɳɛres; *Dukati*, m' i maðˆ i ɳɛátravɛt te Laberise mɛ 2,100 ɳɛres; *Kanina*, ɳɛat i-maðˆ ɛ i-búkure, mi ujet ɛ-ftohte ne Menget te Dukatit, mɛ 2,000 ɳɛres, ɛ mɛ ɳe burk te-vjétere; *Qimara*, ne Brɛkt-te-Dɛtit, limér mɛ 1,300 ɳɛres; *Kuçi*, ɳɛat i-vógele ne Kurvelɛɢ mɛ 500 ɳɛres, memeðɛu i Polékese; *Finokastra*, nga mé te-mbeðɛɳt' ɛ qytétɛvɛt te Toskerise, mi ɳe drase te-ɢkare, mɛ 12,000 ɳɛres; *Libohova*, ɳɛat i-maðˆ peze ɳe mali, perkundréq Finokástrese, mɛ 3,500 ɳɛres, ɛ mɛ mesimɛ te-ɢuma per kadíɳ; *Nɛpravišta*, ɳɛat mɛ 1,100 ɳɛres; *Vostina*, mɛz' i Ɲogonit, mɛ 1,200 ɳɛres; *Dɛlvina*, qytét i-búkure: mi ca brɛɲɛ, mbane ɳe fuɢɛ, mɛ 3,200 ɳɛres; *Saranda*, qytét i-vjeter' ɛ i-príɢure mbane dɛtit, te-cilit s' i kane mbéture pervéç germáðat' eðé ɢkaλ' ɛ trɛgerise, pó trɛgerí ɛ-maðɛ qe béhɛt' atjé dotà perseriɳe

ηε dite qytetne; *Filati*, ne Çamerí, ne mest te ca bregóreve te-búkura, me 5,000 ηeres; *Konispoli*, pεat i-maδ ε i-búkure mi ηe pλaje telarte, kundréq dετit, permi limért te Sajáδese; *Haramidija*, ne ηe vent fort te-búkure ne Çamerí afre Sulit, me 2,800 ηeres; *Margariti*, ne mest te Çamerise, me 2,500 ηeres; *Harga*, qytét me tregerí te-miaftte ε me limér ne dett Jon, me 3,000 ηeres; *Hreveza*, m' i-maδ' i qytétevet te Çamerise, εδé ηe nga mê te-mbeδεηt' ε giδe Toskerise, qytét fort i-búkure, afre germáδavet te Nikopójese ne gryket te Menges' se' Amvraqise, me limere te-mire me tregerí te-maδε ε me 8,000 ηeres; *Filipjaδa*, qytét i-ri i-bere prej ηérezet t' ikure nga Arta, me 600 ηeres; *Janina*, kerδiz' ε Toskerise, ηe nga mê te-mbeδεηt' ε qytétevet te Gqiperise, mbane kenétes' se saj, me tregerí te-maδε, me mjesterí te-miaftta, tek béhen' ε qendísene mê te-búkurat' ε róbavet gqipetareriste, me mesoηetore te-mbeδá greqiste, me trek te-maδ ε te-búkure ε me ηe burk ne mest te kenétese, me 30,000 ηeres; *Konica*, qytét i-búkure, mi vijoset, me 5,500 ηeres; *Leskoviku*, qytét i-vógele, ne ηe vent te-larte, me 2,800 ηeres; *Mecova*,

Herivoli, *Avdela*, *Samarina* e *Halosedoja*, pesatra te-mbedá te vâchet, qe kane per nga djete mije peres; *Lapçista*, mbane Devoliť, me 3,000 peres; *Kosturi*, mi kenetet te tî, qytét i-madh, me tregerí te-miaftte qe nxjer sume gezofra; kerdiz' e Devoliť, me 10,000 peres; *Haruqisti* e *Bihlisti*, ne Devoli me nga 1,500 peres; *Herseka*, kerdiz' e Kolóneše, pesat me 1,000 peres; *Hermeti*, qytét i-búkure, mi Vijosene, me 5,500 peres; *Kelcyra*, me ne gryke te vijósese, kerdiz' e Desnícese, pesat me 1,400 peres; *Fráseri*, ne ne vent te-larte, kerdiz' e Dangliše, pesat i-madh e i-çquare me ne trek qe mblidete ne here ne javet, e me 1,500 peres; *Voskopoja;* pesat i-madh; qe ka qene qytét i çquare, ka pásure edé ne stypetore, me 1,100 peres; *Korça*, ne nga mê te-mbedenť e qytétevet te Toskerise edé nga mê te-búkurit' e pjúe Cqiperise, mbane ne fúseje te-punuare fort mire, me trek te mire, me tregerí te-madhe, me mesonetore te-suma e me 10,000 peres, qytét qe dite me dite po ndertókete, edé i-cili ka hé-dure kémben' e-pare ne mesímt sqip; *Starova*, me ne vent fort te-búkure, mbane kenétes' s' Ohrise, afre Senť-Naumit, me 1,600 peres; *Ho-*

gradɛci, afre Staróvese, mɛ 1,800 ŋɛres; *Ohrija*, qytét i-búkur' ɛ fort i-vjétere, mbane kenétes' se saj, mɛ ŋe burk te-vjétere ɛ mɛ 16,000 ŋɛres; *Struga*, tɛk dɛl Drini ŋga kenɛt' ɛ Ohrise, qytét mɛ 5,500 ŋɛres; *Trɛbiɛti*, mi Drint-te-Zi, pɛat i-maũ mɛ 5,200 ŋɛres; *Goriçi*, pɛat i-maũ afre Dibrese, mɛ 1,300 ŋɛres; *Dibra*, ŋga mê te-mbeũɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te Gegerise, kerđiz' ɛ Malesivɛt te Díbravɛt, ne ŋe pλaje te búkure mi Drint-te-Zi, mɛ 19,000 ŋɛres; *Sohodoλi*, pɛat i-maũ ne Dibre te-Hósterme, mɛ 2,100 ŋɛres; *Radomiri*, pɛat i-maũ, ne gryket te Korabit, mɛ 1,500 ŋɛres; *Kalisi* ɛãé *Lurjia*, ne Dibre te-Hósterme, mɛ ŋga mê tépere sɛ ŋe mije ŋɛres; *Bicani*, kerđiz' ɛ Lúmese, pɛat i-maũ mɛ 2,100 ŋɛres; *Ilizɛni*, kerđiz' ɛ Gegeris' se líndjɛse, ŋe ŋga mê te-mbeũɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te Gqipɛrise, tɛk qɛ mɛz' i Liãjɛs' se Gqipetárevɛt, qytét mɛ klime te-búkure ɛ mɛ ɛume mjɛɛterí, ne te-cilet punóhɛte mire hékuri, ɛ béhɛne puɛka, đika, gerɛera ɛ ɛume ŋera te-tjɛra, mɛ 30,000 ŋɛres; *Jakova*, qytét i-maũ mɛ 17,000 ŋɛres, ɛ mɛ mjɛɛterí armeɛ ɛt.; *Gala*, pɛat i-maũ, ne Malesít te Gkódrese, mɛ 2,000 ŋɛres; *Tuzi*, ne

kufît te Malit-te-Zi, mε 1,900 ηεres; *Gosina*, qytét i-búkure mi Limt, mε 4,500 ηεres; *Illa-va*, mbane kenétes' se saj, mε 3,500 ηεres; *Πεçi (Ιpεku)*, qytét i-maδ mi ηε dεge te Drinit te-Barδe, mε 18,000 ηεres, ε mε njεεterí armeε; *Bεrana*, ne mest te Gqiperis' ε te Bósηese, afre Malit te-Zi, mε 4,500 ηεres; *Mitrovica*, afre kufiηεt te Bósηes' ε te Serbise, mi uδet te-hékurte, mε 3,800 ηεres; *Gelina*, mi Drint te-Barδe, mε 2,000 ηεres; *Vulçitrini*, mi Silarícene, mban uδes' se-kéhurte, mε 3,400 ηεres; *Πreεtina*, ηe nga te-mbeδεηt' ε qytétevet te Gεgeris' se líndjese, mi ηe dεge te Silarícese, mε 12,000 ηεres; *Τilani*, mi Morávene, mε 3,000 ηεres; *Janjévoja*, pεat i-maδ, mε 2,400 ηεres; *Lípjani*, pεat i-maδ, mε 1,100 ηεres; *Kaçaniku*, ne ηe gryke te forte mε 2,000 ηεres; *Τetova, (Kaδkandεleni)* qytét i-maδ ε i-búkure pertéj Gape, mi ηe dεge te Varδarit, mε 12,000 ηεres; *Gustivari*, mi até dεge te Varδarit nene Gart, mε 3,500 ηεres; *Kercova*, mi ηe dεge te Varδarit qe δúhεte Golém, mε 2,500 ηεres; *Rεsηa*, afre kenétes' se Πréspese, mε 5,500 ηεres; *Manastiri*, mbane Gqiperise, ne kufít te Maqεδonise, qytét i maδ ε i-búkure,

mɛ újera ɢume, mɛ trɛgerí te-maðɛ, ɛ mɛ 50,000 ŋɛres; *Fe.lerina*, ne kufît te ɢqiperise nene Hɛristɛpe, mɛ 3,000 ŋɛres; *Herlɛpi*, qytét ɢqipetár ne Maqɛðoní, mɛ trɛgerí, mɛ ðɛðenjɛ duhani ɛ mɛ 6,000 ŋɛres; *Ysqypi*, mbane ɢqiperise, qytét i-maðl mɛ trɛgerí te miaftte ɛ mɛ 30,000 ŋɛres; *Vraŋa* ɛ *Leskofca*, qe kane mbɛture ne Serbí, si i ðame mê sipre.

253. *Tɛresí, ŋɛres, bɛse, qevérí.* Hercipj' ɛ ɢqiperise eɢte 75,000 mijekutɛ te-katreçipte. Hérezit' ɛ saj jane 2 miliune, nga te-cílete 1,600,000 jane ɢqipetare eðé 400,000 jane grɛker, buÀgare, vÀɛh (rumane) ɛ ɛvgite. Grékerite géndene n' anet tê juke-líndjɛs' se Toskerise, afre kufiŋɛt te Grɛkerise, si ne Janine, ne Kurɛnde ɛ ne Žagór; pô te ɢúmet' ɛ ketyrɛ jane fjɛɢte ɢqipetare, q' u eɢte ndruare guha nga mesoŋetoret grɛqíɢtɛ. BuÀgárete géndene n' anet te líndjɛs' se ɢqiperise, qe nga Hrɛspa ɛ ger ne Kaçaník qe jane te-perzjére mɛ ɢqipetárete. ku mê tépere ɛ ku mê pake. VÀɛhte géndene tok n' anet te Hínðose; eðé te perndare nɛper te giÀ' ánet te ɢqiperise, eðé mê tépere ne Voskopoje, ne Berát ɛ ne Myzɛqé, pô ketá jan' afró te-ɢqipetarósure, giÀe

dine ɢqip, ɛẽé ca ɛ kane hapuare farɛ rumaníɢtene. Evpítete jane te-perndare ne te piẽ' anet ɛẽé te-ɢqipetarósure farɛ. Nga ɢqipetárete. ŋe miliún jane myslimane te-ndare me *synín* ɛ me *bɛktaɕín*, ɛẽé 600,000 te-kriɢtere te ndare me *ordoẽokse* ɛ me *katolike;* ordoẽóksete jane ne Toskerí; ɛẽé katolikete, qe ũúhɛn' ɛẽé *latine*, ne Gegerí, ɛẽé mê tépere ne Miredite ɛ ne Malesít te Gkódrese. Puha ɢqip, puhe *arjane* nga mê te-vjéterat. ɛɢte puli' ɛ piẽe Gqiperise. Gqiperija ɢeverísete prɛj katre *valinɛ* te-vene nga Tyrqija, ŋe ne Janine, ŋe ne Manastír, ŋe ne Kosove ɛ ŋe ne Gkodre, ɛẽé prɛj *mytesarífevɛ, kajmɛkámevɛ* ɛ *mydírevɛ* qe jane nene ketá valín; pò Malesít' ɛ Díbravɛt, te Jakóvese, te Hɛcit ɛ te Gkódrese ɛẽé Luma, Dukagini, Mati, Miredita ɛtj. ɢeverísene prɛj plɛqesivɛt ɛ prɛj bajraktárevɛt te-tyrɛ, ɛẽé s' paguajne pervéç ca pagɛsa te-paka. Kɛɢtú ka qen' ɛẽé Suli ɛ Brɛgu-i-Dɛtit, ne Toskerí.

254. *Klime, ẽɛẽenjɛ, trɛgerí, mjɛɢterí.* Gqiperija, pas klímese; munt te nláhɛte me dy: véndɛt' ɛ-larte ɛ malesite, qe ne dímere mbulóhene mɛ debore; ɛẽé véndɛt' ɛ-úŋture, fuɢa ɛ brɛgorɛ qe s' ɢóhene debor' ɛ ákuÃe ɛ qe

jane vepí per dímere. Véndɛt' ɛ-larte jane mê te-tépere, te-úŋterite xpátɛne anes' se dɛtit qe nga Hrɛvɛza gɛr ne Bojane, Çamerija, fuɛ' ɛ Dɛlvínese, Myzɛqeja, fuɛ' ɛ Kavájese, ɛ Dúpesit ɛ Lɛɛit. Véndɛt' ɛ-larte ɛ kane giđe klímene te-mire ɛ te ɛendɛçmɛ; nga véndɛt' ɛ-úŋtere vɛç ne pake vendɛ qe ka moçalɛ ɛ qe mblíđene újera te qélbure, ka ɛđɛ ɛđé ɛɛte klim' ɛ-lige; pô te hápɛn' ɛ te qeróhɛne ató vendɛ, s' mbétɛte klim' ɛ-lige gekundi ne Oqiperí. Bɛu i Oqiperise ɛɛte afró i-tere pjɛλes; grúrete, ɛlbi, terɛɛra, urovi, misri, fasúlɛte, qíqrate, ũjeri ɛtj. béhɛne me te giđ' anet; an' ɛ dɛtit, qe ne Hrɛvɛz' ɛ gɛr ne Okodre ɛɛt' ɛ-mvéɛure mɛ uλíŋ, ɛ ep ɛume vaj; n' anet te Hárgese, te Dɛlvínese, te Vlórese ɛ te Kavájese béhɛte miáft orís; portokáλɛt' ɛ limoŋte béhɛne ne Çamerí qe nga lum' i Artese gɛr ne Brɛkte-Dɛtit; Harga nxjɛr ɛđé ɛume qitra fort te-vyɛra, q' i blɛne Juđɛŋte per paɛke; Bɛrati ɛ Çamerija ɛ anet' ɛ Jakóvese si ɛđé Herlepi nxjépene miáft duhán, prɛj te-cilit ne Çamerí bejne qe tabako fort te-mire, qe vɛtɛ neper giđ' anet te đɛut; puɛte jane te ɛum' ɛ te-mire ɛđé ne vendɛt t' úŋture ɛđé neper pλajat

ε málεvεt, εãé béhεne vérera fort te-mira ; fuɢ' ε Kosóvese, ε Myzεqεse εãé Hrεspa ε Korça nxjépene ɢume dríðera ; móλete, dárðete, bajámεte, ápate, geɢtéɳate, lajðite, pjéɢkete, qεrɢite, kúmbuλate, ɢégete, fiqte ε giðe pεmurínate qe εp ky brεs jane te-ɢuma ε fort te-mira ne Gqiperí, εãé mê tépere n' anet t' Ohrise, te Hizrεnit ε te Tεtóvese; pýjεte jane te ɢume si ne vendεt t' úɳture εãé ne malεt, εãé ápene duɢq, ape, geɢtεɳe, piɢe ε te-tjεre drure prεj te-cilevεt béhene ðoga te-mira, dεl εãé katrán- Kripe dεl ε-téperte neper gið anet te dεtit. Ne Gqiperí uɢqéhene ɢume bagetí, ðen, ði, lope εtj., εãé miɢte, lεɢte, lekúrete, pálpet' ε djáðete jane te-párat' ε nxjérjεvεt te Gεgeris' se líndjεse. Mεtalε si hékure, rame, ðenpíλ, sεre, cjúfure εtj. péndεne ne Gqiperí, pô εãé ɳerí s' perkujdésete t' i nxjεpe. Pah te-mire ka me te-gið' anet te Gqiperise, si drεre, sorkaðε, dεpa, ðélpera, kunaðε εtj. Mjεɢterite s' jane te-ɢuma ne Gqiperí, ne Hizrén, ne Jakov' ε ne Hεç punóhete miáft hékuri, εãé béhene arme t -pelqyera, ðika, gerɢerra te-mira εãé gerra te-stolísura mε tεl εrpendi ε floriri mjεɢteríεt te-punuara; ne Janin' ε ne Hizrén

qendisine poba te-búkura; mɛɑinɛ fort te-mire-béhɛne ne Janine, ne Hizrén, ne Gkodre ɛ ne te-tjɛre vendɛ. Grate punojne lɛɑte ɛ bejne ɑajakɛ, floke, tirɣɛ, plafɛ, vɛlenxa, guna ɛ ɑkorsa; bejne ɛãé pelhurra te-liɳta a te-pambukta neper gjũ' anet te Gqiperise ɛãé mê tépere ne Hrɛvɛze, ne Gkodre, ne Jakove ɛ ne te-tjɛre vendɛ nga te-cílete perháɲne ne gjũe botet. Trɛgeria eɑt' ɛ-miaftte ne Gqiperí, anet ɛ dɛtit punojne mɛ Trijéstene, mɛ Bape, me Brindisne, mɛ Korfuze ɛãé mɛ Máãtene, mɛ Marsílene ɛ mɛ anet'ɛ Afríkese; Korça ɛ Hizreni ɛãé ánet' ɛ-tjɛra te líndjɛse punojne mê tépere mɛ Seleníkt; Janina, Korça, Elbasani, Hizreni jane kerdiza trɛgerije, pô nga te mos pásurit úãera te-hékurta ɛ uãe te-ndertuara per te punuare qɛpja, s' béhete aqe trɛgerí sa muntte te behɛɑ, te isin te-ketiãa úãera, limɛrɛ ɛ vija per te punuare anie te-vópela neper luméɳt. Dituria ɛɑte fort pas ne Gqiperí, sɛ ɑkróɲate ɑqip ɛãé s' jane perhápure me te gjũ' ánete, ɛãé ca mesoɳetorɛ te-paka qe géndɛne neper qytɛtɛt jane tyrqiɑt, grɛqíɑt a ɑqahíɑt, gúhera qe s' dine ɑqipetárete.

255. *Gqipetárete jaɑte Gqiperise.* Ténden' ɛãé ɑume Gqipetare jaɑte Gqiperis. Véndɛte

qe kane véndes Gqipetare munt te ndáhɛne me trɛ : *Italia, Grɛkeria,* ɛãé *vénd*ɛ*t' ɛ-perhápure.* Ketá te-pastájmite jɛne ca pɛatra ne *Dalmací,* ne *Bosnje,* ne *Sérbi,* ne *Gráq,* nisija *Marmara* ɛtj. N' Italí Gqipetárete géndɛne ne *Kalabrí* ɛãé ne *Sicélí,* mê tépere pótuÃe Halɛrmose. Ne ketó vendɛ Gqipetárete kane vájture pas vdɛkjɛs' se Skendɛr-bɛut, si upoɛtua Gqiperia; ɛãé q' ateher' ɛ tehú ɛ ruajne gúhen' ɛ tyrɛ, sɛ jane pɛatra páÃazi giÃe Gqipetare. Gqipetáret' ɛ Italise jane mê tépere sɛ dy qint mije ŋeres, te ɛúmete orÃoÃokse ɛãé ca katolike. Ne Grɛkerí Gqipetárete kane vájture kur uhoÃe mi Gqiperine ca kombɛ t' égere te Veriút, para sɛ te vine Týrqite. Ketá géndɛne mê tépere n' *Attiqí,* neper anet te *Morɛse* ɛãé afró neper te giÃe *nisít,* prɛj te cílavɛt ca s' kane vendes pervéç Gqipetárevet, si *Salamina, Iãra, Spɛca, Horua* ɛtj. Gqipetáret' ɛ Grɛkerise s' jane mê pɛke sɛ trɛ-qint mije vɛta. Kɛɛtú mɛ giÃe pɛáterat' ɛ perhápure qe zume ngojɛ mê sipre Gqipetárete qe géndɛne jaɛte Gqiperise béhɛne mê tɛpre sɛ pýmese miliuni ŋeres. Ne keté ɛume nuke jane brenda ɛãé Gqipetáret' ɛ-perndare neper giÃ' anet te ÃɛUt, pô vɛtem atá qe pine tok ɛ béjne pɛatra ɛ qytɛtɛ fjɛɛte te-ɛqipetarte, do-mɛ-ÃɛneÃ atá qe kane bere ŋe Gqiperí te-vógele jaɛte Gqiperise meme.

BKSH

KRYE III

ASIA

I. PËRFIME TË PËRGJITHSHME

256. *Forma.* Asija është m' ê-madja ë të pëse cópevët të-dëut. Xpátete ne 'ne faqë të dëut qe nga pol' i veriut për në vijet të mbárasit. n' anet të júgese legón tri sinisí të-mbedá, ka edé gume nisí. Málët' ë-larte, qe kane zene mëz' ë saj, ë ndajne me tri pâaja: pâaj' ë veriut, q' i dërû újerate ne Dett të-Ngrire të veriut; pâaj' ë líndjese, q' i dërû újerate ne Oqeánt të-Haqte; edé pâaj' ë júgese q' i dërû újerate n' Oqeánt të Hindit. Jan' edé dy gropa të-mbedá të-pëduara më male, të-cílavët újerat' ë-paka qe kane u mblídëne ne mest, ë s' pjédine me noq' ane.

257. *Kufi.* Asia nga veriu ka Oqɛan' ɛ-Ngrire te Veriut; nga lindja, Oqɛan' ɛ Hagte eãé dɛtɛte qe ben ky Oqɛán dukɛ fúture neper anet te saj; nga juga, Oqɛan' i Hindit eãé ménget' ɛ tî; nga pɛrendimi, male Urál, lúmene Urál, dɛn' ɛ Kaspise, male Kavkás, Dɛn' ɛ-Zi, Marmarane, Dɛn' ɛ-Barãe, pipn' ɛ Suɛzit eãé Dɛn' ɛ-Kuq.

258. *Ndarje.* Asija ndáhɛte me 11 sope: *Tyrqí ɛ Asise, Arabia, Hersia, Rusí ɛ Asise, Tyrqistani, Afganistani, Bɛlugistani, Hindi, Hindokina, Kina, Japonia.* Nga ketó te tri tepárate jane n' anet te pɛrendimit; ɛ káterta ka zene gjí' ánen' ɛ veriut; ɛ-péseta eɛte ne mɛst; te katre te-tjérate jane n' anet te júgese; eãé te dy te-pastájmɛte, n' anet te líndjɛse.

259. *Dɛte.* Trɛ oqɛane ɛ lágine drɛq-perdrɛq Asine, eãé Atlantiku ɛ lak mɛ Dɛn' ɛ-Barãe. Ketá te katre Oqɛane bejne disá dɛtɛ neper anet te kesáj copɛ te ãɛut, te-cílete jane: *Karaj,* n' Oqɛánt te-Ngrire te Veriut; *Bɛhringu ɛ Ohoçi,* n' anet te líndjɛs' se Sibirise; *Dɛt' i Japonise,* ne mɛst te Kínes' ɛ te Japonise; *Dɛt' i Líndjɛse,* n' anet te líndjɛs' se Kínese; *Dɛt' i Kínese,* ne mɛst te Kínese, te Hindo-

kínese ε t' Oqεanise, te pεse ketá n' Oqeánt te-Haqte; *Dεt' i Bengalit*, ne mest te Hindit ε te Hindokínese; *Omani*, ne mest te Hindit ε t' Arabise; *Dεt' i Kuq*, ne mest t Arabis' ε t' Afrikese, te trε n' Oqeánt te Hindit; *Dεt' i Barë, Arqipelgu, Marmaraja ε Dεt' i-Zi*, ne mest t' Asise, t' Afrikes' ε t' Evrópese qe baskóhene mε Atlantikt; *Kaspia*, ne mest t' Asis' ε t' Evrópese, qe s' perzjéhete mε noqe Oqeán, pô este si qe kenet' ε-maë mε uje tekrípure.

260. *Menga.* Détete qe treguame bejne disá menga neper anet t' Asise, nga te-cílate mê te-mbeëate jane: *Meng' ε Obit* ε ε *Jenisejit*, n' Oqeánt te Veriut; *Meng' ε Anadyrit*, ne Behríng; *Det-i-Verë*, ne Dett te-Lindjese; *Meng' ε Tonqinit* ε ε *Sijamit*, ne Dett te Kínese; *Meng' ε Hersise*, n' Omán, ne mest t' Arabis' ε te Hersise.

261. *Gryka.* Mê te-çquarat' ε grýkavet qe bejne détet' ε Asise neper mest te ëérravet jane: *Gryk, ε Behringut*, ne mest t' Oqeanit te Veriut ε t' Oqeanit te-Haqte, qe ndan Asine ng' Amerika; *Gryk' ε Koresе*, ne mest te Kores' ε te Japonise; *Gryk' ε Malákese*, ne

mɛst te Maλákes' ɛ te Sumátrese; *Gryk' ɛ Omanit*, ne mɛst t' Omanit ɛ te Ménges' se Hɛrɛise; *Babyl-Mandɛbi*, ne mɛst t' Omanit ɛ te Dɛtit te-Kuq; *Dardanɛli* ɛdé *Vospori*, ne mɛst t' Evrópes' ɛ t' Asise.

262. *Nisí.* Mê te-mbeđat' ɛ nisivɛt qe gɛndɛne pótuλ' Asise jane : togu i *Sibíris' se-Rɛ* a i *Lahórese*, katre nisí te-mbeđá ɛdé disá tevógela, n' Oqɛánt te Vɛriut; togu i *Kurílɛvɛt*, nisit' ɛ *Japonise* ɛdé *Sahalieni*, togu *Liu-Çu* ɛdé *Formoza*, n' Oqɛánt te-Hlaqte; *Hajnani*, ne Dɛtt te Kínese; togu i *Andamanit*, togu i *Nikobarit*, *Bɛjlani*, togu i *Maldívese* ɛdé togu i *Laqɛdívese*, n' Oqɛnát te Hindit; *Kibrisi*, *Roãua*, *Samua*, *Qioja*, *Lésvoja* ɛtj. ne Dɛtt te-Barđ' ɛ n' Arqipɛ́λkt.

263. *Sinisí.* Mê te-mbeđat' ɛ sinisivɛt t' Asise jane : *Kamçatka*, ne Rusit t' Asise; *Koréja*, mbane Kínese; *Hindokina*, q' ɛst' ɛ-tere ŋe sinisí ɛ-mađɛ; *Maλaka*, ne Hindokine; *Hindistani* ɛ *Arabía*, qe jane dy sinisí te-mbeđá; *Asi ɛ-Vógele* a *Anadoλi*, ne mɛst te Dɛtit te-Zi ɛ te Dɛtit te-Barđe.

264. *Pipɛ.* Asia vɛtem ŋe pip ka, pipn' ɛ Suɛzit, q' ɛ baɛkón mɛ Afríkene, pô ɛdé ɛɛte

hapure taní çpɛjt ɛ eɑte bere bije, dukɛ lene Afrikene ɲe nisí te-maãɛ te-ndare.

265. *Çipa.* Mê te-çquáret' ɛ çípavɛt t' Asise jane: *Çelusqina, Çipi-Geɲt* eãé *Çip' i Lindjesɛ*, n' anet te vɛriut te Sibirise; çipi *Romanja*, ne Hindokine; *Komorini*, ne Hindistán; *Fertasi* eãé *Rasyl-Gati*, n' Arabí.

266. *Malɛ.* Mê te-mbeãɛɲt' ɛ málɛvɛt t' Asise jane: *Himalaja*, m' î-lart' i málɛvɛt te ãɛut, ne mɛst te Hindistanit ɛ te Kínese; *Gati*, n' anet te júges' se Hindistanit; málet' ɛ *Sijamit*, ne Hindokine; *Kuɛn-Luɛni*, ne Tibét; *Hɛɑani*, ne Kine; *Hindukuhu* eãé *Belori*, ne mɛst te Tibɛtit ɛ t' Afganistanit; *Altãji* eãé *Stanovoji*, ne mɛst te Sibiris' ɛ te Kínese; *Alburzi*, ne Hersí; *Kavkasi*, ne mɛst te Kaspis' ɛ te Dɛtit te-Zi; *Tavroja*, n' Anadóll; *Libani* ɛ *Andilibani*, ne Sirí; *Sinaja*, n' Arabí.

267. *Lumɛɲ.* Mê te-mbeãɛɲt' ɛ lumeɲɛt t' Asise jane: *Obi, Jeniseji* ɛ *Lena*, dérãɛne ne Dɛtt te Vɛriut; *Amuri, Lum' i-Vɛrãe (Hoang-ho)* eãé *Lum' i-Kálterte (Jaug-cɛ-Qiang)*, dérãɛte n' Oqɛánt te-Haqte; *Kambodʒi*, qe dérãɛtɛ ne Dɛtt te Kínese; *Irauvadi, Brahmaputra* eãé *Gangi*, qe dérãɛne ne Dɛtt te Bɛn-

galit; *Sindi* a *Hindoja*, qe dërɑ̈ete n' Omán; *Tigri* ε *Frati*, qe dërɑ̈ene ne Menget te Hεrsise, dukε baskuare ε dukε bere *Qafyl-Arapne; Amu-Derjáj* (*Xihoni, Oksi*) εdé *Sir-Derjáj* (*Sihoni, Jaksari*), qe dërɑ̈ene ne kenetet Arál.

268. *Kenεta.* Mε te-mbεɑ̈at' ε kenétavεt t' Asise jane: *Arali,* ne Tyrqistán, qe pi dy lumén te-mbεɑ̈én εdé *Balkaçi*; *Vani,* n' Armeni; *Urumija* ne Hεrsí; *Det' i-Vdékure,* ne Syrí; *Bajkali,* ne Sibirí; *Ubsa* ε *Dalaji,* ne Mongolí etj.

269. *Tεresí, ηεres, bεse.* Hercinj' ε Asise εste 42 miliune mijekute te-katreçipte. Hérezit' ε saj jane 800,000,000, te-cílete munt te ndáhene me dy tufe: *te-bárɑ̈ete* εdé *te-vérɑ̈ete;* te-bárɑ̈ete, qe ηéndene n' anet te pεrendimit jane Tyrqit' ε Anadoÿit, Arábete, Hérsete εdé Hindjánete; te-vérɑ̈ete jane Tyrqit ε Tyrqistanit ε Tatárete, Mongólete, Tibεtánete, Kinézete, Hindokínasite εdé Japonézete. Mε te-súmet' ε ηérezεt t' ánevεt te pεrendimit ε te jugepεrendimit jane *Myslimane*; te-súmet' ε Hindaset jane *Brahmanister;* ηérezit' ε Kínese te Hindokínese ε te Japónese jane *Budister* εdé ca *Myslimane*; ηérezit' ε Sibirise jan' afró t' é-

gere, εᾶέ u fálεne drúrevεt ε gúrevεt ε pérravε te-tjera. Γénden' εᾶέ ca *te-kriεter'* ε ca *juᾶεε* te-perndare. Mê te-párat' ε gúhevεt qe flítεne n' Así jane *tyrqiεtja, arabiεtja, persiεtja, hindiεtja* ε *kinεziεtja.*

270. *Klime, ᾶεᾶenjε, trεgerí, mjεεterí.* Anet' ε vεriut t' Asise jane te-ftóheta ε te-mbuluara mε debor' ε mε ákuλε ne dímere, mε mjérguλε ne vεre; ánet' ε mεzit qe nga Kaspia ger ne Korε jane te ᾶata, pa uje, te-ngrira ne dímer' ε te-perveluara ne vεre; ánet' ε júgese jane te-nxέheta tépere, mε εirra te-keqíɳ qe bjene tere vérene pa puεuare; ánet' ε líndjεs' ε te perendimit ápene uλíɳ, portokaλε, limóɳ, fiq, dríᾶera ε giᾶe ᾶεᾶénjet' ε Evrópes' se júgese, kan'-εᾶέ bagetí; ánet' ε júgese kaue ᾶε fort pjελes, ε ápene gerra fort te-vyera, si: kafé, εεqér, çaj, pypér te-zi, kanελe, karafilε, xεnxεfil, pambúk, λuλáq, afjón, orís εtj.; kan' εᾶέ εume metalε floriri, εrgendi, εnperᾶijε εtj., géndenε εᾶέ gure te-vyere, dεl εᾶέ εume mendáfε. He trεgerí ε-maᾶε béhεte ne mεst t' Evrópes' ε t' Asíse, pô afró ε-tere mε duar t' Evropjánevεt. Mjεεterite jane fort pas vεtem vεlenxa te-vyera, εaλε, cipera te-mendafεta, far-

furirra εdé gerra te-druŋta te-punuara mjeɛteríɛt dáline nga duart' ε Asiánevɛt, εdé mê tépere te Kinézevɛt ε te Hindjánevɛt. Diturite jane fort pas, εdé ŋérezit' ε ca áneve jan' afró t' égere.

II. TYRQI E ASISE

271. *Vent.* Tyrqí ε Asise eɛte ŋe vent igere n' anet te gerendimit t' Asise, te-cílen' ε ndán nga Asia tjátere ŋe vije qe munt te híqɛte qe nga fund' i dɛtit te-zi gɛr ne Menget te Hɛrsise, εdé nga Arabia ŋe vije qe munt te híqɛte qe nga fund' i Ménges' se Hɛrsise gɛr ne ðeltet te Nilit.

272. *Kufi.* Tyrqí ε Asise nga veriu ka Marmarane, Den' ε-Zi εdé Rusine; nga lindja, Hɛrsine; nga juga Arabine; nga perendimi Den' ε-Barðe εdé Arqipéʎgune.

273. *Ndarje.* Tyrqí ε Asise eɛte ε-pjékure prej katre cópave te-mbeða: *Así' ε-Vógele* a *Anadoʎi*, *Armenia* me *Qyrdistane*, *Mesopotamia* (*Mez' i Lumeŋet*) me *Irakú' ε Arabíse*, *Syria*. Ketó te-katre copa ndáhene me no ŋezét vilajete.

274. *Nisí.* Tyrqí ε Asise ka disá nisí ne Dεtt te-Barδe ε n' Arqipéλkt, mê te-mseδat' ε te-cílavεt jane : *Kibrisi,* perkundéq Syrise, nisí ε-maδε mε δεδenjε te-ɕuma, mε vérrra te-búkura, pô mε klime te-nxéhet' ε te-rende, mε 236,000 ηeres; qe eεte nene qεverít t' Ingiltérese; *Roδua,* nisí ε-búkure, mε 27,000 ηeres; *Koja,* memeδru i Ipokratit, εδέ *Kalimjosi, Hátmoja, Lεrua* ε te-tjεra te-vógela ptóλε Róδose; *Samua,* qe qεverísεte me vétehε mε ηe princ te-vene nga Tyrqia, mε 40,000 ηeres; *Qioja,* nisí ε-búkure, pô ε-príɕure nga terméterate, mε 60,000 ηeres; *Lésvoja,* mε qytεtne *Mitilín,* nisí mε δê ε mε klime fort te-búkure, mε 45,000 ηeres; *Imbroja,* jaεte grýkes' se Dardanelit; *Marmaraja,* ne Dεtt Marmará, se cílese giδe ηérezite jane εqipetare.

275. *Malε.* Mê te-mbeδenτ' ε málevεt te Tyrqis' s' Asise jane ; *Tárroja,* mal' i-larte, i-cili ndan Anadoλe nga Armεnia ε nga Syria, pastaj xpátεte ánes' se Dεtit te-Barδe per ne Karamaní ; *Ak-Dagu,* nene Qutáhjene; *Qeɕís-Dagu,* mi Brúsene ; *Ararati,* n' Armεní; *Libani* ε *Andilibani,* dy sere malεs te-larte, ne Syrí; *Malet' e Qyrdistanit,* ne kufit te Hεrsise.

276. *Lumëŋ.* Mê te mbeðɛŋt' ɛ lumeŋɛt te Tyrqis' s' Asise jane: *Frati*, qe mburón ne malɛt t' Armɛnise, vɛtɛ ɲɛr mbane Syrise, pjɛð ánes' se fúɕavɛt te-rerta t' Arabise ɛ déðɛte ne Menget te Hɛrsise, dukɛ baɕkuare mɛ Tígrine, ɛ dukɛ mape émerine *Gat-ɛl Aráb*; *Tigri*, qe mburón ne malɛt te Qyrdistanit, pjɛð neper Irak, ɛ dérðɛte ne Gat-ɛl-Aráb; *Sihani*, qe mburón ne Tavrot, ɕkon neper Adane, ɛ dérðɛte ne Dɛtt-te-Barðe; *Jɛɕil-Irmaku*, *Kezɛl-Irmaku* ɛðé *Sakarja*, qe perçajne Anadoλe ɛ dérðɛne ne Dɛtt-te-Zi; *Susurli-Çaji*, qe dérðɛte ne Marmará; *Ermoja* ɛðé *Mɛandri*, qe dérðɛne n' Arqipélakt.

277. *Kenɛta.* Mê te-mbeðat' ɛ kenétavɛt t' Asis' se Tyrqise jane: *Kenɛt' ɛ-Vanit*, n' Armení; *Dɛt'-i-Vdékure*, ne Halestín (Syri); *Tuz-Toli*, *Kenɛt' ɛ Bejɕehɛrit ɛ Akɕehɛrit*, *ɛ Borðurit*, *ɛ Iznikut*, *ɛ Mikaliçit* ɛ ɛ *Manjasit*, n' Anadóλ.

278. *Qytɛtɛ.* Mê te-mbeðɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te Tyrqis' s' Asise jane: *Ysqydari* ɛ *Kadikoji*, qe zíhɛne Kostantinopoje; *Brusa*, kryɛqytét i-vjéter' i Tyrqise mɛ 35,000 ŋɛres, tɛk dɛl miaft mendáfɛ ɛ plaçka te-mendafɛta; *Izmiri*,

limér i-maδ ne Arqipéλkt, mε tregerí te-θume ε mε 180,000 ηeres; *Kajsaria*, nene malt Erpís, qytét mε tregerí te-miaftte ε mε 60,000 ηeres; *Adana*, mi Sihant, mε mjáft tregerí, pô mε klime te-lige; *Ankra*, ne-mest t' Anadoλit, mε 40,000 ηeres; *Sivasi*, mε 30,000 ηeres; *Amasja*, qytét i-búkure mε 20,000 ηeres; *Trapezuni*, mbane Detit-te-Zi, mε qyteterí te-maδε ε mε 30,000 ηeres: *Erzirumi*, qytét fort i-lart' ε i-ftóhete mε 20,000 ηeres; *Djaribeqiri*, mi Tígrine, mε 40,000 ηeres; *Mosuli*, mi Tígrine, afre Niníves' se-vjétere mε 50,000 ηeres; *Halepi*, ne Syrí, qytét i-maδ ε i-búkure, mε 64,000 ηéres; *Damaskój (Gami)*, m'î maδ' i qytétevet te Syrise, kryeqytét i mbreteris' s' Arábevet nene Omijente, mε tregerí te-maδε, mε mjeθterí mendafsi ε korδaθ, mε 160,000 ηeres; *Bejruti*, limér mε tregerí te-maδε, mε θkoλa ε mε ditarε te-θuma, mε 70,000 ηeres; *Jerosalemi*, qytét i-vjéter' ε i-θenteruare, tek eθte Qenti Vap, mε 30,000 ηeres; *Bagdadi*, qytét i-maδ n' Irák qe ka qene kryeqytét i mbreteris' s' Arábevet nen' Abasínt, mε miáft tregerí ε mε 80,000 ηeres; *Basra*, limér ne

Gat-ɛl-Arabi, qytét mɛ miáft trɛgerí, pô mɛ klime fort te-rende.

279. *Tɛresí, ŋɛres, bɛsɛ' qɛverí.* Hercipj' ɛ Tyrqis' s' Asise ɛ̈ste 1,400,000 mijekutɛ te-katreçipte. Hérežit' ɛ saj jane 14 miliune, te-gúmete myslimane, Tyrq, Arabe ɛ Qyrder; jan' ɛ̈ë̈ ŋà trɛ miliune te-kristɛre. Grɛker, neper anet te dɛtit t' Anadoλit, Armɛne, n' Armení ɛ n' Anadóλ, Maronite katolik' a ortodokse, ne Syrí, Nɛs'orjane, Jakobite ɛtj. ne Mɛsopotamí. Mê te-párat' ɛ gúhevɛt jane *tyrqistja*, n' Anadóλ ɛ n' Armení, ɛ̈ë̈ *arabistja*, ne véndɛt' te-tjɛre, *armɛnistja, qyrdistja* ɛ̈ë̈ *grɛqistja* flítɛne prɛj kómbevɛt te tyrɛ; guh' ɛ-ɛenuare ɛ̈ste tyrqistja. Tyrqí ɛ Asise qɛverísɛte prɛj qɛveritarɛs *(valinjs)* te-derguare nga Kostantinopoja; vɛtem *Libani*, ne Syrí, ɛ̈ë̈ *Samoja*, n' Arqipéλkt, qɛverísɛne me vétehɛ mɛ nga ŋe princ a qɛveritár te-vene nga Tyrqia; Qíproja ɛ̈ste nene qɛverít t' Ingiltérese, pô qúhɛt' ɛ Tyrqise.

280. *Ktime, ëëëenjɛ, trɛgerí, mjɛsterí.* Tyrqí ɛ Asisɛ ka te-giða klímate, ɛ-ftohte nga an' ɛ Armɛnis' ɛ ɛ Qyrtistanit, ɛ-nxɛhte ne Syrí ɛ ne Mɛsopotamí, ɛ-búte ne mɛst te ketyrɛ ɛ n' Anadóλ. Ɛɛu i saj ɛ̈ste pjɛλɛs; mɛ giðe qe

ka ɛðé ɢume fuɢa te-rerta a te kripura ɛ vendɛ te-ðat' ɛ pa uje, te-ɢúmet' ɛ véndɛvɛt jane malɛ te-mvéɢure mɛ pɣλɛ, fuɢa te-mira ɛ pλaja te-búkura; pô nga te mos pásurite uðe ɛ nga te mos veɢtuárete nuke ɛp aqe sa munt t 'ape. Te-párat' ɛ ðɛðénjɛvɛt te saj jane : dríðerate, orizi, pambuku, pɣ́rrate, mendafɢi, puɢte ɛ ç' do fare pémeraɢ. Ka ɛðé miáft kuλota ɛ bagetí, prɛj te-cílavɛt ðit' ɛ Ankrese kane ɳe lɛɢ te-bute si mendáfɢ ɛ te-vyɛre q' i ðone *tiftík*. Anet' ɛ Bagdadit nxjérine kuaj fort te-mire. Málɛte kane mɛtalɛ hékuri, ramɛ, ari, ɛrɲendi ɛtj., prɛj te-cílavɛt fort te-paka punóhɛne.

III. ARABIA

281. *Vent.* Arabia eɢte ɳe sinisí ɛ-mað' ɛ ɛ-ɲɛre ne juge-pɛrendímt t' Asise, ɛ-várture prɛj Tyrqis' s' Asise ne mɛst te Dɛtit-te-Kuq ɛ te Ménges' se Hɛrsise.

282. *Kufi.* Arabia nga vɛriu ka Tyrqin' ɛ Asise: nga lindja, Méngen' ɛ Hɛrsise ɛðé Omane; nga juga dɛne Omán; nga pɛrendimi, Dɛn' ɛ-Kuq ɛðé Afrikene.

283. *Ndarje.* Arabia eshtë ë-njékurë prej pesë copësh: *Hixari, Jemëni, Hazarmo'i, Omani, Hasaja* dhé *Nexdi.*

284. *Qytetë.* Mê të-mbedhtë ë qytétevet t' Arabisë janë: *Mekaja*, në Hixáz, qytét i shenjtëruarë, në të-cilët është Qabeja, ë mbliédhënë mot për mot qíndra mijë myslimanë nga tegjith' anët ë dhéut, qytét i-búkurë më 60,000 njerës; *Medina*, qytét i-shenjtëruarë, tek është vap'i Muhametit, më 20,000 njerës; *Xedda*, limér në Dhett-të-kuq, më tregëtí të-miaftë ë më 18,000 njerës; *Sanaja*, qytét i-vjétërë, kerdiz' ë Jemënit, në një vënt të-larmë, më 20,000 njerës; *Adëni*, jashtë grýkësë Bab-el-Mandéb, qytét i-búkurë më qytetërí të-miáftë, pô më klimë fort të-nxehtë, ë më 35,0000 njerës, është në dorë t' Inpiltérësë; *Maskati*, kryeqytét i Omanit, limér më miáft tregëtí; *Rijadi*, kryekytét i Nexdit ë i Vehabinjvet, në mest t' Arabisë; *Hajli*, n' anët të veriut, kryeqytét i Gjemmërit.

285. *Përesí, njerës, bësë, qëverí.* Hercipj' ë Arabisë është 2,800,000 mijekutë të-katrecipët. Hérezit' ë saj janë 12,000,000 të giíthë myslimanë *synín Vehabín*, dhé fort pakë judhë; flásinë giíthë gúhënë arabishtë, ë-cila s' andejmi është

perhápure neper ɕum' ane te ðɛut. Hixari eɕte nene Tyrkine, pô qɛvɛrísete prɛj ηe *Gɛrifi* nga fis' i Muhamɛtit; Jɛmɛni eðé Hasaja kane hyre ríɕtazi nene Tyrqine; sinisin' ɛ Sinaise eðé ηe pip te Hixarit i urðerón Egypta; Omani eɕte ηe mbrɛterí me vétehe, ɛ-cila kiɕ eðé disá vendɛ n' anet t' Afrikes' se líndjɛse, pô jane ndare; Nɛxdi ka dy mbrɛterí mjaft te-çquara, nga te-cílate ηera ka kryɛqytét Rijudne, tjátera Hájline; Hadramoti eðé disá vendɛ te-tjɛre jane te perndara neper fisɛ ɛ fara te qɛvɛrísura prɛj *ɕéjherɛt* (plɛqɛt) te tyrɛ.

286. *Klime, ðɛðenjɛ, trɛgerí, mjɛɕterí.* Arabia, nas klímes' se ðɛut te saj ndáhete me trɛ: véndɛt' ɛ úηture mbane dɛtit, mɛ klime fort te-nxéhet' ɛ te-rende; málɛt' ɛ-larte te Jɛmɛnit ɛ te ca véndɛvɛ te-tjɛre, mɛ klime te-mire eðé pake te-ftóhete ne dímere; fúɕat' ɛ pλájat' ɛ-larta te mɛzit, te-cílate, mɛ te qene te-rerta, te-puara ɛ te-perveluara nga djɛλi jane mjaft te-nxɛhta, pô te lártit' ɛ tyrɛ i ben te jɛne te-ftóheta náten' ɛ dímerine, eðé klim' ɛ tyrɛ s' eɕt' aq' ɛ-lige. Ne te-ɕumat t' ánevɛt t' Arabise ðɛu s' ɛp pervéç ca gerra te-paka si gome; hurmá eðé ca drure te-vyɛre ɛ érera, pô

ánet' ε Jɛmɛnit nxjérine mè te-míren' ε kafɛsɔ, λuλáq, pambúk si ɛdé ɓume pémera; neper anet t' Arabise nxírɛte ɓume margaritár; sɛdɛfɛ ε mɛrxanɛ; Arabia nxjɛr mê te-búkurit' ε kuajɛt te ɑ̈ɛut, ɛdé kamíλate jane aníɛt' ε détɛvɛt te-rerte te saj. Trɛgerí ε Arabise eɓte miáft pas, pô ne anet te Jɛmɛnit béhɛte trɛgerí kafɛjɛ, ɛɛqɛri, λuλaqi ɛtj. Ománasite kane disá aniɛ, mɛ te-cílate trɛgetojne n' Oqɛánt te Hindit. Mjɛɓterite jane fort pas, Arábete vɛtem póbat' ε te mvéɓurit ɛdé pláçkat' ε tyrɛ múndine te punojne; nga púnerat' ε duarɛt te tyrɛ fort pake pê dɛl jaɓte vendit.

IV. HERSIA

287. *Vend.* Hɛrsia eɓte ŋe cop' ɛ-maɑ̈ɛ ε Asis' se pɛrendimit, qe ze véndin' ε ŋe urɛ ne mɛst te kesáj ε t' Asis' se mɛzit, duk' ε pásure me ŋ' ane Kaspine, m' anet tjátere méngen' ε saj ɛdé Omane.

288. *Kufi.* Hɛrsia nga pɛrendimi ka Rusine. Kaspine ɛdé Tyrqistane; nga lindja, Afganistan' ɛdé Bɛλuxistane; nga juga, Omane ɛdé

Méngen' ε Hεrsise; nga pεrendimi, Tyrqin' ε Asise.

289. *Ndarjε.* Hεrsia eεt' ε ndare me ŋembe-ãjεte qεvεrirra. prεj te-cílavεt mê te-çquárate jane: *Horasani*, n' anet te vεri-líndjεse; *Mazenderani*, n' anet te vεriut, ánes' se Kaspise; *Azεrbajgani*, n' anet te vεri-pεrendimit, potuâ kenétes' se-maâε Orumijε; *Iraku i Hεrsise (Irak-Agemi)*, n' anet te pεrendimit; *Farisi*, n' anet te juge-pεrendimit; *Mεqrani*, n' anet te juge-líndjεse.

290. *Qytεtε.* Mê te mbeâεŋt' ε qytétεvεt te Hεrsise jane: *Tεhrani*, kryεqytét i mbrεterise mε 120,000 ŋεres; *Tεbrizi*, mε 110,000 ŋεres ε mε mjεεterí mendafεi ε pambuku; *Ispahani*, kryεqytét i-vjéter' i Hεrsise, qytét i-maâ ε i-búkure mε 100,000 pεres; *Girazi*, qytét mε klime te-búkure, tεk béhεne vérera te-míra mε 60,000 ŋεres; *Bεndér-Buεiri*, limér ne Menget te Hεrsise; *Bεndér-Abasi*, limér ne gryket t' Ormuzit; *Mεεhεdi*, qytét i-maâ ne Horosán, tεk εεte vap' i Imamit Musá Qazím.

291. *Tεresí, ŋεres, bεse, qεvεrí.* Hεrcinj' ε Hεrsise εεte 1,000,000 mijekutε te-katreçipte. Hérezit' ε saj jane 11 miliune, afró te-tere

myslimane *ɑ̈ïŋ*, pérsere nga rac' ɛ Arjánevɛt. Tuh' ɛ Hɛrsise ɛɑte pɛrsiɑtja; puhe fort ɛ-búkur' ɛ ɛ-émbelɛ; n' anet te pɛrendimit ka ɛäé qyrdere qe flásine qyrdíɑt, ɛäé n' anet te vɛriut flíten' ɛäé ca puke te-tjɛra, te cílate s' ɑkrúhɛne. Hɛrsin' ɛ urɑerón si do qe mbrɛt vɛturäroqɛs, qe úúhɛte *ɑah.*

292. *Klime, äɛäenjɛ, trɛgerí, mjɛɑierí.* Mɛz' i Hɛrsise ɛɑte fuɑa te-pɛra te-rerta ɛ te krípura, pa uje, qe s' ápene pé; pô ánete jane te-mvéɑura mɛ malɛ, mɛ pyäɛ, mɛ päaja te-búkura ɛ te vadítura mɛ lumɛn; ketó kane klime te-mire, ɛäé ápene dríäera, oríɛ, pambúk, ɑafrán ɛ çdo fare pɛmɛ fort te-búkura ɛ puɑ ɛ vérera te-mira; nepɛr ketó vendɛ dɛl ɛäé ɑume mendáfɑ. Hɛrɛánete prɛj naturɛ trɛgetare, vɛne nepɛr vendɛ te-large pɛr trɛgerí pô qɛverí ɛ-lig' ɛ vendit te tyrɛ ɛäé te mos pásurite úäera s' ɛ lɛ trɛgerine te vɛje pɛrpara; m' ê-par' ɛ pérravɛt qe nxjér Hɛrsia ɛɑte tymbɛqija. Mjɛɑterite jane fort pas, vɛtem ɑkorsa te-vyɛra ɛ sixaderra fort te-búkura dálene nga Hɛrsia ɛ kerkóhɛne tépere me te-piä' anet te äɛut.

V. RUSI E ASISË

293. *Vent.* Rusí ɛ Asise, q' eɑte nen' úrɑerit te Rusis' s' Evrópese, eɑte qe vent fort i-gere, afre gýmes' ɛ giɑ' Asise, qe ka zene te-ter' ánen' ɛ veriut.

294. *Kufí.* Rusí ɛ Asise nga veriu ka O-qɛan' ɛ-Ngrire te Veriut eɑé Rusin' ɛ Evrópese; nga lindja, dene Bahríng eɑé dene Okóck n' Oqɛánt te-Haqte; nga juga, Kínene, Tyrqistane, Hersine, Kaspine eɑé Tyrqin' ɛ Asise; nga pɛrendimi, Dɛn' ɛ-Zi eɑé Rusin' ɛ Evrópese.

295. *Ndarje.* Rusí ɛ Asise eɑt' ɛ-ndare me tri copa te-mbeɑá: *Sibiria*, n' anet te veriut ɛ te lindjese; Tyrqistan' i-Ruste n' anet te veri-júges' se Sibirise; *Kavkasia*, ne mɛst te Kaspis' ɛ te-Detit-te-Zi.

296. *Qytetɛ.* Mê te-mbeɑɛqt' ɛ qytétevet te Rusis' s' Asise jane: *Toboska*, kryeqytét i Sibirise koçeku i trɛgeris' s' Evrópese mɛ Asit, mɛ 20,000 qeres; *Tomsku*, qytét mɛ trɛgerí te-mjafte; *Irkucku*, kerdiz' ɛ Sibiris' se lindjese, koçeku i trɛgeris' se Rusise mɛ Kínene;

Ohocku, limér ne dett qe ka émerin' ε ti; *Taεqendi*, krvεqytét i Tyrqistanit te Rusise; *Samarkandi, Hokandi, Hoxendi* ε *Mεrvi*, qytetε te-vjétere ε mε émere te-madh, ne Tyrqistán; *Tiflisi*, krvεqytét i Kavkasise, mε trεgerí te-madhε ne mεst t' Evrópes' ε t' Asise, ε mε 60,000 qεres; *Erivani*, afre kufiqεt te Hεrsise; *Bakuja*, limér ne dett te Kaspise; *Batumi*, limér ne Dett te-Zi.

297. *Tεresí, qεres, bεse' qεverí.* Hercipj' ε Rusis' s' Asise εshtε 14,000,000 mijekutε te-katreçipte. Hérezit' ε saj jane 8 miliune. Ne Kavkasí te shúmet' ε qérezεt jane te-kristεre ordhohokse te ndare me disá kombε si Ermεne, Tyrxíq εtj.; jan' edhé shume myslimane, Çerqεze, Dagistanas εtj.; ne Sibirí atá qe kane vájture nga Rusija jane te-kristεre, véndesite jane afró t'-égere, ε u fálεne gúrevεt ε drúrevεt; ne Tyrqistán jane afró te-tere myslimane. Ne Kavkasí flítεne fort shume gúhera; ne Tyrqistán flítεte tyrqisht' ε-vjétere; ne Sibirí, disá gúhera qe kane te bejne mε tyrqíshtεne. Tide ketá vendε qεverísεne drejt-per-drejt prej Rusijε mε qεveritare te-derguare nga Hεtersburgu.

280. *Klime, ndεnje, trεgerí, mjεshterí.* Kav-

kasia ɛðé Tyrkistani ɛ kane klímene mjaft te-ftóhete, pô kan' ɛðé pλaja ɛ fuɕa te-ŋgróheta, qe ápene dríðera, pémera, vérera te-mira ɛtj. Sibirija eɕte fort ɛ-ftóhete ɛ ɛ-mbuluare mɛ moçalɛ te-ŋgrire; vɛtem mɛtalɛ ɛrɲendi, ari, hékuri ɛtj. ɛðé gure te-vyɛre ɲéndɛne ɕume atjé, ɛðé gezofɛ te-téɲerte. Neɲer anet te Kaspise ɛ te kenétese Arál ndóðɛne fuɕa te-ɲera te-ðata ɛ mɛ ðé te-krípure. Trɛgerí ɛ ketyre véndɛvɛ eɕte ne doret te Rúservɛt, te-cílete pô ɛ ɕpjɛne mbare mɛ úðerat te-hékurta qe po bejne dite mɛ dite. Mjɛɕterite jane fort pâs.

VI. ASI E-MEZIT

Tyrqistani, Afɲanistani, Bɛluxistani

299. *Vent.* Ketá te trɛ vendɛ, qe qúhɛne te trɛ baɕke Así ɛ Mɛzit, ndóðɛne m' anet te vɛriut te málɛvɛt te-larte Himalajɛ ɛ Hindukúh, qe nga Rusí ɛ Asise ɲer ne dɛtt Omán. Nga Tyrqistani s' ka mbéture me vétehɛ pervéç ɲe coɲ' ɛ pake, ɛ-cila eɕte nene mburímt te Rusise ɛðé dite mɛ dite po béhɛte ɛ saja.

300. *Kafi.* Te tri cópet' ε Asis' se Mεzit jane ηεra mi tjáterene, Tyrqistani n' anet te veriut, Afganistani ne mest εdé Beluxistani n' anet te júgese. Así ε Mεzit ηga veriu ka Rusin' ε Asise, do-mε-ðene Tyrqistan' ε Rusise; ηga juga, ðene Omán; ηga perendimi, Hersine εdé ηe copc te Tyrqistanit te Rusise.

301. *Ndarje.* Tyrqistan' i-lire ndáhete me dy Hanerí, Hanerí ε *Buhárese* εdé Hanerí ε Hívese. Afganistani εdé Beluxistani ndáhene me qeverirra, prej te-cilavet ca jane fort pake teliðura mε pustetet te mεzit, si Herati.

302. *Qytete.* Mè te-mbeðenjt' ε qytétevet t' Asis' se Mεzit jane: *Buhára*, kryeqytét i Haneris' se Buhárese qytét i-vjétere qe ka qene fort i-ndjere ε mε mesoqetore te-mbeðá, mε 80,000 ηeres; *Hiva*, mi lumet Amu-Darja, kryeqytét i Haneris' se Hívese; *Kabuli*, kryekytét i Afganistanit, mε 70,000 ηeres; *Herati*, qytét i-vjétere ε i-ndjere mε tregerí te-maðe; *Kandhari*, qytét mε mjaft mijeteri n' Afganistán; *Qelati*, kryeqytét i Beluxistanit, mε 20,000 ηeres.

303. *Teresí, ηeres, bese, qeverí.* Hercipj' ε Asis' se Mεzit eete 1,200,000 mijekute te-ka-

treçiptte. Hérezit' ɛ saj jane 10 miliune, prɛj te-cilevɛt 3 miliune ne Tyrqistán te-lire, 5 miliune n' Afganistán εδέ 2 miliune ne Beluxistán, te-giđe myslimane, te-ndare ne disá kombɛ qe flásine disá púhera, pô puhe te-ɛennare kane persístɛne εδέ ne Hive tyrqísten' ɛ-vjétere. Qɛverí ɛ tyrɛ eɛte me vétehɛ, pô ketá ndóđene ne mɛst te dy puɛtétavɛ te-mbeđá, te Rusis' εδέ t' Inpiltérese, εδέ mburóhene hɛre prɛj ŋerese hɛre prɛj játrese, pɛr sa te copetóhene ŋe dite ne mɛst te tyrɛ.

304. *Klime, đeđenjɛ, tregerí, mjɛsterí.* M' ê-ɛum' ɛ Asis' se Mɛzit eɛt' ɛ mbuluare mɛ malɛ te-larte ɛ te-đate εδέ mɛ fuɛa te-rerta; pô péndene εδέ ca pλaja te-búkura ɛ te-punuara, te cílate ápene dríđera, pémera, vérera, pambúk, λuλáq, ɛɛqér, hurmá ɛtj. Klima eɛt' ɛ-pɛrzjere pas te lartit te véndevɛt, pô mê tépere ɛ-nxéhɛte. Buhara, Hɛrati ɛ Kandhari bejne mjaft tregerí mɛ Rusin' ɛ mɛ Hindistane, εδέ nísine karvane te-mbeđéŋ. Mjɛsterite jane te-paka.

VII. HINDISTANI

305. *Vent.* Hindistani a Hindi eɑte ŋe nga te tri sinisite, qe barítɛne ne juget t' Asise; eɑte m' ë-maũ' ɛ te-tríjavɛ mɛ forme te-triçipte, nga te cílete ŋeri xp̃átɛte brenda n' Oqɛánt te Hindit. Dy lumén̄ te-mbeãén̄, Sindi ɛ Brahmapudra eãé málɛt' ɛ-larta Himalajɛ ɛ ndajne nga véndɛt' ɛ-tjɛre t' Asise.

306. *Kufi.* Hindistani nga veriu ka Kínene eãé Afganistane; nga lindja, Hindokínene eãé méngen' ɛ Bɛngalit; nga juga, Oqɛan' ɛ Hindit; nga pɛrendimi, dɛne Omán, Bɛluxistane eãé Afganistane.

307. *Ndarjɛ.* Sinisí ɛ Hindistanit ndáhɛte me tri cope: *Sindi*; n' anet te veri-pɛrendimit; *Bɛngali*, n' anet te veri-líndjɛse; *Dɛkani*, n' anet te júgese. Anet' ɛ Dɛkanit nga pɛrendimi ðúhɛne *Malabár*, nga lindja Koromandɛl. Më te-ɑúmet' ɛ véndɛvɛt te Hindistanit jane nen' úrãerit t' Inɡiltérese; pó jan' eãé ca vendɛ qe qɛverísene me vétehɛ, te-cílete jane: *Kaɑmiri*, *Nɛpali* eãé *Botani*, n' anet te veriut, ne peqiŋt te Himalájɛvɛt, eãé *Sindia*, ne mest te

Sindit; jane ëdé ca vendɛ qe qɛvɛrísɛne me vétehɛ, pô ŋóhine ëdé zoterin' ɛ Inpiltérese ëdé i paguajne *vɛrgí*, te-cílete jane : te trɛ véndɛt' ɛ *Raxpútevɛt*, n' anet te vɛri pɛrendimit; te dy véndɛt' ɛ *Mahrátevɛt*, ëdé vend' i-pɛr' i *Nizaníit*, ne mɛst te Dekanit; *Majsuri*, n' anet te júgese. Franca ka ca qytɛtɛ, si *Ganderŋagope Ποndiɛɛpe;* ëdé Hortogalia ka dy nisí, n' anet te vɛriut, *Goane* ëdé *Díune*. Tíde véndɛt' ɛ tjɛre jane nen' úrëɛrit t' Inpiltérese, ɛ-cila i ka ndare me katre qɛvɛrí te mbëdá nene ŋe qɛvɛritár te-pɛrpíđçim.

308. *Nisí*. Rótuàe Hindistanit jane disá nisí, ŋe ɛ-mɹëɛ *Cɛjlani*, q' ɛɛte nen' úrëɛrit t' Inpilízevɛt, ëdé dy togɛ te-vógela, *Lakedívɛte*, qe jane 42. nen' úrëɛrit te ŋe princi qe ŋɛh zoterin' ɛ Inpiltérese; ëdé *Maldívɛte*, qe jane 12,000 fort te-vógela, nen' úrëɛrit te ŋe Suàtani me vétehɛ.

309. *Qytɛtɛ*. Mê te-mbeëɛŋt' ɛ qytétɛvɛt te Hindistanit jane : *Kalkuta*, kryɛqytét i Bengalit ëdé i píde Hindistanit t' Inpiltérese, mi ŋe nga dégat' ɛ Ganpit, nde funt te ménpes' se Bengalit, mɛ trɛgerí fort te-maëɛ ɛ mɛ 900,000 ŋɛres; *Bombaji*, limér ne dett Omán, i-dyti qy-

tét i Hindistanit, me tregerí te-madhe e me 650,000 njeres; *Surata*, limér me tregerí te-mjaftte; *Dehlija*, qytét i-madh e i-búkure n' anet te veriut; *Agra* edhé *Benaresi*, qytete me tregerí te-mjaftte mi Gángine; *Lahuri*, krye qeverije, kryeqytét i-vjéter' i Henxabit n' anet te veri-perendimit; *Madrasi*, limér ne menget te Bengalit, me tregerí te-madhe e me 400,000 njeres; *Kolomboja*, kryeqytét i nisise Cejlán; *Hajderabadi*, kryeqytét i Nizaniit.

310. *Teresí, njeres, bese, qeverí.* Hercinj' e Hindistanit eshte 3,500,000 mijekute te katreçipte. Hérezit' e ti jane 240 miliune, nga tecílete 191 miliune jane drejt-per-drejt nen' úrdherit t' Ingiltérese. Hindjanete jane te-ndare me tri bese: *brahmánasite*, qe jane mé te-dúmete; *budistete* e *myslimánete*, qe jane afró nga nje e-treta' e tyre. Te-kristere jane vetem evropjánete; ndódene edhé ca te-pake q' u fálene gúrevet e drúrevet. Brahmánasite ndáhene me tri katre rade, nga te-cílate mé te-sípermete s' pesojne mé te-póstermete. Qeverin' e Hindistanit e dame mé sipre.

311. *Klime, dhéenje, tregerí, mjesterí.* Klim' e Hindistanit est' e ftóhete ne Himalajat, te-

cílet i kane májate te-mbuluara me debore: est' e but' e e-gendesme ne peqínt te ketyre málevе edé ne malet e ne pÃajat te Dekanit; este fort e-nxéhete ánevet te lumenet Sind e Gang edé ánevet te detit. Málet' e-tépere e telarte te Hindistanit lesojne lumen neper giðe fusat e pÃajat e i vdítine búkure; p' andáj Hindistani este mê pjesÃesi e m' i-pásur' i vëndevet te ðent; vetem ne' mest te Sindit e te Gangit este ne cope fus' e-rerte e e-ðate qe s' en pe. Ne Bengál e ne ðelfet te Gangit, si edé ne Bombáj e ne ca vende te-tjere te-unete, klima este fort e-rende, edé kolera s' híqete kupe, e s' andejnji ndáhete neper giü' anet te ðent. Beu i Hindistanit en sume orís, sesér, banane, pypér, kapÃe, xenxefil karafile e tetjera te kotiÃa perra, pambúk, drure te-vyere, gyrra etj.; nxjer edé sume mendáfe. Féndene edé metale ari, erpendi e gure te-vyere. Nga ánet' e detit daline sume mermane e margaritár. Gtezat' e-tégera qe çqyejne e perpriqte jane fort te-sume; filete jane te-mbeðém e tebúkure, prej te cílevet kan' edé te-but' e temesuare. Tregerí e Hindistanit me giü' anet te ðent, edé mê tépere me Evrópene, este fórt

ɛ-maðɛ ɛ ɛ ɛ-ŋɛre. Mjɛɛterite jane te-mjaftta, ɛ dálene ɛume pelhúrera, lahurírera, ŋerra te-mendafɛta ɛ te-lɛɛta fort te-vyera ɛtj.

VIII. HINDOKINA

312. *Vent.* Hindokina ɛɛte ŋera nga te trí sinisite qe xvarítenc ne juget t' Asise, ndóðɛte n' anet te juge-líndjɛse, eðé xvarítete mé ɛume sɛ te dy te-tjɛrate, sa i afróhete mbárasite.

313. *Kufi.* Hindokina nga veriu ka Kínene; nga lindja, Dɛn' ɛ Kínese; nga juga, Dɛn' ɛ Kínese, gryken' ɛ Malákese eðé méngen' ɛ Bengalit; nga perendimi, mengen' ɛ Bengalit eðé Hindistane.

314. *Ndarje.* Kjo sinisí, qe zírete ngojɛ ŋiðe-ŋe mɛ ŋe émere, perpɛjéλ trɛ vendɛ qe kane qene baɛke: *Birmane*, n' anet te veri-perendimit; Sianne, ne mest, i-cili xpátete drejt júgese ŋe sinisín' ɛ Malákese; *Anamne*, n' anet te líndjɛse; ky i fundit perpɛjéλ eðé *Kambódžine, Kɛɛínɛine* ɛ *Tónqine.*

315. *Nisí.* Hindokina ka trɛ toŋɛ nisivɛ:

Andamánete eãé *Nikobárete*, ne menget te Bengalit, eãé *Haracélete*, ne Dett te Kínese.

316. *Qytete-* Mê te-mbeãenț' ε qytétevet te Hindokínese jane : *Mandalaji*, kryεqytet i Birnanit, mi lumet Irravadi; *Ava*, kryεqytét i-vjétere mi até lume; *Amarapura*, mi até lume; *Iegúj* ε *Hanguni*, ne ãeltet t' ati lumi; *Bangoku*, kryεqytét i Siamit, limér ne gojet te lumit Mejnám; *Udongu*, kryεqytét i Kamboxit, mi lumet Meikóng; *Sajgoni*, kryεqytét i Kocinginit, limér mi ηe lume afre detit, me tregerí te maãe; *Huεja*, kryekytét i Anamit, limér ne menget te Tonginit; *Hanoji*, kryεqytét i Tonqinit; *Salangori*, *Iahangu* ε *Malaka*, neper anet te sinisis' se Malákese; *Singapori*, mi ηe nisí te-vógele ne hundet te sinisis' se Malákese, limér me tregerí te maãe ε me 80,000 ηeres.

317. *Tseresí*, *ηeres*, *bese*, *qeverí*. Iercipj' ε Hindokínese eçte 1,800,000 mijekutε te-katreçipte. Iérezit' ε saj jane 28 miliune, tecúmete budiste; n' Anám ka eãé cume ne beset te Konfúçjose, filosofit te Kínese; ne sinisít te Malákese te-cúmete jane Myslimane.

Hérezit' ε kesáj sinisije ndáhene me katre kombe Birmánasite. Siámasite ε Anámasite, qe u npajne Kinézevet, edé Malajqte qe jane ne race me vétehe ne sinisit te Málakese edé neper gide nisit t' Oqeanise. Birmani, Siami edé Anami jane tri mbreterirra me vétehe; Siami mderón edé te gúmen' ε sinisis' se Malákese po gid' ánet' ε detit te Birmanit ger brenda ne sinisit te Malákese edé mê te-mbedeqt' ε qytétevet te kesáj sinisije i mderón Ingiltera; edé Franca mderón Kosincine, Kambóxine edé Tonqine, edé Anamne ε ka mape nene mburoqe te saj.

318. *Klime, ãeãenje, tregerí, mjesterí.* Klim' ε Hinãokínese eshte m' ε-guma ε nxeht' ε erende; ãeu i saj eshte pjeles, edé ep mjaft orís, geqér, kafé, çaj', pambúk, âuâáq, pynér, kanele ε te-tjerra perra te-ketiâa; ka edé gume metale ari, ergendi, kaâaji, gure te-vyere. Gteza t' égera ε çqyéqese ka tépere. Tregeria esht' ε-mjaftte, edé duke hápure Ingilízet' ε Francézete pô vete mê mbare. Mjesterite jane te-mjaftta, pô punóhene me [illegible] mundím, edé dote humbásine, si kudó duke vyre pérrat' ε Evrópese.

Rasúa i émeravet sókevet soqerise **„Dituria"** *qe ndihne per te stýpurit te vicíavet: DITURITE ÃE BEGKROHE sãé te stýpurit te ABETARESE per s[illegible] dýti.*

	Herqehéree	Te múajvet
Zóti Kostáq Dúrua	100	6 múaj 18
„ Vasíl H. Térpua	100	12 „ 36
„ Tsórpi Θsoãóri	100	12 „ 36
„ Vanpél Téçua	100	12 „ 36
„ Biamandí Térpua	100	12 „ 36
„ Sotír H. Terpua	100	12 „ 36
„ Iraklí ãe Θemelí Dúrua	100	12 „ 36
„ Gavriíl V. Héma	100	12 „ 36
„ Veãazería Θanás Dodáni	100	6 „ 18
„ Tsórpi Aazári	75	12 „ 36
„ Hétro H. Térpua	60	12 „ 36
„ Θanás Harítua	50	6 „ 18
„ Constandín Efθimíu	50	6 „ 18
„ Spíro Márkua	50	— „ —
„ Θimí Márkua	50	6 „ 18
„ Bionís Mihaíli	50	6 „ 18
„ Θimí Koléci	40	12 „ 36
„ Zíso Vasilí	50	6 „ 12
„ Hrísto K. Naúmi	30	12 „ 36
„ Bimítri Dócka	20	6 „ 12
„ Avrám Ioáni	20	6 „ 12
„ Θemelí Hrístua	20	— „ —
„ Nicoãáq Vanpéli	20	6 „ 12
„ Visarion Emanuéli	20	6 „ 12
„ Vanpél Ançe	20	6 „ 12
„ Naúm Kamenica	20	6 „ 12
„ Anãréa Ioáni	20	6 „ 12
„ Mihaíl Kirica	20	6 „ 12
„ Θimi Emanuéli	20	6 „ 12
„ Handelí Vanpéli	10	6 „ 12
„ Naúm Sotír Hogradéci	5	— „ —
„ Θeohár Hrístua	20	6 „ 12
„ Hrísto Karáxa	50	6 „ 18
„ Konstandín Nauméscua	10	6 „ 12

BKSH